

ASSAM BURANJI

BY

KASI NATH TAMULI PHUKAN.

Reprinted and Published by Authority.

CALCUTTA.

PRINTED AT THE MAJUMDAR PRESS,
155, BOW BAZAR STREET,

1906.

Price Rs. 2/8.

আসাম বুৰনজি পুথি ।

ইন্দুবংসি আসাম মহাৰজা সকলৰ বিবৰন ।

• ১ •

শ্ৰীবাধানাথ বৰ বৰুৱা দ্বাৰা সংসোধিত মতে

কাসিনাথ তামুলি ফুকন কৰ্ত্ত্বিক

এছ প্ৰস্তুত হৈ ।

আসাম বুৰঞ্জি ।

নানাসামবুৰঞ্জিশাস্ত্রপঠনেভ্ৰাস্তিৰ্ঘ্যতোজায়তে ।
তস্মাত্তান্যৱলোক্যসংসয়ভিদংসাৰংবুৰঞ্জৈবিদং ।
শাস্ত্ৰংশ্ৰীলপুৰন্দৰাখ্যনৃপতেবাদেশাতস্তস্মুদে ।
তাস্মূলীফুকনদ্বিজোবিতনুতেদেশীয়ভাষাস্থিতং ॥
শ্ৰীৰাধানাথদাশাভিধবববডূৰাসামশাস্ত্ৰার্থবেত্তা ।
তত্পাৰ্শ্বশ্ৰৌবুৰঞ্জিজফুকনবডূৰাখুত্চিঙ্গাখুত্চিঙ্গাখ্যো ।
বাইলুংবান্দুমুপাধিদ্ধিতয়পৰিগতোশাস্ত্ৰসম্মৰ্ম্মবিজ্ঞা ।
বেতেচাম্মিস্থুৰঞ্জিপ্ৰকৰণবিষয়েপোষকাশ্চাভৱন্তে ।

পূৰ্বে কোনো এক সময়ত সৰগ দেও অৰ্থাত ইন্দ্রে জাচিংফা
অৰ্থাত সৰস্বতীক আশ্রই কৰি এই ৰূপ বুদ্ধি স্থিৰ কৰিলে, জে
প্ৰিথিৱিত চন্দ্ৰবংসি সূৰ্য্যবংসিৰ অনেকটি ৰজা হৈ গৈচে ; আমি
সকলো দেৱতাৰ মध्ये ৰজা, তথাপি আমাৰ সন্তানৰ প্ৰিথিৱিত
ৰাজত্ব নাই ; অতএব মোৰ সন্তানকো প্ৰিথিৱিত ৰজা হবলৈ
পঠাও ; এই বুলি ৰাজ পুজাৰ জন্ম কৰিবলৈ লাউথে অৰ্থাত
বিশ্বকৰ্ম্মক আজ্ঞা দিলে । পাচে বিশ্বকৰ্ম্মই চোম দেও নামে

ইন্দ্রৰ মনোগত ৰূপে জন্তু তৈয়াৰ কৰি দিলে । পবে ইন্দ্রে
লুংচাইনেত অৰ্থাত বায়ুক পঠাই ইন্দ্রৰ পুত্ৰ খেঞ্খামক
মতাই আনি প্ৰিথিবিত বজা হবৰ নিমিত্তে জাবলৈ
বোলাত নিজে জাবলৈ কবুল নকৰি খেঞ্খামৰ পুত্ৰ
খুল্লুঙ্গ খুল্লাই দুইকে পঠাইবলৈ জনালত ইন্দ্রে স্বিকাৰ
কৰি এই আজ্ঞা কবিলে বোলে, খুল্লুঙ্গ, তই বব, তয়ে
বজা হবি ; খুল্লাই সৰু, তোৰ লগত জুববাজ ৰূপে থাকিব ।
আৰু এই চোম দেওক দিচোঁ ; এই দেৱতাক নিত্য পূজাত
বাজে বচৰেকত মাঘ মাহত এক বাৰ, চতবসংক্ৰান্তিৰ সময়ত
এক বাৰ, স্কুল্লা কাপৰ পিন্ধি নিতি মতে উলিয়াই দুগ্ন গন্ধ
গাঠিয়ন সহিতে ধুআই ভালকৈ পূজা দি চাবি ; তেতিয়া আঠ
লক্ষ দেৱতা নামিব, ময়ো এখেৰে পৰা চাম ; আৰু দেৱতা
ধুওআ জল সকলোএ গাত চৰ্টিয়াবি খাবি । সততে নুচুৰিও
নেচাবি, এবং অন্ত কাৰো চুব চাব নিদিবি ; অন্তে চুলে চালে
দেসত বিভ্ৰাট ও মাৰি মৰক হব । আৰু খান্খাম্ফাফা
অৰ্থাত আত্মসন্নিহিত খুজি এই হেঙ্গদান খনি দিচোঁ ;
ইয়াকে তই আওজা খুটাতে বান্ধি থবি ; জি লোকে তোক
দ্রোহ কৰে সেই লোকক সেৱা কৰাবি ; জদি তাৰ ফাললৈ
হেঙ্গদান আপুনি ঘূৰি সমুখ হই, অৰ্থাত তাৰ ফাললৈ জদি
ধাৰ ভাগ হই, তেতিয়াহে তাক কাটিবি ; এয়ে নহলে নে
কাটিবি ; আৰু জি জি আবৰি তালৈ এই হেঙ্গদান টোআই

দিবি ; ভই পাই বৰিব । আক বব সৰু দুটা ঢাক দিলে বোলে সৰু বার্হিলে পূজা দি কোবাই মোলৈ জাননি দিবি, সৰু নাস, হব । এই ক্ৰমেই খবত কৰিলে ববখিব, ও ববখুনত খব হব, ও বাজসিংহাসনত বধা হৈ বহাতো ঐ ক্ৰমেই কোবাই মোলৈ জাননি দিবি, তেহে বাজ সন্তি হব । আক কাইচেঙ্গমুঙ্গ নামে দুজ্বি কুকুবা দিলে বোলে, ইাব ঠেঙ্গবে মঙ্গল চাবি, সেই মঙ্গলৰ মতে চলিবি ; পাখি খনি মঙ্গল কম্বত পিঙ্গিবি, তোক বাজ সন্তি বাহিব ; মুবটকে ডৌকা দুখনকে খাবি, অসেস বুদি হব, ও চক্ৰবৰ্ত্তি বাজা হবি, এবং প্রধান বাহুবলি হবি । ঐ কাইচেঙ্গমুঙ্গকেই কাইবাক্কাও বোলে । আক খুস্তন খুবান অৰ্থাত চন্দ্র সূৰ্য্য এই দুইব সন্তানক মঙ্গি কপে লগত দি অনেক নিবন্ধ সিকাই বুজাই, দেৱপণ্ডিত বৃহস্পতিৰ অংস লাউখি ও পূজাকজিব সন্তান পণ্ডিত আদি সকলো দেৱাংস পূজা সহিতে বিদাই দিলে ।

পাচে সকলো জ্ঞাতি সহিতে চোম দেওক মুবত লৈ খুনলুঙ্গ খুনলাই ছয়ো ভায়েক হিন্দু মতৰ ৪৯০ সঁকৰ আঘোনত চবগৰ পবা লোহাৰ সিকলিৰে নামি আহি অৰাজক একস্থান পালেহি । ঐ স্থানকে অহম মতে মুংবিমুংবাম বোলে ; তাতেই প্ৰিথিবিৰ লোকে পবস্পবে লগ ললেগৈ । এনেতে খুনলুঙ্গে কাইচেঙ্গমুঙ্গক বিচাব কৰিলে ; পাচে কোনেও আচে বুলি কব নোআৰাত খুনলাইত সোবাত বোলে, আনিবলৈ

পাহৰা হল। পাচে খুলুঙ্গৈ কাইচেঙ্গামুঙ্গৰ অঙ্গপ্ৰত্যঙ্গৰ ঐ
 গুনবোৱৰ কৈ খেদ কৰি বোলে, এতিয়াও আনাগৈ।
 পাচে খুলুলায়ে বোলে, পাহৰি এৰি অহাত জগৰিয়া
 হৈচো, কেনেকৈ ওলামগৈ। এনেতে প্ৰিথিবিৰ লোক লঙ্গো
 নামে এক জনে এই সকল কথা স্ননি থাকি বোলে, আজ্ঞা
 কৰিলে বন্দিএ জাব পাৰেঁ। পাচে খুলুঙ্গৈ আজ্ঞা কৰিলে ;
 পুনৰলঙ্গোএ খেহ দেস খন খুজিলত দিম বুলিলে। পাচে
 লঙ্গো গৈ ইন্দ্রত জনালত বোলে, অঁ হেঙ্গদান ঢাক ইয়াকো
 এৰি গল, ইমানতে এনেকৈ পাহৰিব লাগিলে ; আগলৈ বা
 থাক কি হই ? এনে বুলি খুলুঙ্গৈ খুলুলাইক বহু খঙ্গ কৰি ঐ
 তিনিওটা দ্ৰব্য লঙ্গোৰ হাতত দি পঠালে : পাচে লঙ্গো
 অঁ সি তিনিওটা দ্ৰব্য খুলুঙ্গৈৰ আগত দি জনালে বোলে,
 পাহৰি অহাত ইন্দ্রই বৰ খঙ্গ কৰিলে, আৰু কব দিচে বোলে,
 কাইচেঙ্গামুঙ্গক মাৰি তাৰ মঙ্গহ খনি খাব, ঠেঙ্গেৰে মঙ্গল চাব,
 পাখি পিঙ্কিব, মুৰ্চটা ও ডোঁশ দুখন তই খাবি। আৰু সিহঁতে
 জে ইমানতে পাহৰি এৰি গল, এতেকে হেঙ্গদান খন
 তোক দিচোঁ ; তই জে খেহ দেস খন খুজি আহিচ,
 সি বৰ দেস, তেহে তই সেই দেস বস কৰিব পাৰিবি।
 এনেকৈ জনোআত ইন্দ্রৰ আজ্ঞা বুলি পূৰ্ব আজ্ঞাৰ বিপৰ্য্যাই
 বুজি ও তাকে সত্য মানি হেঙ্গদান খন লঙ্গোক দিলে ; আৰু
 কাইচেঙ্গামুঙ্গকো মাৰি লঙ্গোএ কোআ দৰে খালে ও তাকো

দিলে। পাচে সেই কাইচেঙ্গমুঙ্গৰ ঠেঙ্গেবেই মঙ্গল চালে, এখন মঙ্গলত পালে, খুনলুঙ্গৰ ফালে খোজ কৰি হল, লোকৰ ফালে আগ বহোঁআ হল। এখন মঙ্গলত পালে, খুনলুঙ্গৰ ফালে সেন হল, লোকৰ ফালে চবাই হল। এখন মঙ্গলত পালে, খুনলুঙ্গৰ ফালে বজা হৈ বহি খোআ ও হাতিত উঠি ফুৰা ও লালিগিৰিৰে ঘৰ ভৰা হল।

পাচে আটাইকে বস কৰিব পাৰিম হেন বুলি, খুনলুঙ্গে সেই মুংবিমুংৰামতে নগৰ কৰিবলৈ দুই মস্তিক আজ্ঞা কৰিলে। পাচে নগৰ হলত তাতে খুনলুঙ্গে আয়ুবৰ বাটবৰ কৰি প্রধান বজা ও ভায়েক খুনলাই জুবৰাজ, এইক্ৰমে হেএই খুনলায়ে সোনৰ গুন কৰাই আয়ুবৰ সিপাতে ৫ মেৰ মেৰাই, খুনলুঙ্গে নজনটাকৈ থৈ ককায়েকেবেই ৰাজ পদৰ আৰি কৰিলে বোলে, আয়ুবৰ সিপাত জদি তুমি দিয়া কিবা চিন আছে, তেহে তুমি মূলৰ বজা, নতুবা তুমি ছুঅলিয়াহে। পাচে খুনলুঙ্গে ভায়েকত সংসই নকৰি ও মিচা কথাও কব নোআৰি বোলে, মই গচৰ সিপাত একো চিন দিয়া নাই। পাচে খুনলায়ে বোলে, খানি চক, মই সিপাতে তেতিয়াই সোনৰ গুনাৰে বন্ধাইচোঁ। পাচে খনালত সিপাতে সেই সোনৰ গুনা ওলালত খুনলায়ে বোলে, মইহে মূলৰ বজা, তুমি ছুঅলিয়াহে। এনে বুলি ককায়েকক দ্ৰোহ কৰি বজা হবৰ ইচা কৰাত, চুবকৈ চোম দেওক হাতত লৈ পলাই খুনলুঙ্গ গৈ ইস্ত্রত জনালগৈ।

বুলি, বছ সাপ দি খুন্লুঙ্গক বুলিলে বোলে, সি জে চলকৈ পাচে ইন্দ্রে চিৰকাল খুন্লাই বজা হৈ থাকিবলৈ নেপাই তাত বজা হল, তই মুংখুংজাও দেসত বজা হগৈ। এনে বুলি পঠোআত চোম দেও সহিতে খুন্লুঙ্গ আহি মুংখুংজাওতে বজা হলহি। তাতে অনেকটি সম্ভান হল; ৪০ বছৰ ভোগ কৰি পুতেকহঁতক দেস বাঁটি দি পুনৰ স্বৰ্গলৈ গল। এওঁবে প্ৰথম পুত্ৰ আইখুন্লুঙ্গ নামক তেঁওকে চোম দেওক দি তাইতুংকং অৰ্থাত মুংকং দেসৰ বজা পাতিলে; ও খুন্ফা নামক পুত্ৰক ভাটি দেসৰ বজা পাতি বছৰি দহ লাখ দহ লাখ ঘোৰা সোধাই থাকিব দিলে; ওখুন্গু নামক পুতেকক লামুংতাই অৰ্থাত জিউত্ৰা দেসৰ বজা পাতি বছৰি তিনি স তিনি স হাতি সোধাই থাকিব দিলে; ও খুন্খুংফা নামক পুতেকক জুন্লুঙ্গ অৰ্থাত মুংজং দেসৰ বজা পাতি বছৰি এক লাখ সেৰ এক লাখ সেৰ সেন সোধাই থাকিব দিলে; ও খুন্লা নামক পুতেকক মুংকুলা দেসৰ বজা পাতি দিহিঙ্গৰ পানি সোধাই থাকিব দিলে; ও খুন্তা নামক পুতেকক আবা অৰ্থাত মান দেসৰ বজা পাতি বছৰি দুসেৰ দুসেৰ বাখৰ সোধাই থাকিব দিলে; ও খুঞ্চু নামক পুতেকক নিজ বাজ্যৰ নিমিতে ৰাখিলে; ও পূৰ্ব কথা মতে লঙ্গোক খেহ দেসৰ বজা পাতিলে। পৰে খুন্লুঙ্গ চবৰ্গলৈ গলত পিত্ৰি বাজ্য মুংখু মুংজাওতে খুঞ্চু বজা হৈ, ২৫ বছৰ ভোগ কৰি স্বৰ্গি হল। এওঁবে পুত্ৰ চাউচেঞ্চাও বজা হল, ভোগ ১৯

বচৰ। এঁওৰে পুত্ৰ ত্যাওখুঞ্জাও বজা, ভোগ ১৫ বচৰ। এঁওৰে পুত্ৰ ত্যাওখুঞ্জন বজা হল।

সম্প্ৰতি খুনলাইৰ প্ৰস্তাও লিখা জাই। ঐ খুনলাই মুং বিমুংবামতে বজা হৈ, ৭০ বচৰ ভোগ কৰি স্বৰ্গি হল। ইন্দ্রৰ সাপ দ্বাবাই চৰগলৈ জাব নোআবিলে। পৰে এঁওৰে পুত্ৰ ত্যাওআই জেপ্তাত্যাৎফা বজা হল; ৪০ বচৰ ভোগ কৰি অপুত্ৰক হৈ স্বৰ্গি হল। এঁৱেই বজা হোআ বচৰবে পৰা সঁকাদিত্যৰ সঁকৰ দৰে চলিবলৈ লেংচং অৰ্থাত এক দুই ক্ৰমে লাক্ৰি অৰ্থাত সঁক চলাই; এই হেতুকে এই লাক্ৰিকে আইজেপি লাক্ৰি বোলে, ও নৰা এবং মান দেসতো এই লাক্ৰি চলিত হৈ আছে।

পাচে অৰাজক হলত পাত্ৰ মন্নিএ কটকি পঠাই মুংখুমুং-জাও দেসব ঐ তাওখুঞ্জন বজালৈ জনালত তেঁওৰ পুত্ৰ খাম্পংফাক পঠাই দিলে। পঠোআ কালত ত্যাওখুঞ্জন বজাৰ ভোগ ১১ বচৰ হৈছিলে। পাচে খাম্পংফা আহি বজা হৈ ২৫ বচৰ ভোগ কৰি, জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ খাম্‌ত্যাপ্‌ফাক নিজ দেসতে বজা পাতি, কনিষ্ঠ পুত্ৰ খাম্‌তিপ্‌ফাক মাউলুঙ্গ দেসলৈ বজা পাতি পঠাই স্বৰ্গি হল। পাচে মাউলুঙ্গতে খাম্‌তিপ্‌ফা বজা ৫০ বচৰ ভোগ কৰি স্বৰ্গি হল। তত্পুত্ৰ নিফামাউ বজা হল, ভোগ ৪০ বচৰ। তত্পুত্ৰ চুখুংফা বজা, ভোগ ৪১ বচৰ। তত্পুত্ৰ চুকাইফা বজা, ভোগ ৩৪ বচৰ। তত্পুত্ৰ চুহেন্‌ফা

বজা, ভোগ ৩৩ বচব। তত্পুত্ৰ চুতাওফা বজা, ভোগ ৩২
 বচব। তত্পুত্ৰ চুপত্ৰফা বজা, ভোগ ২৭ বচব। তত্পুত্ৰ
 চুঅনফা বজা, ভোগ ২৩ বচব। তত্পুত্ৰ চুহনফা বজা, ভোগ
 ১২ বচব। তত্পুত্ৰ চুহাওফা বজা, ভোগ ১৯ বচব। তত্পুত্ৰ
 চুলিপ্ৰফা বজা, ভোগ ২১ বচব কৰি অপুত্ৰক হৈ স্বৰ্গি হল।
 পাচে পাত্ৰ মন্ত্ৰিএ জুনলুঙ্গ দেসৰ বজালৈ জনাই সেই বজাৰ
 সম্ভান ত্যাওতাইপঙ্গ কোঅঁৰক আনি বজা পাতিলে, ভোগ
 ১৫ বচব। তত্পুত্ৰ ত্যাওতাইফা বজা, ভোগ ১২ বচব।
 তত্পুত্ৰ তাওলুলু বজা, ভোগ ১৯ বচব। তত্পুত্ৰ ত্যাওত্যাং-
 মুন বজা, ভোগ ১৫ বচব। তত্পুত্ৰ ত্যাওত্যাংজাও বজা,
 ভোগ ৭ বচব। এঁও অপুত্ৰক হেতু ভায়েক ত্যাওতাইপা
 বজা হল, ভোগ ৯ বচব। তত্পুত্ৰ তাওচেন্দ্ৰা বজা, ভোগ
 ১১ বচব। এঁও অপুত্ৰক কাৰন ভায়েক তাওলুচু বজা, ভোগ
 ১৪ বচব। এঁও অপুত্ৰক নিমিতে ভায়েক তাওঙ্গাচু বজা,
 ভোগ ৮ বচব। তত্পুত্ৰ তাওখুন্মেন বজা, ভোগ ১৮ বচব।
 তত্পুত্ৰ তাওখুনকুম বজা, ভোগ ৮ বচব। তত্পুত্ৰ ত্যাওতাই-
 পুম বজা, ভোগ ১৭ বচব। তত্পুত্ৰ ত্যাওতাইলুঙ্গ বজা,
 ভোগ ১৫ বচব। সেস কালত বৰ পুতেক পামেউপুঙ্গক নিজ
 ৰাজ্য দি সক পুতেক ফুত্যাঙ্গখাঙ্গক মুংমিত্ৰকুপ্ৰকিংনাও দেসৰ
 বজা পাতি পঠাই স্বৰ্গি হল। ঐ দেসকে অহমিয়াই মুংমিত্ৰ-
 কুপ্ৰিং বোলে। পাচে পামেউপুঙ্গ বজা আঁওবি বোগ হৈ

৭ বচৰ ভোগ কবি অপুত্ৰক হৈ স্বৰ্গি হল। পাচে পাত্ৰ মন্ত্ৰিএ
 মুংখুমুংজাও দেসৰ খুঞ্চু বজা বংসৰ ত্যাওআইমখাম্বেঙ্গ
 কোঅঁৰক আনি বজা পাতি ললে। এওঁব ভোগ ১০ বচৰ।
 ততপুত্ৰ চুখান্ফা বজা হল। ঐ মুংমিত্ৰুকুপ্ৰিং নাও দেসতে
 ফুত্যাংখাং বজা ৭ বচৰ ভোগ কবি, চুজত্ফা নামক এক পুত্ৰক
 তাইপ দেসৰ বজা পাতি পঠালে; চুখাম্ফা নামক এক পুত্ৰক
 তাইপং দেসৰ বজা পাতি পঠালে; সৰু জনা পুত্ৰ চুকাফাক
 নিজ দেসতে বজা পাতি স্বৰ্গি হল।

পাচে ঐ চুকাফা বজা ১৮ বচৰ বাজ ভোগ কৰাতে ও
 চুখান্ফা বজাৰো ভোগ ৮ বচৰ হুঁওতেই জুনলুঙ্গ দেসৰ বজাৰে
 চুখান্ফা বজাৰে বন হোআত, সেই বনলৈ চুখান্ফা বজাই
 চুকাফা বজাক মতাত ন গল। সেই কাবনেই চুখান্ফা চুকাফা
 ছয়ো বজাৰ বিবোধ হৈ, চুখান্ফা বজাই চুকাফা বজাক ধবিবৰ
 মন্ত্ৰনা কৰা বুজ পাই, বলে নোঅৰা হেন জানি মুংকং দেসলৈ
 গৈ, সেই দেসৰ নইচান্ফা বজাৰে কথা বাৰ্তা হৈ, ঐ বজাৰ
 চোম দেওক লুকাই হাত কৰি লৈ অহাত আইজেপি লাল্লিৰ
 হাঁ পাক কাউ চিপ অৰ্থাত ৫৯০ বচৰ গত হৈ, হাঁ পাক কাউ
 চিপ লেং অৰ্থাত ৫৯১ বচৰৰ প্ৰথম লাল্লিকাপ্তোয়েও সঁক, ও
 হিন্দুমতে ১১৫০ সঁকৰ ১৫ আঘোনত ভটিয়াই আহি পালেহি।
 ১৬ আঘোনৰ পৰা এই সৌমাৰৰ পূৰ্ব এক খণ্ডত বজাহলহি।
 পৰে লাল্লি তাওঙ্গি ও ১১৯০ সঁকত ঐ চুকাফা বজা স্বৰ্গি

হল। এতেকে চুকাফা বজাৰ সোঁমাৰত ভোগ ৩৯ বছৰ ৪
মাহ ১৫ দিন। এই ভোগ খনিৰ ভিতৰত জি জি কৰ্ম্ম কৰিলে,
তাৰ বৃত্তান্ত লিখা জাই। ইতি বুবঞ্জি সাৰে প্ৰথম খণ্ড ॥

দ্বিতীয় খণ্ড।

সঁকাৰা ১১৫০ সঁকৰ ১৬ আঘোন ইংৰেজি ১২২৮
সনে চুকাফা বজা দেও আহোঁতে লগত অনা মানুহ ১ ০ ৮ ০ ,
দঁতাল হাতি ১, মাখুন্দি হাতি ১, যোৰা ৩০০, থাওমুং ক্লিং লুন-
মাং ৰাই বুৰা গোহাঁই ও থাওমুংকান্ঙ্গন বব গোহাঁই, এই
খনি সহিতে চোম দেওক লৈ আহিল। এনেতে দৈবাত মুং-
কং দেসৰ নইচান্ফা নবা বজাই চোম দেওক বিচাৰি নেপাই,
চুকাফাই নিলে জেন ভাবি, চুকাফা বজাক ধৰিবলৈ মানুহ
পঠালে। সেই মানুহে খেদি আহি চুকাফা বজাৰ লগ নে-
পাই; জি ঠাইৰে পৰা উলটি গল, সেই খনি ঠাইকে নবা-
ওলটা বোলে। পাচে ক্ৰমে চুকাফা বজা আহি ওপৰ খাম্জাঙ্গ
স্থান পাই, তাতে নগা প্ৰভিত্তিক জিনি সিমা পাতি লগৰে বব
গোহাঁইৰ ডেকা কাংখুংমুঙ্গকগাঁওখোআ পাতি, সেই গাঁৱৰে উত্-
পন দ্ৰব্যেৰে চই সোধাই থাকিবলৈ আজ্ঞা দি পাট্কাই পালেহি।
তাতে নগাৰে বন হলত নগাৰ চাঙ্গে সহিতে গৰকি জিনি নাম-

ৰূপ পালেহি । তাতে এক বছৰ থাকি তিপাম ও সলগুৰি ও হাবুঙ্গ ও সিমলুগুৰি এই সকল ঠায়ে ঠায়ে ছুই তিনি বছৰকৈ থাকি সেই সেই ঠাইৰ নিতি ধাৰা বুজি চৰাই দেওত নগৰ কৰিলে । আৰু পূৰ্বে ১১৬৪ সঁকত মটকৰ বদৌচা বজা ও বৰাহিৰ থাকুম্খা বজা এই দুই বজাবে মিত্ৰ কৰি মিলেবে বস কৰি, পৰে ১১৭৩ সঁকত মটকক খৰিভাৰি বাৰিচোআ এনে ললে । এই মটককে মৰান বোলে । বৰাহিক কাঠ কটিয়া চান্গমাই ও বান্ধনি চান্গমাই ও ভৰালি ও জবাধৰা ও বেজ ও কুকুৰা চোআ এনে বনুআ কৰি ললে । এই বৰাহি এই ৰাজ্যত কোআ কৰা কৰিবলৈ ধৰিলে বোলে, এই বজা প্ৰজা খন আহি আমাক চলেবে বনুআ কৰিএ ললে, তথাপি আমাৰ মনে বিসম নে লাগে ; এই দৰেই খাটি লুটি অহা জোআকৈ থাকিবৰ মনহে জাই ; এতেকে ইহঁত দেও সঁচ মানুহ, ইহঁতৰ সম কোনো নাই, ইহঁত অসম মানুহ, এইৰূপে ৰাজ্যত কৈ ফুৰাতে অসম নাম খ্যাত হল দেখি, তেতিয়াৰে পৰা বজা ও লগত অহা প্ৰজা সকলকো অসম বুলিলে । এই অসমৰে দেস হল কাৰন অসমৰ দেস বোলে । আৰু জোগানৰ নিমিতে মৰানৰে মানুহ দি বজা দেৱে দেও পুজালৈ গচিকলা খাত ও পিত্ৰি কৰ্ম্মলৈ ববাখোআ খাত ও নিজ ওপভোগলৈ এঙ্গৰা খাত এই তিনি খন খাত কৰিলে । পাচে গাঁও ভুঞি বস বতি কৰি পত্ৰ সন্দেস দি নৰা দেসৰ নইচান্ফা বজাত বাৰ্তা কবলৈ

কটকি পঠালে। সেই পত্ৰ পাই চোম দেওক অনা বুলি মনেৰে ভবা কথা অস্থিৰ মানি, ঘৰেৰে এজনাই দেস মাৰি লোআ বাৰ্তা সুনি নইচান্ফা বজাই হৰ্স পাই, পুনৰ চুকাফা বজালৈ সোনোআলি টুপি ও ঘোৰা দি পঠালে। তাৰে পৰা নৰা বজাৰে গতাগত চলিত কৰি ৰাখিলে। এই নইচান্ফা বজাকে অসমিয়া বুৰঞ্জিত চুখান্ফা বোলে। আৰু পূৰ্বত খুন্লুঙ্গ ককায়েক, খুন্লাই ভায়েক, এই হেতুকে খুন্লাইৰ পৰা তোলনিয়া ৰূপেই বা তেঁওৰ পদত স্থিতি হৈএ জি কেই ঘৰ বাহিল সেই কেই ঘৰক, খুন্লুঙ্গৰ পৰা সেই ক্ৰমে বহাঁ কেই ঘৰে বয়োাধিক হলেও ভাই বজাহে বোলে এৰং খুন্লাইৰ পৰা বহাঁ কেই ঘৰেও খুন্লুঙ্গৰ পৰা বহাঁ কেই ঘৰক বয়স কনিষ্ঠ হলেও ককাই বজা বোলে। কিন্তু এই সমন্ধ ভাই ভাই সমানত্ৰে দদাই ভতিজা, ককা নাতি, এনে জাব জেতিয়া হই, তেতিয়া ঐ দদাই ভতিজা বা ককা নাতি, এই সমন্ধকেই ধৰে; তাতে ককাকক পুখাও, নাতিয়েকক সাজি, বৰ বাপেকক নিচাও, এনে ভাসা মাত্ৰ লৰে। এই হেতুকে অসমৰ সমন্ধ অদ্য পৰ্য্যন্তে গুৰিৰ বৰ ঘৰেই বৰ, গুৰিৰ সৰু ঘৰেই সৰু, এই ৰূপে ভাই ভাই সমান পুৰুষত চলিত হৈ আছে। ইতি। ১।

এঁওৰ মৰনান্তে এঁওৰ ৩ পুত্ৰৰ মध्ये চুতেউফা ১১৯০ সঁকত বজা হৈ পিত্ৰাজিত ৰাজ্য খনিকে মাত্ৰ ভোগ কৰি

১২০৩ সঁকত স্বৰ্গি হল, ভোগ ১৩ বচৰ। এঁওৰ দিনতে ঐ ক্লিংলুনমাংবাই মৰিলত পুতেক খাওকক বুৰা গোহাঁই হল, ও কান্ঙ্গন মৰিলত পুতেক চাওবিন বৰ গোহাঁই হল। ইতি। ১২।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ চাৰি পুত্ৰৰ মध्ये চুবিন্ফা ১২০৩ সঁকত বজা হৈ সেই বাজ্যকে মাত্ৰ ভোগ কৰি, ১২১৫ সঁকত স্বৰ্গি হল, ভোগ ১২ বচৰ। এঁওৰ দিনতে ঐ খাওকক বুৰা গোহাঁই স্থানান্তৰ হৈ মৰিলগৈ। ইতি। ৩।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ ২ পুত্ৰৰ মध्ये চুখাংফা ১২১৫ সঁকত বজা হল। এঁওলৈকে কমতেস্বৰে দুই জিয়েকক দি মিত্ৰ কৰিলে। এই দুই জিয়বিৰে বৰ জনাৰ নাম বাজনি, সৰু জনাৰ নাম ভাজনি; এঁওৰ সন্তান নেথাকিল, বাজনিৰ গৰ্ভে তাওচুলাই নামে এটি কোঁঅৰ হল। আৰু অন্য এজনী কুঁঅৰিৰ গৰ্ভে ৩ জনা কোঁঅৰ হল; আৰু বৰ জনাৰ নাম চুখাম, মধ্যম জনাৰ নাম চুতু, সৰু জনাৰ নাম ত্যাওখাম্খি। পাচে ১২৫৪ সঁকত স্বৰ্গি হল, ভোগ ৩৯ বচৰ। ইতি। ৪।

এই জনাৰ মৰনাস্তে এঁওৰ বৰ পুতেক চুখাম্ফা ১২৫৪ সঁকত বজা হৈ পিত্ৰি বাজ্যকে ভোগ কৰি, ১২৮৬ সঁকত স্বৰ্গি হল, ভোগ ৩২ বচৰ। এঁওৰ দিনত ঐ খাওককৰ পুত্ৰ চাউ-ফুংডাম বুৰা গোহাঁই হল, ও চাওবিন মৰিলত খুস্তালাকৰ তাক্ফিখিন বৰ গোহাঁই হল। ইতি। ৫।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ ভায়েক চুতুফা ১২৮৬ সঁকত বজা

হল। পাচে চুটিয়াৰ বজাই সখি কৰি চৰা নাও খেলাবলৈ নি,
১২৯৮ সঁকত মাৰিলে ; ভোগ ১২ বছৰ। ইতি। ৬।

এঁওৰ মৰনাস্তে মন্ত্ৰি লোকেই কোঁঅৰ কাবো আসই ভাল
নেপাই, ১২৯৮ সঁকৰ পৰা ১৩০২ সঁকলৈকে ৰাজ্য সাসন কৰে;
এই হেতুকে অৰাজক বোলা জাই ৪ বছৰ। ইতি।

পৰে মন্ত্ৰি লোকে আসই পাই ১৩০২ সঁকত ত্যাওখামুখিক
বজা পাতি ললে। এঁওৰ দিনতে চাউথাইথুম বুৰা গোহাঁই হল,
ও বৰ গোহাঁই পৰিয়া ত্যাতান্‌বিঙ্গ বৰ গোহাঁই হল। এই
জনা বজাবে বৰ সৰু দুজনা কুঁঅৰি ; সৰু জনাব গৰ্ভ হৈছিলে।
এনেতে বৰ কুঁঅৰিকে বজা দেৱে নিজ ৰাজ পাটৰ অধিকাৰ পাতি
থৈ ভাত্ৰিবৰি চুটিয়া বজাক ধৰিবলৈ গল। পাচে চুটিয়া বজা
পলাই পৰ্বতলৈ গল। বজা দেও নগৰলৈ আহি নগৰ নৌ
পাঁওতেই, এখেত বৰ কুঁঅৰিএ সতিনিৰ খেপত থাকি মিচা দাই
এটা উলিয়াই সৰু কুঁঅৰিক কাটিবলৈ দিলে। পাচে কাটিবলৈ
নিওতে বাটৰ পৰা বুৰা গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াই সগৰ্ভা দেখি ন
কটাকৈ ৰাখি, ভুঁবত তুলি সেই কুঁঅৰিক দিহিঙ্গত উটাই দিলে;
উঁটি গৈ হাবুঙ্গ পালেগৈ। তাতে হাবুঙ্গিয়া ব্ৰাহ্মন এটাই
দেখি তুলি নি, তাৰ ঘৰেতে প্ৰতিপাল কৰি ৰাখিলে। কালক্ৰমে
তাতে কোঁঅৰ এটি জন্মিল, কুঁঅৰি মৰিল ; ব্ৰাহ্মনিএ
আপোনাৰ পুতেকহঁতে সহিতে প্ৰতিপাল কৰি কোঁঅৰক
তুলিলে। এখেত বজা দেও নগৰলৈ আহি কিছু কাল আছিলে,

পৰে পাত্ৰ মন্ত্ৰি সকলে ১৩১১ সঁকত বজা ভাঙ্গি প্ৰকাৰান্তৰে মাৰিলে ; ভোগ ৯ বছৰ । ইতি । ৭ ।

পাচে মন্ত্ৰি সকলে আসই ভাল নেদেখি তাউচুলাই কৌঅৰক বজা নেপাতি, ১৩১১ সঁকৰ পৰা ১৩২০ সঁকলৈকে বাজ্য সাসন কৰি আছিল ; এই হেতুকে অৰাজক বোলা জাই, ৯ বছৰ । ইতি ।

পাচে বজা হবলৈ নোপোআ বেজাবত তাউচুলাই কৌঅৰে উজাই নৰা দেসলৈ গৈ, চুৰুন্ফা নৰা বজাত জনালেগৈ বোলে, অসম দেসত তোমাৰ বংস নাই কিয়া হল । এই কথা কবলৈ তাউচুলাই জাঁওতেই এখেত গৰু সলাবলৈ জোআ মানুহে ঐ হাবুঙ্গিয়া বামুনৰ ঘৰত বৰ মানুহৰ সস্তান জেন দেখি পবম্পৰে সুধি আত্ম্যপাস্ত বুজি আহি, কৌঅৰটিৰ বাৰ্তা জনোআত ডাঙ্গৰিয়া সকলে কৌঅৰক আনিবলৈ মানুহ পঠালে । সেই মানুহে গৈ আনিবলৈ ধৰাত কৌঅৰে বোলে, আই ভাইবোৰ ন গলে অকলে নেজাঁও । এনে বোলাত বামুনৰ ঘৰোআহকে তুলি আনিলে । পাচে ১৩২০ সঁকত সেই কৌঅৰক চুডাঙ্গফা নাম দি বজা পাতিলে । বজা হৈ বামুনৰ লৰাইঁতক আপোনাৰ ককাই ভাই হেন বুলি কৌঅৰ কৰি দিহিঙ্গত পাতিলে । সেই বামুনৰ ৬ লক্ষ্মিনাৰায়ন সালগ্ৰাম এখনি আছিল । সেই সাল-গ্ৰাম ভিতৰত বাখিলে, তাৰে পৰা চাঙ্গত লক্ষ্মিনাৰায়ন চলিল ; আৰু এই জনা বজাকো এবং বামুনৰ সেই লৰাইঁতকো এই

হেতুকেই বামুনি কোঁঅৰ বুলিলে । পাচে ঐ তাউচুলাই কোঁঅৰৰ মুখে অসমত বংস নাই হেন জানি, নৰা বজা চুকনুফাই তেঁওৰ ফালৰ তাচিন্দুপৌ বৰ গোহাঁইক সেনাপতিকে দেস লোআৰ মনেবে পঠালে । সেই বৰ গোহাঁই আহি কুঁহিয়াৰ বাৰিত কোঠ দিলেহি । আমাৰ বজা দেও বাৰ্হি গৈ জুধৰ আৰম্ভন কৰাত নৰাইঁতে বোলে, আমাৰ বজাৰ বংসৰ বজা নাই বোলাত্হে আমি আহিলোঁ ; এতিয়া আমাৰে বজাবে একো বিবাদ নাই, এই বুলি হুহকি গল । এনেতে আমাৰ ফালৰ ত্যাতান্বিঙ্গ বৰ গোহাঁই বাৰ্হি গৈ পাট্কাইতে দুয়ো দল মিলা মিলি হল । পাচে দুয়ো ফালৰ ৰাজ আজ্ঞাবে দুয়ো দলে পাট্কাইৰ ওপৰৰ নঙ্গঞাঙ্গ পানিতে হাত জোবৰাই, এবং কুকুৰাকো কাটি সপত কৰি লান্ধি ডাপমাও ১৩২৩ সঁকত পাট্কাই পৰ্বতকে সিমা কৰি দুয়ো বৰ গোহাঁইৰ দুটা মূৰ্তি সিলতে কটালে । নঙ্গঞাঙ্গৰ অৰ্থ এই, নঙ্গ বিল, ঞ্গাঙ্গ আচে । আক বুলিলে বোলে, এই পৰ্বতকে আমি সিমা কৰিলোঁ ; এতেকে ছুইবো মূৰ্তি এই চিন থাকিব, আক এই সিমা এৰি কোনেও বাৰ্হি কোনো ফাললৈ আক্রমণ কৰিব নেপাই । এই ৰূপে মিলা মিলি কৰি সিমা পাতি উভয়েই আপোন ঠায়ে ঠায়ে গল । এই পাট্কাই পৰ্বতক চুকাফা বজা দেও অসম দেসলৈ অহা কালত ডইকাউবঙ্গ বুলিছিলে । তাৰ অৰ্থ এই, ডই পৰ্বত, কাউ ৯টা, বঙ্গ গোট খোআ । পাচে এই সিমা কৰাৰ পৰা

জলিল। ঐ পাটকাইচেঙ্গকানৰ অৰ্থ এই, পাট কাটি, কাই কুকুৰা, চেঙ্গ সপত, কান লগালে, সেই ঠাইতে। পৰে চুডাঙ্গফা বজা দেও দিহিঙ্গৰ কোসৰ চবগুআত নগৰ কৰি সিঙ্গৰি ঘৰ পাট ঘৰ উঠি, ঐ উজনি ফালৰ সিমাৰ কিছু ওচৰ হোআকৈ আপোনাৰ মাটিত গৰ বাহৰ এনে নিবন্ধ কৰি ৰাখিলে। পাচে কাল ক্ৰমে ১৩২৯ সঁকত স্বৰ্গি হল, ভোগ ৯ বচৰ। ইতি। ৮।

ঐওৰ মৰনাস্তে ঐওৰে ৩ পুত্ৰৰ মধ্যে চুজাঙ্গফা ১৩২৯ সঁকত বজা হল। পিত্ৰিৰাজ্যকে মাত্ৰ ভোগ কৰি ১৩৪৪ সঁকত স্বৰ্গি হল। ভোগ ১৫ বচৰ। ঐওৰ দিনতে নাংচুখাম্ব বৰ গোহাঁই হল। ইতি। ৯।

ঐওৰ মৰনাস্তে ঐওৰ ৪ পুত্ৰৰ মধ্যে চুফক্কা ১৩৪৪ সঁকত বজা হৈ পিত্ৰিৰাজ্য মাত্ৰ ভোগ কৰি, ১৩৬১ সঁকত স্বৰ্গি হল। ভোগ ১৭ বচৰ। ঐওৰ দিনত খেনলুঙ্গ বুৰা গোহাঁই হল, ও নাজ্জনিম বৰ গোহাঁই হল। ইতি। ১০।

ঐওৰ মৰনাস্তে ঐওৰ ২ পুত্ৰৰ মধ্যে চুচেনফা ১৩৬১ সঁকত বজা হল। ঐওৰ দিনত টঙ্গচু নগাবে বন হল। নগাৰ চাঙ্গে সহিতে গৰকি বন জিকিলে। পাচে ১৪১০ সঁকত বজা দেও স্বৰ্গি হল। ভোগ ৪৯ বচৰ। ইতি। ১১।

ঐওৰ মৰণাস্তে ঐওৰে পুত্ৰ চুহান্ফা ১৪১০ সঁকত বজা হল। ঐৱেই ত্যাওকাংবান্বেকক বৰ গোহাঁই পাতিলে,

আৰু কচাৰিৰে জুখ হল। জুখত কাৰো পৰাজাই নোহোৱাত
 মিলা মিলি কৰি আমাৰ বজাই চোআলি দি মিত্ৰ কবাত
 কচাৰিএ মৰঙ্গিলৈকে আমাৰ বজাক এৰি দিলে। পুনৰ টঙ্গচু
 নগাৰে আকণ্ড বন হল। সেই বনতে আমাৰ ফালৰ ত্যাও-
 কাংবান্বেক বৰ গোহাঁইৰ মূৰ নগাই নিলে। পাচে নঙ্গা-
 বাঙ্গ বৰ গোহাঁই হৈ গৈ চাঙ্গ গৰকি নগাক মাৰি নগাৰ লবা
 চোআলি জাঠি ফৰ এনে আনিলে ; আৰু সেই নগাৰে গোষ্ঠি
 টঙ্গচু ১ ঘৰ, লেফেৰা ১ ঘৰ, মৌপিয়া ১ ঘৰ, এই কেই ঘৰ
 ঘৰোআহিকৈ আনিলে। পাচে ঐ খেনলুঙ্গ বুৰা গোহাঁইৰ
 অনুমতিৰে লান্‌তুকন্বান নামক খুস্তাই অহমে চাঙ্গৰ চঁচ
 আওঁতাবলৈ গৈ, ১৪১৫ সঁকত জোঙ্গলা বাঁহেৰে বজা দেওক
 খুচি মাৰিলে। ভোগ ৫ বচৰ। ইতি। ১২।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ ৩ পুত্ৰৰ মধ্যে চুপিম্ফা ১৪১৫
 সঁকত বজা হল। পাচে পিত্ৰি বধি লান্‌তুকন্বানক ঘৰো-
 আহিকৈ সুলত দিলে। তাৰ বংসৰ সকলো লোকক দৰিয়াত
 পাতিলে। ঐ বুৰা গোহাঁইকো দোসানুকপ দণ্ড কৰি ফনলুঙ্গ-
 খামপেঙ্গক বাজমস্ত্ৰি বাব দি বুৰা গোহাঁই পাতিলে। পাচে
 ১৪১৯ সঁকত স্বৰ্গি হল। ভোগ ৪ বচৰ। ইতি। ১৩।
 বুৰঞ্জি সাৰে দ্বিতীয় খণ্ড।

ত্ৰিতীয় খণ্ড ।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰে পুত্ৰ চুহুম্বুঙ্গ ১৪১৯ সঁকত বজা হল । দিহিঙ্গৰ চৰগুআব ঐ বৰ নগৰত সিঙ্গৰি ঘৰ উঠিল । কোঁঅবৰ দিহিঙ্গিয়া কৈদৰ মাজত প্ৰধান বজা হল দেখি, এঁওকে দিহিঙ্গিয়া বজা বোলে । এঁৱেই দিহিঙ্গৰ মথাউৰি বন্ধালে ; এবং তিপমিয়া ও চাৰিঙ্গিয়া এই দুখন মেল পাতিলে । এঁওৰ দিনৰে পৰা সঁকাদিত্যৰ সঁক চলাই ; আৰু প্ৰথমে চুকাফা বজা দেৱে ববাই অহা খাম্‌জাঙ্গত থকা আইতনিয়া ও পানি নৰাবেই জুখ হল । সিহঁত ঘাটিলত বৰ কাঁহ জাঙ্গফাই নৰা দা, এই সকল দ্ৰব্যেৰে পাল সেৱা কৰি থাকিবলৈ নিবন্ধ কৰি দিলে । আৰু চুটিয়াৰ বজা ধিৰনাবায়ন মন্ত্ৰি কাচিতাৰা এই দুইৰে লাক্সি কাপচিঙ্গা ১৪২২ সঁকত দিখৌ মুখতে জুখ হল । পাচে চুটিয়া ভাগি চন্দনগিৰি পৰ্বত উঠিলগৈ ; তালৈকে আমাৰ সেনাই খেদি গল । তাৰে কিছু সেনা পৰ্বত উঠাত সিল বগবাই মাৰিলে । অৱসেস বনুআ পৰ্বত উঠি চুটিয়াৰ বজা মন্ত্ৰি হালৰে মুৰ দুটা কাটি আনি দেখালেহি । পাচে সেই মুৰ দুটাকে চৰাই দেও ও সৰগ দেও এই দুই দেও ঘৰৰ বৰ জখলাৰ মুৰতে পুতি তাৰ ওপৰত সিল দিলে ; সেই সিলতে ভৰি দি দেও ঘৰলৈ বজাদেও সকল উঠে । এই বন জিকি হাতি ঘোৰা সোন ৰূপ অস্ত্ৰ সস্ত্ৰ অনেক দ্ৰব্য পালে ; সোনৰ

হাতি ও সোনৰ মেকুৰি ও জৰা ও বেলা ও মাইহাঙ্গ ও সোনোআলি তিনি চুকিয়া সিংহাসন ও খাট, এই সকল দ্রব্য পাই সবগ দেও ঘৰলৈ উচৰ্গি দিলে। আৰু তলে কেকোৰা দোলা আৰোআন দবা কালি হিলৈ তোলা চৰা নাও, এই সকল দ্রব্য পাই বজা ও ডাঙ্গৰিয়াই বেৰহাৰলৈ ললে; আৰু সদিয়াৰ দেও ঘৰত মানুহ নিবন্ধ কৰি দি, সদিয়া খোআ নামে বিসই নিবন্ধ কৰি, বুৰা গোহাঁই পৰিয়াৰ সদিয়াখোআ পাতিলে। পবে চুটিয়া বজাৰ পো ভাই সহিতে চুটিয়াক পাকৰি গুৰিত পাতিলে। পাচে লাক্সি কাতকেউ ১৪২৭ সঁকত বাৰভুঁয়াক বৰালে; সিহঁতৰ বচোআল টঙ্গালি হাচটি এই সকলৰ আদৰ্স ললে; সিহঁতৰ লৰা কিছু সৰ্গদেৱে তামুলি পাঁচনিকৈ লগত ললে: আৰু ক্ৰাচেঙ্গমুঙ্গক ৰাজমন্ত্ৰি বাৰটি সহিতে বৰ গোহাঁই পাতিলে। পাচে এই বৰ গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াই ঐ তলে কেকোৰা দোলাকে লুটিয়াই ওপবে কেকোৰামাৰি দি তলে কাপৰৰ পৰ্হি ও নালৰ পৰা চুটিকৈ ঢেকৰ দাপন লগাই, নক্সা লৰাই কেকোৰা দোলা কৰিলে।

আৰু ১৪৫৮ সঁকত নগা জিনি মহঙ্গৰ লোন পুঙ্গ ললে। আৰু সৰ্গদেৱে ওপৰ কেই জনা বজা দেৱৰ জি জি কৌঅৰ-বোৰ আছিলে, সেই সকলক ফৈদ ফৈদ কৰি দিহিঙ্গ ও চাবিঙ্গ ও তিপাম ও তুঙ্গখাঙ্গ এই সকল ঠাইত পাতিলে। সেই সেই ঠাইৰ নামেৰেই ফৈদৰ নাম হল; আৰু নাম ভেদকৈ

ফুকন ও ৰাজখোআ পাতি গাঁও দিলে। বকতাত নগৰ কৰিলে; আৰু মৰঙ্গিতে কচাৰিবে জুখ হল; বনত কচাৰি ঘাটি ডেমেৰা খাচপুৰলৈ ভাগি গল; কাজলি মুখলৈকে আমাৰ দেস হল। পাচে তুৰ্বক সহিতে কলিয়াবৰতে প্ৰধান জুখ হল। এই বনতে আমাৰ ফন্লুঙ্গখাম্পেঙ্গ বুৰা গোহাঁই ও ফ্ৰাচেঙ্গমুঙ্গ বৰ গোহাঁই সহিতে ৮ খন হেঙ্গদানৰ ৮ জনা সেনাপতি সেনা সহিতে পৰিল। পাচে ত্যাওচাঙ্গৰাই বুৰা গোহাঁই ও কিলিঙ্গখাম বৰ গোহাঁই এই দুই জনা ডাঙ্গৰিয়া হৈ সেই বনলৈ গৈ, সৰু পক্ষেৰে মিলিব খোজে হেন সুনি, দুয়ো জনাক আনি ডাঙ্গৰিয়া ভাঙ্গি লাঙ্গিধুপুৰাক বুৰা গোহাঁই পাতিলে, ও তন্থামক বৰ গোহাঁই পাতিলে।

আৰু পূৰ্বে এক সময়ত চুপিম্ফা ৰজা দেৱক নগাৰ খুন্-
 বাৰে পালসেৱা কৰোঁতে চমুআ কুঁঅৰি এজনাই ভিতৰ ফালৰ
 পৰা জুমি চাই থাকি খুন্বাওক ভাল দেখি, ৰজা দেও ভিতৰলৈ
 আহিলত খুন্বাওটো ভাল মানুহ বুলি, ৰজা দেৱৰ আগত
 সলাগিলত, মোতকৈও নগাক্হে ভাল দেখিলে বুলি, ৰজা
 দেৱে সগৰ্ভা সেই চমুআ কুঁঅৰিক সেই নগাৰ খুন্বাওলৈকে
 দিলে। পাচে নগা চাঙ্গত গৈ লৰা এটি জন্মিল। সেই লৰাই
 পালসেৱাত অহাত কথোপকথনত ঐ চমুআ কুঁঅৰিৰ গৰ্ভত
 জোআ লৰা বুলি জনা জনি হলত, এই জনা ৰজা দেৱে পিত্ৰি
 বিৰ্য দেখি বিচাৰ পূৰ্বকে ৰাখি আচল কুঁঅৰিৰ সন্তান নহই

কাবনে, সেই লৰাটিকে কন্চেঙ্গ নাম দিব বৰ পাত্ৰ গোহাঁয়ে ডাঙ্গৰিয়া পাতিলে। এই কাবন নগা বৰপাত্ৰৰ ঘৰ বোলে; এবং তেতিয়াৰে পৰা বৰ পাত্ৰ গোহাঁয়ে সহিতে তিনি জনা ডাঙ্গৰিয়া হল। পাচে তুৰ্বকৰ সেই বনলৈকে এই কন্চেঙ্গ বৰ পাত্ৰ গোহাঁই ও ঐ তন্থাম বৰ গোহাঁই দুয়ো সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞাৰে ডেকা বজা সহিতে গৈ তুৰ্বকক মাৰি খেদি নি কৰ-তোয়া নদিত অস্ত্ৰ ধুই, তাতে ১৪৫৪ সঁকত সিমা পাতি দৌল ও পুখুৰি কৰি চিন ৰাখিলে। ঐ দৌল ও পুখুৰি অদ্যাপিও থাকিব পাই। এই আপাহতে কন্চেঙ্গ বৰ পাত্ৰ গোহাঁইক ৰাজমন্ত্ৰি পাতিলে; আৰু এই বন মাৰি অস্ত্ৰ সস্ত্ৰ বম বৰ তোপ হাতি ঘোৰা অনেক দ্রব্য পালে। পাচে হাজাৰ ফৌজে সহিতে ভৰালি চেটিয়াক পত্ৰ সন্দেশ দি গোঁৰ বাদ্‌সাহৰ ঠাইলৈ প্ৰিতিৰ নিমিতে পঠালে। বাদ্‌সাহে পূৰ্বাপৰ সুধি পত্ৰ সন্দেশ দি পঠালে; তাৰে পৰা গোঁৰ বাদ্‌সাহেৰে প্ৰিতি হল।

পাচে কোচানৰ বিশ্বসিংহ ৰজা কোনো এক কথাৰ পৰা আহি আশ্ৰিত হলহি; সৰ্গদেৱে মোৰ স্থাপিত হল বুলি, হাতি হেঙ্গদান দি ৰাজ মৰ্জদা দিলে। পাচে কচাৰি ৰজাই ডেকা ৰজাক পঠাই বৰিল। কলঙ্গকে সিমা পাতি, বচৰি ৫ টা দৰে ঘোৰা সোধাবলৈ নিবন্ধ কৰিলে। পাচে তুৰ্বকৰ বন জিকি অনা সেনা খনিক হাতি ঘাঁহি দিলে। হাতিৰ নেজৰ ফালে

ঘাঁহ দিয়াত নেজানে বুলি, খাতত দিলে। নিলগৰ বোকা আনি কঠিয়াৰ গুৰিত দিয়াত একো নেজানে বুলি আদানি কৰি ধনি কৰিলে। ইহঁতকে মৰিয়া বোলে। হিন্দু মতে এঁও বজাকে স্বৰ্গনাৰায়ন বোলে। এঁওৰ দিনতে কমতেশ্বৰে কোনো সংসয়াপন হৈ স্বাধিপত্য চাৰি কচাৰি দেস সোমালগৈ। আক এই চুহুম্মুঙ্গ বজা দেৱৰে পুতেক ৪ জনা ; বৰ পুত্ৰ চুক্লেন এঁৱেই ডেকা বজা ; আক দেও বজা চুবেঙ্গ এঁৱেই এঁ চাৰি-ঞ্জিয়া মেলৰ বজা ; দুপ বজা চুখেঙ্গ এঁৱেই এঁ তিপমিয়া মেলৰ বজা ; আক চুতেঙ্গ নামে সৰু এজন্য কালক্রমত ডেকা বজাৰে ঘাই বজাৰে বিৰোধ হল। পাচে ডেকা বজাই বহস্যে ডাঙ্গৰিয়া সকলক বস কৰি লৈ, লেহেতিয়া লিগিৰাক উপদেস কৰি ১৪৬১ সঁকত বাতি প্ৰান বিজোগ কৰালে, ভোগ ৪২ বচৰ। ইতি। ১৪।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰে পুত্ৰ এঁ ডেকা বজা ১৪৬১ সঁকত বজা হৈ গৰ্গাঁৱত নগৰ কৰি সিঙ্গৰি ঘৰ উঠি চুক্লেনম্মুঙ্গ নাম ললে দেখি, হিন্দু মতে এঁৱেই গৰগঁয়া বজা। পাচে ভিতৰতে চোম দেও ও লক্ষ্মিনাৰায়ন দুয়ো দেৱতা হল দেখি, বাজত বৰদুআৰৰ ভিতৰতে দেৱালই পতা দৰে ঘৰ কৰি চোম দেওক বাজলৈ নি, দেৱতাৰ পৰে পালিএ থাকিবলৈ ডাঙ্গৰিয়া সকলৰ লৰা লুৰিকে অৰ্থাত গোহাঁই চেটিয়া দিলে। প্ৰথমে ডাঙ্গৰিয়া সকলেই দিন চাৰেক পৰ দিচিলে ; সেই হেতুকে চটাই চৰা কৰিলে, ও

নগা আলি বন্ধালে । আক এঁওৰ দিনতে লাজান বুৰা গোহাঁই হল ; এঁওৰ পাচত লাপেত্ ত্যাওকুংডাম বুৰা গোহাঁই হল ; এঁওৰ পাচত আইথেক বুৰা গোহাঁই হল ; ও কন্চেঙ্গৰ পুত্ৰ কনজাঙ্গ বৰপাত্ৰ গোহাঁই হল ; আক ঐ আইথেক বুৰা গোহাঁই ৰাজমন্ত্ৰি হল ; এঁও মন্ত্ৰিৰ পৰে ঐ তন্থাম বৰ গোহাঁই ৰাজ মন্ত্ৰি হল । পাচে ১৪৭৪ সঁকত স্বৰ্গি হল, ভোগ ১৩ বচৰ । ইতি । ১৫ ।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ দুই পুত্ৰৰ মध्ये চুখাম্ফা ১৪৭৪ সঁকত বজা হল । হাতিএৰে ফুৰাত ভৰি এটিত পূৰ্বৰে দুখ পোআ আছিলে কাবনে, এঁওকে খোৰা বজাও বোলে । এঁওৰে সোনাৰি জিয়ৰি সৰু মেচলৌ বৰ মেচলৌ নামে দুজনা কুঁঅৰি; সোনাৰি লৰা নাহৰক দুয়ো কুঁঅৰিএ পো বোলাত নাহৰে কুঁঅৰিত বলৰে তাৰ নামে আলি ও পুখুৰি কৰি, আনো অনেক সৰুতালি কাম কাজ কৰিবলৈ ধৰিলে । এদিন কুঁঅৰিহঁতে বজাত কলে বোলে, আমাৰ বঙ্গহ সবহ, তোমাৰ বঙ্গহ্হে নাই, এনে বোলাত বজাই ভাবিলে, মোৰ বঙ্গহ নাই হেন বুলি তোলনিয়া লৰা নাহৰ-লৈহে টানিচে ; এনে ভাৰি পৰ দিনা বজা দেৱে আপুনি ফুৰি, জাকে ভাল পালে তাক আনি বঙ্গহ বুলি সোনোআলি হিলৈ দি লগত ললেহি । পাচে বজাত অক্ষুমতি লৈ ডাঙ্গৰিয়া সকলে নাহৰক মাৰিলে । পাচে আমাৰ লৰা মাৰিলে বুলি, নাহৰৰ

বেজাৰত ছয়ো জনা কুঁঅৰি আপোনা আপুনি কটাৰি হানি মৰিল। এওঁৰ দিনতে চাওপেত বুৰা গোহাঁই হল, ও বলিয়া বৰ পাত্ৰ হল। এওঁ বুৰা গোহাঁয়ে কেৰোৰা দোলাৰে নকচা লৰাই ওপবে চালি মাৰি পোনাই দি ঢেকৰ দিঘলাই পহি চাঙ্গি নাম দি, চবাৰ ফুকন কেই জনাক দিয়ালে।

পাচে মানব অপদূৱত নৰা বজা আহি নামৰুপত থাকি, ভাই বজা কিছু অনুকুল কৰক বুলি কৈ পঠালে। পাচে আমাৰ বজা দেৱে অতি সমাদৰ পূৰ্বকে সোধ পোচ কৰাত নৰা বজাই আপোনাৰ বৰ গোহাঁইৰ জিএকক অনেক জৌতক সহিতে আমাৰ বজা দেৱলৈ দিলে। জৌতকত অহা মানুহ নৰা কোঁঅৰ ও নৰাবাইলুঙ্গ ও নৰা এক হাজাৰ। আক এওঁ বজা দেৱেই সলাল গোহাঁই নামে বিসই নিবন্ধ কৰি, বৰ গোহাঁই পৰিয়া মাদুৰিয়াল ফৈদৰ লেচাই ডাঙ্গ গোহাঁইক সলাল গোহাঁই পাতিলে।

আক পূৰ্বে কোচানৰ বিশ্বসিংহে আশ্ৰই লোআৰে পৰা বচৰি মানুহ পঠাই দ্ৰব্য জাত দি আচিলে। পৰে সেয়ে কম হবৰ দেখি অৱহেলা হেন বুজি স্থধি পঠালত, লাজ পাই অসমৰ কৰতলিয়া নামটো গুচা বুলি পুতেক চিলাৰাইত কলে। পাচে ১৪৮৪ সঁকত চিলাৰাই জুধলৈ আছিলত বামুন নে মাৰে হেন জানি, অনেক স্থদ্ৰক লগুন পিছাই বনৰ আগত দিয়াত, বামুন দেখি চিলাৰাই হুহকি গল। পাচে এই ৰূপ চল কৰিলে বুলি

সুনি, ১৪৮৫ সঁকত আকও চিলাবাই আহিলত আমাৰ দেও
 বজা সহিতে প্ৰধান জুধ হল। দুয়ো সমান জোখা, কাৰো
 পৰাজই নাই। পাচে এক দিন গা ধোআ সময়ত দেও বজাব
 ঔসধ ও জন্তুৰ বিৰি ডিঙ্গিৰ পৰা খহাই খোআৰ পৰা চিলনিএ
 থাপ মাৰি নি, চিলাবাইৰ ফোজৰ মাজত পেলাই দিলেগৈ।
 দেও বজাই সুনি ইস্বৰৰ নিগ্ৰহ হল বুলি, চাবিঙ্গলৈ গৈ মৈদাম
 কৰি লগৰ মানুহে সহিতে আপুনি মৈদামত সোমালগৈ।
 আমাৰ বজা দেও ভাগি পৰ্বত উঠিলগৈ; চিলাবায়ৈ বাজ্যলৈ
 কৈ পঠালে বোলে, পাত্ৰ মন্ত্ৰি সকলোৰে লৰা একোটা তুলি
 দি বৰে জদি, দেস এৰি দিম। পাচে এই কথাতে চুগম
 কোঁঅৰ ও বৰ গোহাঁইৰ ভতিজাক আপচু গোহাঁইকে মুখ্য
 কৰি সকলোৰে ঘৰৰ লৰা একোটা দিলত লৈ চিলাবাই দেসলৈ
 গল। এই আপচু গোহাঁই দেখিবলৈ স্তন্দৰ আছিলে দেখি,
 ভাটিৰ সকলো লোকে সোন্দৰ গোহাঁই বুলিলে। পাচে আমাৰ
 বজাই নগৰ ললেহি; লগত জোআ খনি মানুহক বঁটা বাহন ও
 ত্ৰিতি বিধান দিলে, এবং মঙ্গল চোআ গনক সূৰ্য্যবৰক সোনাৰ
 মুখ দিলে; এই কাৰন সোনামুজাৰ ঘৰ বোলে। আৰু সেই
 কালতে তাব্লুঙ্গিয়া নগাই আপাহ কৰাত স্ককটি খাবলৈ বিল
 ও ডোম বহতা ঐ নগাক দিলে; আৰু সোনাপুৰ নামে নগৰ
 কৰিলে। পাচে ১৫৩৩ সঁকত বজা দেও স্বৰ্গি হল, ভোগ ৫৯
 বছৰ। ইতি। ১৬।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ ৩ পুত্ৰৰ মध्ये চুচেঙ্গফা ১৫৩৩ সঁকত বজা হল। বুৰা কালত বজা হল দেখি, এঁওকে বুৰা বজা বোলে; আৰু এঁও বজা মহা বুধিমন্ত আছিল দেখি, হিন্দু মতে এঁওকে বুৰি স্বৰ্গনাৰায়নো বুলিছিলে। এঁওৰ দিনতে থকুবক বুৰা গোহাঁই হল, ও লেজোআ বৰ পাত্ৰ গোহাঁই হল; এঁওৰ পাচত মৰানৰ লাকু বৰ পাত্ৰ হল। খাম্পেত ১, চেন্মুন-সুনিয়াদতা ১, খাম্‌চিন ১, গুঁইমেলা সোলা ১, বেকা ১, পৰ্ব-তিয়া সৰু বুৰা ১, পিলিঙ্গা ১, এঁওকে ভাঙ্গি আকও ঐ সৰু বুৰাই ১, এই ৮ জনা বৰ গোহাঁই হল। আৰু থকুবক বুৰা গোহাঁয়েই প্ৰথমে বাজমন্ত্ৰি হল; এঁওৰ পাচত লাকু ব পাত্ৰ বাজমন্ত্ৰি হল। এঁও বজা দেৱেই প্ৰথমে পৰ্বতত নগৰ ও পুখুৰি কৰি সিঙ্গৰি ঘৰ উঠিল; তালৈকে গৰগাঁৱৰে পৰা আলি বন্ধালে। পৰে আঙ্গ্ৰেবাত বাহৰ, এবং তাওকাকত নগৰ ও পুখুৰি কৰিলে; ও দলৌ গুৰিতো বাহৰ কৰিলে। আৰু মহঙ্গবে পৰা পৰ্বতলৈ গৰ বন্ধাই মুৰকটা ফাটত লগা-লেনি; এবং চিনাতলিতো গৰ বন্ধালে; আৰু পৰ্বতৰে পৰা লুইতলৈকে তিয়কৰ কটাৰিখামৰ গৰ বন্ধালে।

পাচে কোচানৰ নৰ্ণাবায়ন বজাই এক সময়ত চিলাবায়ৈ তোলনিয়া আমাৰ সোন্দৰ গোহাঁয়ে সহিতে বৰ পাস খেদি-ছিল। তাতে সোন্দৰ গোহাঁইক বুলিলে বোলে, ২০ ঢাল জিকিলে তোমাৰ দেসৰ অনা মানুহ খনিএ সহিতে তোমাক

এৰি দিম ; এই বুলি খেদাত ১৯ ঢাল সোন্দৰ জিকিল, পাচৰ ঢালৰ জোৰ দহত লাগিল । বজাই বোলে, এই জোৰ দহ ঢালিব পাৰিলে মোৰ দেসৰো জি জি মানুহ জাই তাকো এৰি দিম । পাচে গোহাঁয়ে একে জোৰ দহে গল বুলি, বিমুখে জোৰ দহ ঢালি পাস জিকিলে । পাচে আমাৰ নিয়া সকলো মানুহ খনিক বঁটা বাহন দি গজসিংহকা জিক লগত দি বিদাই দিলে । তাৰ দেসৰো তাতি সোনাৰি অনেক বিতিয়াল মানুহ আহিল । আমাৰ খনি মানুহ আপোন খেলে খেলে নিলে ; কোচানৰ দেসৰ অহা খনি মানুহক নাম্‌ডাঙ্গতে পাতিলে । ভাটিৰ মানুহ বহিল দেখি, সেই খনিকে ভাটিয়াপাৰ বোলে । পৰে সোন্দৰ গোহাঁইৰ মুখে সেই দেসৰ বেৰহাৰ বুজি, পৰ-দেসি কটকি তোলাত ডাঙ্গৰিয়া সকল তিনি খনিয়াকৈ চন্দো-আৰ তৰি বহিবলৈ আজ্ঞা দিলে । আৰু পৰদেসলৈ মৰঙ্গিয়াল মানুহ পঠাই খনিকৰ সিকোআই আনি, কোচানৰ দেসৰ দৰে ত্ৰিন্মই মূৰ্তি কৰি দুৰ্গোত্‌সও পূজা চলালে । আৰু কোচানৰ বজাই নিজ নামেৰে হিন্দু আখৰুআ মোহৰ মৰা হুনি, সেই আখৰুআকৈ মোহৰ কৰিবলৈ কেনে ঠানৰ মোহৰ কৰা হব বুলি, হিন্দু পণ্ডিত আদিত সোধাত পণ্ডিত সকলে জোগিনি তন্ত্ৰ সান্ত্ৰ চাই কলে বোলে,

অষ্টকোণ্ণসৌমাৰংযত্ৰদিক্ৰবাসিনী ।

তস্মিন্‌শ্চিশ্চিয়েলোকাজ্ঞানাদজ্ঞানতোপিব।

তেপিদেব্যাঃপ্রসাদেনসিদ্ধিংগচ্ছস্তিনান্যথা ।

এই বচনেৰে বুজাত সৰ্গদেও আঠ চুকিয়া সৌমাৰৰ অধিপতি হৈছে, এবং অন্য বজাৰ এনে মোহৰ দেখাও নাই, এতেকে আঠচুকিয়া মোহৰকে সকলোএ ভাল দেখোঁ ; এনে বোলাত সেই ৰূপেই ৰূপ সোনৰ চাকলি কৰাই বুদ্ধিস্বৰ্গনাৰায়ন নামৰে কেৱল স্বৰ্গনাৰায়ন নামেৰেই হিন্দু আখৰুআকৈ মোহৰ মৰালে। পাচে কোচানৰে ৰঘুদেৱে মঙ্গলদৈ নামে কন্যাক সৰ্গদেৱলৈ দি মিত্ৰ কৰিলে। এবং সিহঁতৰে বলিনাৰায়ন বজা আহি সৰ্গদেৱৰ সৰনাগত হোআত ধৰ্মনাৰায়ন নাম দি, দোলা আবোআন দি বাজ মৰ্জদাৰে থলে। আৰু হেডশ্বেশ্বৰৰ অপদুৱত জয়স্তাৰ ধনমানিক বজাই আমাৰে ভেদ লগাবৰ মনেৰে এটি কন্যা উদেস কৰি, কচাৰিৰ সাত গাঁৱৰ মাজে নিবলৈ ভাল বাট বুলি কৈ পঠালে। কচাৰিএ জয়স্তা আমাৰ সৰু বুলি বাট নি দিও বোলাত, আমাৰ ফোঁজ গৈ সেই বাটেই কন্যা আনি দি পঠালে। পাচে ভিমবল কোঁঅৰে বাতি দগা মাৰি সকলো ফোঁজ খন মাৰিলে ; বৰ গোহাঁই ও সোন্দৰ গোহাঁই দুইবো মুৰ কাটি নিলে। পাচে জয়স্তাৰ জসমানিক বজাৰ অপদুৱত ভিমৰুআৰ মঙ্গল বজা আহি আমাৰ বজাৰ সৰনাগত হলাহ। সৰ্গদেৱে মোৰ সৰনাগত স্থাপিত হল বুলি, হাতি ও হেৰুদান দি মৰ্জদা দি ৰাখিলে ; তাৰে পৰা ভিমৰুআ কৰতলিয়া হল। পাচে হাজোৰ পৰা বাদুসাহৰ

তৰফৰ বঙ্গাল চৈয়দ বাবাকৰ ও সত্ৰাজিতে আমাৰ দেসৰ চলা চল বুজিবলৈ, বেপাৰৰ চলে এক গোমান্তা পঠাই দিলে। কলিয়াবৰত থকা আমাৰ ফোঁজে সুনি, সিঙ্গৰিত ধৰি সেই গোমান্তাক কাটি নাও লুটিলে। সত্ৰাজিত আহি কলিয়াবৰৰ আমাৰ ভৰালৰ আহিলা পাতি লুটি, বিশ্বনাথৰ নটিনি ধৰি নিলে। আমাৰ মানুহ তাকৰ দেখি ছহকিল। পাচে কচা-বিৰ ভিমবল বজালৈ কন্যা ও পত্ৰ সন্দেস দি পুনৰ মিলাই আহিলা পাতি ফোঁজ সকলো জো কৰি, ডাঙ্গৰিয়া সকলক বনলৈ পঠালে; ভৰলিতে সত্ৰাজিতে সহিতে ১৫৪৯ সঁকত প্ৰধান জুধ হল। এই বনতে চৈয়দ বাবাকৰ নবাৰ পৰিলত তাৰ লগৰ মিৰা সেনচোআক কুঁহি সেনে সহিতে ধৰি ৰাখিলে; তাৰে পৰা সৰু সেনৰ খেল চলিল। এই বনতে সত্ৰাজিতো ঘাটিল; গুআহাটি পৰ্জন্তে আমাৰ হল; তাৰ অন্ত্ৰ সন্ত্ৰ নাও মানুহ অনেক ধৰা পৰিল।

পাচে সৰ্গদেৱে দাৰিকাত নগৰ কৰি, ১৫৫১ সঁকত ঐ ধৰ্মনা-বায়নক দৰঙ্গৰ বজা ও ভায়েক গজনাবায়নক বেলতলাৰ বজা পাতি পঠালে। আৰু অহম কটকি হোজা কাৰন, দেসান্ত-বলৈ চলাবলৈ ভাল জেন দেখি ব্ৰাহ্মন কটকি পাতিলে, ও নান্গটা ববাগিৰ খেল পাতিলে। পাচে উতৰে চামধৰা গৰ বন্ধালে, মেচাঘৰত পুখুৰি খনালে। আৰু হাজোৰ তনয়া পৰ্বতৰ ওচৰতে ১৫৩৮ সঁকত বঙ্গালেৰে বন হোআত, সেই

বনতে থক্বক বুৰা গোহাঁই পবিলত, স্কুলু হুদুক বুৰা
 গোহাঁই পাতি, লান্দি পানিসিয়াক বৰ ফুকন পাতি পঠালে ;
 তাৰে পৰা বৰ ফুকন নাম ও বিসই হল। পাচে ক্ৰমে এই জনা
 বজাৰ দিনতে নেওগ ১, লান্দিমাথুৰ হালধিঠেঙ্গা ১, পিক্চাই
 চেটিয়া ১, বুৰা গোহাঁই পৰিয়া সৰুচকুআ ১, আকও পিক্চাই
 চেটিয়াই ১, ঐ লান্দিএ সহিতে ৬ জনা বৰ ফুকন হল। এবং
 বানি বজা হল ; আৰু লুকি ১, বকো ১, বনগঁয়া ১, চইগঁয়া
 ১, বগাই ১, পানতনিয়া ১, বৰ দুঅৰিয়া ১, ভোলাগঁয়া ১,
 মৰুআ পুৰিয়া ১, এই ৯ জনক বজা পোআলি নাম দিলে।
 পৰে বাঁহ গৰা ও সেই গৰতে ৮ খন দুআৰ কৰিলে। সলালৰ
 গৰ কৰি সলাল ফাট পাতিলে, ও বিশ্বনাথৰো দৌল বন্ধালে।
 ঈাচে জামিৰ গুৰিত ৰুপহি নামেৰে পুখুৰি ও নগৰ কৰি, হাতি
 গৰ বান্দি হাজাৰ হাতি ধৰিলে ; কিন্তু হাজাৰ পুৰ হৈ হাতি
 জিয়াই নে থাকিল হেতুকে, নগৰৰ হস্তিনাপুৰ নাম দিয়া মনস্ব
 ভঙ্গ হলত গজপুৰ নাম দিলে। আৰু ঐ নগৰৰে পৰা গৰগাঁৱ-
 লৈকে বৰ আলি, ও তাৰে পৰা গাঁৱলৈ চটাই আলি বন্ধালে ;
 আৰু পৰ্বতৰে পৰা মেকুৰিখোআলৈ আলি বন্ধালে, ও ডঁবি-
 কাত সিল সাকো বন্ধালে। পাচে মোমাই তামুলিক বৰ
 বৰুআ পাতিলে ; তাৰে পৰা বৰ বৰুআ নামে বিসই হল।
 পাচে উতৰে দখিনে জুৰি ৰাজ্য খনকে মেবাই ৰাজ গৰ
 বন্ধালে ; এই গৰকে দখিন পাৰে লাহৰ্দৈ ও কোটোহা গৰ

বোলে; মাজালি পাৰে মেৰা গৰ বোলে, উতৰ পাৰে চোআতল
 গৰ বোলে ; এবং দোপ গৰ হাট কবিলে । জবকাৰ আলি
 বকতাৰ আলি, পৰ্বতৰ আলি, হাৰিপৰা আলি, এই কেইটা
 আলি কবিলে । আৰু নুমলি গৰ, নুমলি বাহৰ, বান্ধলু গৰ,
 বান্ধলু বাহৰ, সোনাৰি নৈৰ বাহৰ, এই সকল কৰালে । আৰু
 লোনপুৰিয়া কাটলুআ দি নাম্‌চান্ধ বৰ্হাটৰ নিবন্ধ কৰিলে ।
 আৰু বোঁমুৰিয়া গনক ভৰালি বৰুআই জনাই, হাট ফাটৰ দান
 পহাৰে পতি মাহে ৪ কৰা দৰে লগালে । আৰু লুইতৰে পৰা
 পৰ্বতলৈকে দখিন পাৰে চামধৰা গৰ বন্ধালে । বান্ধুঁয়াই
 পুনৰ মঠ ধৰাত ১৫৫৬ সঁকত ভান্ধি আনি স্থানান্তৰ কৰি
 বিলাতত পাতিলে । আৰু ডফলা গৰ বন্ধাই গৰুৰিয়া পাতি,
 মিৰি ডফলালৈ পঁচা লগাই, আবৰ ও মিৰি ও ডফলাৰ দুআৰ
 ভেদকৈ মাটি বিল বহতা কটকি দি, বচৰি পাল সেৱা নিবন্ধ
 কৰিলে ; পাল সেৱাত দিব লগা দ্ৰব্য, জকা মেঠন মজাঠি ।
 আৰু উতৰে দখিনে বচা দৈয়ান্ধ মৰঞ্জি এনে নাম ভেদ কৰি
 ডাগি হাজাৰ স এক কুৰি নিবন্ধ কৰি, দেস পাতিলে । এবং
 ১৫৫৫ সঁকত কচাৰি দেসৰে ও আমাৰ দেশৰে মাজত
 ন নৈকে সিমা কৰি, মৰঞ্জিত ভাৰ্ধৰা চেটিয়াৰ মৰঞ্জি খোআ
 পাতিলে ; ও নগা গৰ বন্ধাই নগাৰ দুআৰ ভেদকৈ পোহনি
 মাটি কটকি চোঁতান্ধ দি, বচৰি পাল সেৱা নিবন্ধ কৰিলে ;
 পাল সেৱাত দিব লগা দ্ৰব্য, মেঠন, বোলোআ চাগ, বন্ধা চুলি,

বঙ্গা বেত, লোন, আত বাজে জি জি ছুআবত জি জি উত্পন
দ্রব্য তাকো দিএ।

পবে কিছু উত্পাত অমঙ্গল হল, এবং বাজ মাঁও দেৱো
ত্রিত্য হল। এই হেতুকে সান্তি ও শ্রাদ্ধ কবিবলৈ সৰ্গদেও
বাক্কটা ঘাটলৈ গৈ, সান্তি সস্থিয়ন শ্রাদ্ধ কবি অনেক ব্রাহ্মনক
সোন ৰূপ মাটি বহুত দান কবিলে ; এবং দেৱৰগাঁও দেৱালয়ৰ
দৌল কবি মাটি মানুহ উচৰ্গ কবি দিলে। সেই দিনবে পৰা
দেৱোতৰ ব্রহ্মোতৰ চলে। পাচে কামৰূপৰ পৰিষ্কিত
ৰজাবে বিবোধ লগাই, ভায়েক মালসিংহ আহি সবনাগত
হলহি। ৰাজ গোষ্ঠি দেখি দোলা আৰোআন দি, সিংহ নাম
গুচাই মাল ৰজা নাম দি নামৰূপত পাতিলে। আৰু
কোবোকা খহাই ফুটুকা তলিত জইখাম্ভাঙ্গ খাত কৰালে,
আৰু চৈয়নাৰ গৰ বন্ধালে। এবং পূৰ্বে চুখাম্ফা ৰজা দেৱে
বঙ্গহ বুলি সোনোআলি হিলৈ দিয়া মানুহ খনিকে বায়ুনি
কৌঅৰহঁতকে গোটাই, কৌঅৰ হিলৈদাৰি খেল পাতিলে ;
গিয়াতি পাতি কৌঅৰ নাম দিলে। আৰু পূৰ্বে বনলৈ পতা
বায়ুনবোৰৰ লগুন তেনেই আছিলে ; সেই লগুনবোৰ গুচাবলৈ
লেকাই চেটিয়াক আজ্ঞা কৰিলে। আজ্ঞা মতে সকলো বায়ুন-
বোৰৰ লগুন গুচালে, তাৰে ৮ ঘৰ মানুহৰ লগুন বাখিলে ;
কিন্তু আগলৈ চিন থাকিবৰ নিমিত্তে আল অন্তত লগাই, ৮
ঘৰৰ ৮ টা নাম দিলে। এই কাৰণ লগুনৰ গুৰি লেকাই-

চেটিয়া বোলে। আৰু বহাত কচাৰিব ফালৰ বাৰ্তা জনাই থাকিবলৈ নগবত জেতিয়া জাৰ ঘবৰ বৰ বৰুআ হৈ থাকে, সেই বঙ্গহৰে এটা থাকিবলৈ দিলে; এঁওকে বহিয়াল বৰুআ বোলে। এবং জয়ন্তাৰ বাৰ্তা বুজি জনাই থাকিবলৈ জাগিত বুৰা গোহাঁই পৰিয়া জাগিয়াল গোহাঁই দিলে। ও কাজলিত ঐ জয়ন্তাৰো কিছু, এবং ডিমৰুআ গাবোৰ ফালৰো বাৰ্তা জনাই থাকিবলৈ বৰ পাত্ৰ ও বৰ গোহাঁই দুয়ো ঘবৰ বঙ্গহৰ দুজন কাজলি মুখিয়া গোহাঁই দিলে। এই বৰুআ গোহাঁই-ইতৰ পানি জাপিত কপৰ চুলা ও ঢেকৰ লগা চাঙ্গি ও বাজ খোআ মৰ্জদা দিলে। জি হেতু অনেক প্রধান প্রধান কৰম কৰিলে, সেই হেতুকে হিন্দু মতে এঁও বজা দেওকে প্ৰতাপ-সিংহো বোলে।

পাচে দেসত ক্ৰমে অনেক উত্পাত হবলৈ ধৰিলে। মনুস্যত গাহৰিৰ আকাৰ জন্মিল, উসুআ ধান গজিল, উতৰে ফুল বাৰিত তিনি চকুআ মানুহ জন্মিল, দেস চানি কপুতিয়া সেন ওলাল, ইত্যাদি নানা উত্পাত হল। ক্ৰমে সৰ্গদেৱৰ সৰিল বিসম পাই দেৱৰগাঁও দেৱালয়লৈ মানুহ পঠালে বোলে, বুপাত সোধগৈ, মোৰ কিমান দিন আচে? পাচে মানুহ গৈ দেৱতাত জনালত বাতি স্বপনত কলে বোলে, দেৱালয়ৰ ভিতৰতে ফুলনিত চাই নাহৰ ফুল এটা পাব; তাকে নি বজাক দিলেই বুজিব। পাচে পৰ দিনা ফুলনিত চাই আবত-

বতে তিনি পহিয়া নাহৰ ফুল এপাহ পাই, সৰ্গদেৱক দিলত
 বজা দেৱে বোলে, বুপাৰ আজ্ঞা হল, মোৰ তিনি পসহে ভোগ
 আচে ; এতেকে সকলো ৰাজ্য আহক, মই টাও, মোকো
 চাওক। এই কথা সুনি সকলো ৰাজ্য আহিল। সৰ্গদেও
 নাৱেৰে গৈ, দিখৌৰ দুয়ো পাবে আহি থকা প্ৰজাক গা দেখাই
 বোলে, মোৰ কাল হল ; সকলো লোকে মোক চাহক, ময়ো
 টাও ; এই বুলি ব্ৰাহ্মন বুৰা লৰা তিৰতা এই সকলক দান
 দখিনা দিলে। পাচে বজা দেৱলৈ প্ৰজাব মোহ জন্মাত,
 সৰ্গদেৱৰ সলনি আমাবে এক স নববলি সদিয়াৰ আইলৈ দিম্-
 হক, তেও সৰ্গদেও কুসলে থাকক, এই বুলি হৰিধনিকৈ
 কোলাহাল কৰিবলৈ ধৰিলে। পাচে সৰ্গদেৱে বোলে, মোৰ
 কাল হল, কেনেকৈ বাখিবহক, এই বুলি প্ৰজাক প্ৰবোধ দি
 নগৰলৈ আহি, ১৫৭১ সঁকত স্বৰ্গি হল ; ভোগ ৩৮ বছৰ।
 এঁওৰে ৩ পুত্ৰ ; প্ৰথম চুবম, দুতিয় চুতিয়, ত্ৰিতিয় আৰু
 এজনা। ইতি। ১৭।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ বৰ পুত্ৰ চুবম্ফা ১৫৭১ সঁকত ৰজা
 হল। এঁৱেই সলগুৰিৰ আলি কৰালে ; ও লাকু বৰ পাত্ৰৰ
 পুত্ৰ লাহোক বৰ বৰুয়া পাতিলে। এঁওৰ কুঁঅৰিএ তোল-
 নিয়াকৈ কোঁঅৰ এটি তুলিছিলে ; সেয়ে মৰিলত মোৰ লৰাই
 কাৰে উমলিব, অকলে কেনেকৈ থাকিব, এই বুলি কুঁঅৰিএ
 সব লগত লৰা কিছুমান দিবলৈ ৰজা দেৱত জনালত, বৰুয়া

ফুকনক লৰা একোটা দে বুলি বন্দি কৰিলে। ডাঙ্গৰিয়া সকলে জনোআতো এবিবলৈ নুবুলিলে। এনে আৰু অনিতি কৰিবলৈ ধৰিলে দেখি নসহি, ডাঙ্গৰিয়া সকলে এঁওৰে ভায়েক চুত্ৰিয়ঙ্গক আনি ১৫৭৪ সঁকত চুৰম্ফাক বজা ভাঙ্গি, চুত্ৰিয়ঙ্গফাক বৰ চৰাতে বজা পাতি সেৱা কৰি, ভগা জনাক নগৰৰ পৰা উলিয়াই পৰ্বতত বাহৰ কৰি, তাতে জোগান দি থলে। এই হেতুকে এঁওকে ভগা বজাও বোলে। পাচে চাঙ্গমাইব হতু-আই বিস ক্ৰিয়া কৰাই মৰালে। এঁওৰ ভোগ ৩ বছৰ। ইতি। ১৮।

পাচে চুত্ৰিয়ঙ্গফা বজা দেও সিঙ্গৰি বৰ উঠিল। এঁও সততে নৰিয়া দেখি, এঁওকে নৰিয়া বজা বোলে। এঁৱেই সুকুলা ছদুক ভাঙ্গি টেপৰ তলিয়াৰ সবিয়হক বুৰা গোহাঁই পাতিলে; এঁওক গুচাই বৰ বৰুআ হৈ থকাৰ পৰা আনি, হাতিপোআলিক বুৰা গোহাঁই পাতিলে। পাচে আকও সুকুলা ছদুকে বুৰা গোহাঁই পাতিলে; লাকুক মাৰি বান্চঙ্গিয়া টেমাক বৰ পাত্ৰ পাতিলে; সৰু বুৰাক ভাঙ্গি চপৰাখেআক বৰ গোহাঁই পাতিলে। এঁওৰ পাচত আকও সৰু বুৰাকে ৰাজ মন্ত্ৰি বাবে সহিতে বৰ গোহাঁই পাতিলে। বুৰা গোহাঁই পৰিয়া হাতিপোআলিক বৰ বৰুআ পাতি, পাচে বুৰা গোহাঁই পাতিলেনি দেখি, সন্দিকৈব টঙ্গচুক বৰ বৰুআ পাতিলে। আৰু বদৰ তাপ সহিব নোআৰি আৰোআনত সুকুলা গিলিপ

দিলে ; তাৰে পৰা আৰোআনত গিলিপ হল ; ও সুকুলা পই-
 জাৰো হল । ডাঙ্গৰিয়া সকলেও লবলৈ ধৰাত বজা দেৱে
 বোলে, ভেদ হলেহে ভাল ; তেঁও যদি লই মাজতে গামচা
 একো খনি লওক, এই আজ্ঞা কৰিলে । তাৰে পৰা ডাঙ্গৰিয়া
 সকলে আৰোআনৰ মাজত নালতে গামচা ললে ; এবং পই-
 জাৰৰ ভিতৰতো সুকুলা কাপৰ ললে । পাচে চুঙ্গিৰ ৰাজ্য
 ভাঙ্গিবলৈ ডাঙ্গৰিয়া সকলক আজ্ঞা কৰিলে । চুঙ্গিৰ ঘঁৰিয়াল-
 পৰা বজাই সুনি ভই পাই আপুনি ১৫৭৫ সঁকত বৰিলহি ।
 পাচে ভাঙ্গি আনি অভইপুৰত চুঙ্গিক পাতিলে । আৰু খাম্-
 জঙ্গিয়া নৰাই আহি নাম্ৰুপৰ ভৰাল পুৰি আহিলা পাতি খনি
 নিলে । পাচে বনলৈ তিপাম বজাক দিলে ; বনত নৰা ভাগি
 গল । পুনৰ নকৈ ভৰাল কৰিলে, আৰু সকলো দেও ঘৰত
 ১৫৭৬ সঁকত মানুহ দি নিবন্ধ কৰিলে, এবং মিচিমি গব
 বন্ধালে । আৰু ১৫৭৪ সঁকত সিঙ্গৰি ঘৰত কুনবিন্ কুনখা
 পাট ঘৰত পাগজেমা, বজা পতাত বচোআল টঙ্গালি, এই
 ৰূপে বঁটাৰ নিবন্ধ কৰিলে । পাচে ১৫৭৬ সঁকত এঁওবে ৩
 পুতেকৰ মধ্যে বৰ পুতেক চুতাম্লাই সুকুলা ছত্ৰ বুৰা গোহাঁ-
 ইবে মন্ত্ৰনা কৰি বজা ভাঙ্গিলে । পাচে ভগা বজাই হোআ
 বজা পুতেকলৈ কৈ গল বোলে, এনে কথা কৰা পুৰনি পাত্ৰ
 মন্ত্ৰি খনি ভাঙ্গি নকৈ যদি পাতি লই, তেহে ভালে থাকিব
 পাৰিব ; এই কথা হোআ জনাই সলাগিলে । পৰে মন্ত্ৰি

লোকে ভগা বজাক বিস ক্ৰিয়া কবি মাৰিলে । ঐওৰ ভোগ ২
বচৰ । ইতি । ১৯ ।

পাচে চুতাম্বলা বজা হৈ বামুৰ্গাঁও উৰিকা দলঙ্গৰ ওচৰত
খাৰ ঘৰ বাবিত্তে নগৰ কবি, সিঙ্গৰি ঘৰ উঠিল । হিন্দু নাম
জয়ধ্বজ সিংহলৈ, গালপুৰঘাটত গোবিন্দ ঠাকুৰক নি জজ্ঞ
কৰি, বহু মাটি মানুহ উচৰ্গি, তামৰ ফলি কৰি দি নিবঞ্জন
বাপুত সৰন ললে । এই দিনবে পৰা তামৰ ফলি চলিল ।
আৰু ঐওৰ দিনতে ঐ স্কুল লা ছহু বুৰা গোহাঁইক মাৰিলত
কুঁৱেগাঁয়াৰ লেচাম, ঐওৰ পাচত বাঁহগৰিয়াৰ আতন, এই দুই জনা
বুৰা গোহাঁই হল ; ও লাই ১, চেবেলিয়া ১, ভগা ১, এই তিনি
জনা ক্ৰমে বৰ পাত্ৰ গোহাঁই হল ; ও সক বুৰাক মাৰিলত
এই জনা বজা দেৱবে সহব নাওবৈচা ফুকন ৰাজমন্ত্ৰি হল ।
আৰু পিলিঙ্গাৰ লেচাই ১, বাককিয়ালৰ লাজি চঙ্গ ১, এই দুই
জনা বৰ গোহাঁই হল । ঐ সন্দিকৈৰ টঙ্গচুএ কিছু দিন থাকিল,
পৰে চেঙ্গধৰাৰ বেঙ্গখোআ বৰ বৰুআ হল ; গৰ্গুয়া বজা
দেৱৰ সহবেক বজা সহব বৰ ফুকন হল । আৰু সৰ্গদেও
বিস্বনাথলৈ গৈ অনেক বামুনক দান দখিনা কৰিলে । পাচে
লাকমান গাই আমাৰ বজা দেৱেবে বন পাতিলে ; পৰে সেই
বন আমাৰ জিকিলে । সদিয়াৰ মিবিবেও বন হল ; তাকো
আমাৰ জিকিলে । আৰু ভটিয়াপাৰৰ পুখুৰি খনালে ; ও
বুকঙ্গ পাতি কেবিনেৰি গৰ ও মাচখোআ গৰ ও ভোমোৰা-

গুবি আলি ও বাহুলি বৰ ফুকনৰ দ্বাৰা চেউনি আলি বন্ধালে।

পাচে ৯ লাখ শেঁজেবে ২২ উমবাও সহিতে ১৫৭৭ সঁকত মজুমথা ও শিবজামুলা দুই নবাব আহি দেস ললেহি। আমাৰ বজা দেও খাৰনিব নোআবি, নামকপৰ চবাইখোবোঙ্গলৈ ভাগি গল; এই হেতুকে এওকে ভগনিয়া বজাও বুলিলে। পাচে বঙ্গালৰ শেঁজে বজা হাট বলক্ৰমত থানা পাতি বলগৈ। তাৰে পৰা মজুমথাই কৈ পঠালে বোলে, ৩ লাখ টকা ৯০ হাতি ইয়াকে চাই দিএ জদি, দেস এবি জাম; আৰু বাদসাহ-লৈ এক কন্যা দিয়ক। পাচে সৰ্গদেৱে ভাল বুলি বন্দি ১০০, বেঁটি ১০০, হাতি ৩০ টা, সোন দুই হাজাৰ, ৰূপ বাব হাজাৰ, এই খনি জৌতক দি সালঙ্কিতাকৈ বমনি গাভৰুক আওবেঙ্গ-জেৰ বাদসাহলৈ দিলে। দেস এৰি দি শিবজামুলা ভটিয়াই গেল। সৰ্গদেও কিছু কাল ৰাজ্য ভোগ কৰি থাকি আগজুক ভাবি নামকপত সোন ৰূপৰ ভৰাল কবালে। এবং পূৰ্বে উজনি সিমা পাটকাইৰ ওচৰত চুডাঙ্গফা বজা দেৱে কবাই খোজা গৰ ও বাহৰকো পৰিস্কাৰ কবাই, মিজো তাৰে ই ফালে সি ফালে ঠাই চাই বাহৰ কবাই, তালৈকো বৰ হিলৈ খাৰ প্ৰভিতি জুৰ সামগ্ৰি নিয়াই ৰাখি, চাবৰ নিমিতে নগৰলৈ আহি, খেদ কৰাত চক্ৰ লো ওলাল; সেই চক্ৰ লোএই দ্বাৰা বাহিক হৈ ৰোগ ভুল্য হল। পাচে সেই ৰোগতে

১৫৮৫ সঁকত বজা দেও স্বৰ্গি হল; ভোগ ৯ বচব।
ইতি। ২০।

পাচে পাত্ৰ মন্ত্ৰি সকলে চুতাম্লাব বই পুতেকক বজা
নেপাতি, ১৫৮৫ সঁকত ঐ দেও বজাব নাতি চুপঙ্গম্পক বজা
পাতিলে। এঁৱেই পেচান্ন নৈব দখিনে সলখামবা ঘাটব খাব
ঘবৰ বাবিত্তে নগব কবি, সিঙ্গবি ঘব উঠিল। এই ঘবতে
ছহু পৰাত এৰি গৈ গবগাঁৱব নগবত পাট ঘব উঠিল; এঁওবে
হিন্দু নাম চক্ৰধ্বজ সিংহ। বঙ্গালৰ চই দিয়াব কাৰন ৰাজ্যত
পঁচা তুলি ৭ লাখ টকা নগবতে গোলা ঘব কৰি ডাঙ্গৰিয়া
সকলে সহিতে থলে; তাৰে পৰা গোলা ঘব হল। পৰে
বাদ্‌সাহৰ ঠাইৰ পৰা সিৰপাও বঁটা অহাত অলপ অবমান
কৰিলে; ও পূৰ্বে মিত্ৰ কৰি ৰাজ্য দি গল বুলি, চই নিদি
উকিলক ফিৰাই পঠালে। পাচে ১৫৯১ সঁকত ৯ লাখ
ফোঁজেৰে ৰাজা ৰাম্‌সিংহক জুধলৈ পঠালে; সৰাই ঘাটতে
প্ৰধান জুধ হল। পাচে মোমাই তামুলি বৰ বকআৰ পুত্ৰ
লাচিত বৰ ফুকন হৈ গৈ, বঙ্গালৰ বন জিকি খেদি নি, মানহাত
সিমা কৰি, হাদিৰাত ঐ সঁকতে চকি ঘাট নিবন্ধ কৰিলে।
এঁও ফুকনেই জোগিৰঘোপাৰ ভাটিতে আসাম নগৰ কৰি,
চল জেন নেদেখি এৰি আহিল। আৰু গুআহাৰ্টিৰ গৰ প্ৰাঞ্চি
দোপ্‌দৰ কৰি সকলো বেলস্থা কৰিলে। এঁও বজা দেওৰ
দিনতে লাঙ্গি বৰ পাত্ৰ হল; এঁওকে ভাঙ্গি লাতাও বৰ পাত্ৰ

হল ; ঘোৰা কৌঁঅৰ বৰ ফুকন হল। পৰে ঐ লাচিতক বৰ ফুকন পাতিলত চেঙ্গধৰাৰ বেঙ্গখোআক ভাঙ্গি ঐ ঘোৰা কৌঁঅৰক বৰ বৰুআ পাতিলে। আক বৰ গোহাঁই পৰিয়া পৰ্বতিয়া ফৈদৰ কচলুখোআক সলাল গোহাঁই পাতিলে। পূৰ্বে ঘোৰা বজা দেওৰ দিনতে জে লেচাইডাঙ্গ সলাল গোহাঁই হল, তাৰে পৰা এই বিসই লুপ্ত হৈ আছিলে। এঁওৰ দিনৰ পৰাহে পুনৰ প্ৰকাশ হৈ প্ৰনালি ৰূপে চলিল। আক এঁও বজা দেৱেই বজা সহৰ নাওবৈচা ফুকনক মাৰি, বাঁহগৰিয়াৰ ঐ আতন বুৰা গোহাঁইক ৰাজ মন্ত্ৰি পাতিলে। পাচে বান্কে-বিয়া নগাই গাঁও মাৰিলেহি ; সেই নগাক ধৰি মাৰিলে। পৰে ১৫১২ সনত বজা দেও স্বৰ্গি হল, ভোগ ৭ বছৰ। ইতি। ২১।

এঁওৰ মবনাস্তে পুতেকটি বজা হব নোআৰিলে, ভায়েক চুনাত্মা ১৫১২ সনত বজা হৈ সিঙ্গৰি ঘৰ উঠি, হিন্দু মতে উদয়াদিত্য নাম ললে। এঁৱেই গুআহাটিৰ বাম গৰ ও পানি গৰ ইত্যাদি কৰি, অতি পৰিপাটি ৰূপে নিবন্ধ কৰে ; আক পানি গৰৰ বামৰ পৰা কেই হাত, পানিত কেই হতিয়া সাল কাঠৰ খুটা খাই, ও অথাউনি পানিত বৰ বৰ বাইডাঙ্গৰ দুই মূৰ লোহাৰে বান্ধি, কল লগাই সিল বান্ধি, কি জোখেৰে কেনে গৰ কৰিব লাগে, ইয়াৰ কাকত পাতি অতি সুকৰ নিবন্ধ কৰিলে ; ও উজ্জনিত বৰাগি আলি কৰালে। আক

হাৰি ১, চপা ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ পাত্ৰ হল ; এবং চাৰিঙ্গিয়া
লাতাও আহোমৰ পেলন ১, লুখুৰাসনৰ ডেবেৰা ১, এই দুই
ক্ৰমে বৰ বৰুআ হল ; ও লালুকসোলা বৰ ফুকন হল । পাচে
ঐ ডেবেৰা বৰ বৰুআই ১৫৯৪ সঁকত বিস পান কৰাই বজা
দেওক মাৰিলে ; ভোগ ২ বচব । ইতি । ২২ ।

এঁওৰ মৰনান্তে এঁওৰ পুতেকটিও বজা হব নোআৰিলে,
ভায়েক চুল্লনুফা ১৫৯৪ সঁকত বজা হল ; হিন্দু মতে এঁওকে
ৰামধ্বজ বোলে । এঁৱেই বাককিয়ালৰ ঐ লাঙ্গিচঙ্গক ভাঙ্গি,
ডেবেৰা বৰ বৰুআৰ ভাগিনিএক চেঙ্গমুনক বৰ গোহাঁই
পাতিলে । পাচে কাল ক্ৰমে নৰিয়া পৰি ১৫৯৬ সঁকত বজা
দেও স্বৰ্গি হল ; ভোগ ২ বচব । ইতি । ২৩ ।

এঁওৰ মৰনান্তে চামগুৰিয়া ফৈদ কোঁঅৰব চুল্লঙ্গক আনি,
১৫৯৬ সঁকত বজা পাতি, এই সঁকতে ডেবেৰা বৰ বৰুআই
বিস পান কৰাই বজা দেওক মৰালে ; ভোগ ১ মাহ, ১৫ দিন
মাত্ৰ । ইতি । ২৪ ।

পৰে তুল্লখঙ্গিয়া ফৈদৰ গোবৰ কোঁঅৰক আনি, ১৫৯৬
সঁকতে বজা বুলি লৈ, ঐ সঁকতে বাঁহগৰিয়া বুৰা গোহাঁই,
সোলা বৰ ফুকন দুয়ে ডেবেৰা বৰ বৰুআকে সহিতে মাৰিলে ।
ভোগ ২০ দিন মাত্ৰ । ইতি । ২৫ ।

পাচে দিহিঙ্গিয়া ফৈদৰ চুল্লিনুফাক আনি, ১৫৯৬ সঁকত
বজা পাতিলে । এঁৱেই বাঁহগৰিয়া বুৰা গোহাঁইৰ দ্বাৰা

চিতামনি গব বন্ধালে। গুঁইমেলাৰ লালুকক বৰ গোহাঁই
পাতিলে; ছুঅবাব কিব্‌কিৰিয়াক বৰ বৰুআ পাতিলে। পাচে
এই বুৰা গোহাঁয়েই মাৰিব খোজা জানি আপুনি সিলত মুৰ
মাৰি, ১৫৯৯ সঁকত বজা দেও মৰিল; ভোগ ২ বচৰ, ৯ মাহ
২৫ দিন। ইতি। ২৬।

এওঁৰ মৰনাস্তে চুজিন্‌ফাৰ পুতেকটি বজা হব নোআৰিলে ;
পৰ্বতিয়া চুডৈফা ১৫৯৯ সঁকত বজা হল। পৰ্বতৰ নগৰত
সিঙ্গৰি ঘৰ উঠিল; আৰু ডঁৰিকাতো নগৰ কৰিলে; নাম হল
বোকা নগৰ। এওঁৰ দিনতে সোলা বৰ ফুকন গুআহাটিত
থাকি মথো মথো বঙ্গালেৰে বন হৈ, প্ৰজাবোৰ মাৰি ঢুকাই;
মিলিলেই ভাল বুলি, ১৬০১ সঁকত বঙ্গালৰ আজমতৰা নবা-
বেৰে মিলি, গুআহাটি এৰি দি ছহকি আহি, কলিয়াবৰকে ধৰ
কৰি সকলোটি বলহি। তাৰে পৰা উজাই আহি এই বৰ
ফুকনেই ১৬০১ সঁকত বজা দেওক পৰ্বতলৈ নি, বিস খুআই
মাৰিলে। ভোগ ২ বচৰ। এই জনা বজা দেৱেই সোলা বৰ
ফুকনে বাঁহগৰিয়াক মাৰিলত, দিলিহিয়ালৰ দিবলাক ৰাজমন্ত্ৰি
বাবে সহিতে বুৰা গোহাঁই পাতিলে; লাচামকলাক বৰ পাত্ৰ
পাতিলে; ঐ লালুকক ভাঙ্গি মেচা ঘৰিয়াৰ সেনক বৰ গোহাঁই
পাতিলে। মেচা ১, লুখুৰাসনৰ চক্ৰপানি ১, এই দুইক
ক্ৰমে বৰ বৰুআ পাতিলে। ইতি। ২৭।

এওঁৰ মৰনাস্তে চুডৈফাৰ দুই পুত্ৰ বজা নহল, চামগুৰিয়া

ফৈদৰ চুলিকৃফা ১৬০১ সঁকত ৰজা হল ; এওঁকে লৰা বজা
 বোলে । এৱেই ডাউকি আলি কবালে । আৰু সেনক ভাঙ্গি
 মাদুৰিয়ালৰ লাইথেপেনাক বব গোহাঁই পাতিলে । লুখুৰা-
 সনৰ মবঙ্গি ১, দিহিঙ্গিয়াৰ আলন বুৰা ১, এই দুইক ক্ৰমে
 বব বৰুআ পাতিলে । ঐ সোলাক মাধভোতায়ৈ কাটিলত
 ভায়েক ভাৰ্ধবাক বব ফুকন পাতিলে । এওঁ পলাই গৈ
 বঙ্গালত সোমালত লান্‌মাখুৰ বন্দবক বব ফুকন পাতিলে ।
 আৰু সৰ্গদেৱে ৰাজ বঙ্গহত অতি সংসই কৰি মুখ্য মুখ্য
 কৌঅৰ বুজি মাৰিবৰ উদ্যত হল ; চাবিও ফালে কৌঅৰ
 বিচৰা লাগিল । এনেতে তুঙ্গখঙ্গিয়া ফৈদৰ গোবব ৰজাৰ পুত্ৰ
 লাঙ্গি গদাপানি অৰ্থাত গদাধৰ কৌঅৰ নাম খ্যাত প্ৰধান বাছ-
 বলি কাবন বিচাৰ হোআত, বব ভই পাই পলাই গৈ সলাল
 গোহাঁইৰ দ্বাৰা কলিয়াববৰ লান্‌মাখু বঙ্গহৰ বন্দৰ বব ফুকনত
 আসুই কৰাত, বব ফুকনে সকলো ফুকন ৰাজ খোআৰে পৰা-
 মৰ্স কৰি গদাধৰ কৌঅৰকে জোগ্য হেন দেখি, ৰজা লোআ
 স্থিব কৰি, সকলো ফুকন ৰাজ খোআই গদাধৰ কৌঅৰক
 আনি, সৰিয়হ তলিতে সেৱা কৰি উজাই আহি দখিনপাট
 সত্ৰৰ ঘাট পালেহি । পাচে এই বাৰ্তা সুনি দখিনপাটিয়া
 বাপুএ বন্দৰ বব ফুকনক মতাই নি কলে বোলে, ফুকন, তুমি
 গোৰ প্ৰধান সিস্য ; আৰু তুমি জানা, লৰা ৰজাও মোৰে
 সিস্য ; এই হেতুকে প্ৰাই ময়েই ৰজা হৈ আচৌ, এতেকে

তুমি এনে কাম নকৰিবা ; মই তোমাত বাজ্জৰ ভিখ্যা কৰিচোঁ। পাচে বৰ ফুকনে বোলে, অকলৰ কাম মহই, কেনেকৈ কৰিম বুলি, মান্তি নোহোআত বাপুএ বেজাৰ হৈ, তোৰ ঘৰত আগলৈ বৰ ফুকন সম্পতি নহওক বুলি সাপ দিলে। পাচে বৰ ফুকনে বোলে, অবিচাৰে জে মোক সাপ দিলে, ময়ো বুলিচোঁ, আপোনাৰ বজ্জহতো এই সত্ৰাধিকাৰ সম্পতি নেথাকক ; এই বুলি তাৰ পৰা উজাই আহি, গৰগাঁও নগৰৰ বৰ চৰাতে ১৬০৩ সঁকত উজনিয়াই সহিতে মিলি, পুনৰ গদাধৰ কোঁঅৰক সেৱা কৰি বজা ললে। লৰা বজাক উলিয়াই নি জোগান দি নাম্ৰুপত থলে ; ভোগ ২ বচৰ। ইতি ২৮ ॥ ইতি বুৰঞ্জি সাৰে ত্ৰিতীয় খণ্ড।

চতুৰ্থ খণ্ড।

পাচে ১৬০৩ সঁকৰ পৰা গদাধৰ সিংহ বজা হৈ কিছু দিন থকাতে লৰা বজাই পুনৰ বজা হবৰ আক্ৰান্ত কৰি বোল মাত কৰা সুনি, লৰা বজা দেৱক প্ৰকাৰান্তৰে মৰালে। এবং দিঘলা বুৰা গোহাঁইক মাৰি কুঁঐগঁয়া মোক বুৰা গোহাঁই পাতিলে ; ঐওৰ পাচত লৰুকিয়াৰ খাম্পেজক বুৰা গোহাঁই পাতিলে ; আচুকক বৰ পাত্ৰ পাতিলে ; ঐ লাইথেপেনা বৰ গোহাঁইক বাজমন্ত্ৰি পাতিলে ; লাহৰ টেমাক বৰ বৰুয়া পাতিলে।

আৰু বৰকলাত নগৰ কৰি সিদ্ধৰি ঘৰ উঠি চুপাত্ৰা নাম ললে ; হিন্দু মতে গদাধৰ সিংহ নাম ললে । এঁৱেই দেসত পিয়ল কৰাই পিয়ল উলিয়ালে । পাচে চুলিক্কা বজা হৈ থকাত জি জি ফুকন ৰাজ খোআই গদাধৰ সিংহক বজা পাতি ললে, সেই সকলক ৰাজ দ্ৰোহি বুলি সালত দি ভুৰ বান্ধি উটাই দিলে । সেই সালত দিয়া ঠাইকে সালমৰা মুখ বোলে । আৰু বন্দৰ বৰ ফুকনক প্ৰান মাত্ৰ নেমাৰি, সৰ্বস্ব আগ্ৰহি বৰ ফুকন ভান্ধি ঘৰলৈ খেদিলে । তাৰে পৰা বন্দৰৰ বঙ্গহত ঐ গুক সাপত বৰ ফুকন সম্পতি গুচিল ; ও বন্দৰ ফুকনৰ সাপতো সেই ঘৰ দখিনপটিয়া বাপুৰ বঙ্গহত তাৰে পৰা সত্ৰাধিকাৰ গুচিল ।

পাচে সন্দিকৈ ফুকনক বৰ ফুকন পাতি পঠাই, হিন্দুএ অনেক কপে ধৰম প্ৰবৰ্তাই দেস নষ্ট কৰিব বুলি, মহন্ত সকলক চেউনি বচা আদি ঠায়ে ঠায়ে দূৰ কৰি পাতিলে । পাচে সৰ্গদেৱে দিজে খনাত সিল সাঁকো কৰি বহুদৈ পুখুৰি, দল আলি, এবং তাতো সিল সাঁকো, ও অকাৰ আলি, দিহিজিয়া বৰ বৰুআই কৰা আলি, হলৌ ফুকনে কৰা আলি, খঁৰা দল খঁৰা গৰ, ও চৰাই দেওত গোটা দল পুখুৰি, এই সকল কৰম কৰিলে । তাৰে পৰা ৰাজ্যতো ৰজা ঘৰতো নিৰুপদ্ৰুও চলিল । পৰে মঞ্চুলখা নবাবেৰে স্ত্ৰেঞ্জেশ্বৰৰ ইটা খুলিতে ১৬০৫ সঁকত জুখ হল । সেই জুখতে নবাবক পৰাস্ত কৰি, বঙ্গামাটি

পৰ্জন্তে বঙ্গালক খেদি থলেগৈ ; এই অৱধি অহমেৰে বঙ্গালৰ বন নহল । এই বনৰ পৰা উলটি আহি মানহাকে পুনৰ ধৰ কৰি ৰাখিলেহি । পাচে উমানন্দৰ দল কৰালে । এঁওৰে দুই পুতেক বৰ জনাক লাই বুলিচিলে, সৰু জনাক লেচাই বুলিচিলে । কাল ক্ৰমে ১৬১৭ সঁকৰ ১৩ ফাগুন ক্ৰিষ্ণা চতুৰ্থিত স্বৰ্গি হল ; ভোগ ১৪ বচৰ, ১০ মাহ, ১৩ দিন । ইতি । ২১ ।

এঁওৰ মৰনান্তে এঁওৰে প্ৰথম পুত্ৰ ঐ লাই গোহাঁই দেও ১৬১৭ সঁকৰ ১৪ ফাগুনত বজা হল । পাচে গদাধৰ সিংহ সৰ্গদেৱে চেউনি বচা আদিত পতা মহন্ত সকলক চপাই আনি, স্বস্বস্থানত পাতিলে । পৰে গৰগাঁও নগৰত সিদ্ধৰি ঘৰ উঠি চুখ্ৰুঙ্গফা নাম ললে, ও হিন্দু মতে ৰুদ্ৰ সিংহ নাম ললে । খাম্পিঙ্গ ফুকন ১, কুঁএগঁয়া লাইচঙ্গ ১, দিলিহিয়ালৰ আফুআ-খাম্পাত ১, এই তিনিক ক্ৰমে বুৰা গোহাঁই পাতিলে ; ও কেন্দুগুৰিয়া চেঙ্গকঙ্গক ৰাজমন্ত্ৰি বাবে সহিতে বৰ পাত্ৰ পাতিলে ; ও লাইথেপেনা মৰিলত পুতেক কমলাকাস্তক বৰ গোহাঁই পাতিলে ; ও দিহিঙ্গিয়াৰ ঐ বুৰা ১, পাতৰৰ কোটা ১, দিহিঙ্গিয়াৰে ডেকা ১, সন্দিকৈৰ বৰাগি ১, এই চাৰিক ক্ৰমে বৰ বৰুআ পাতিলে । ঐ সন্দিকৈ বৰ ফুকনেই কত কাল আছিলে ; এঁৱেই ঐ হিলৈ চৰাতে দুই মুৰে মগৰ লগাই বাবলৈ নাও বৈচা সিকাই, লাচ চাব লগাই সৰ্গদেৱক বঙ্গ

দেখাই, মগবি চৰা ও বহবি সেন দুইবো খেল উলিয়ালে। এঁওৰ পাচত বহবাৰ বব জনা ১, পাতৰ ১, এই দুইক ক্ৰমে বব ফুকন পাতিলে। তেজিত গৰ বান্ধিলে, আৰু মেটেকাত বঙ্গপুৰ নগৰ, ও জই সাগৰৰ দল পুখুৰি, ও বঙ্গনাথৰ দল পুখুৰি, ও ফাকুআ দল, ও নামডাঙ্গৰ সিল সাকো, ও ডিমোৰ দুই সিল সাকো, খৰিকটিয়া আলি, ছুৰিয়নি আলি, মেটেকাৰ আলি, এই সকল কৰিলে।

পৰে নগাঁওৰ মিচা মুখৰ বাহৰলৈ গৈ, জয়স্তাৰ দেদ আক্ৰমণৰ নিমিত্তে ফৌজ পঠোআত জয়স্তাৰ বামসিংহ বজা ভই পাই স্ব ইচাতে আহিল, আৰু কচাৰিলৈ কটকি পঠাই তাত্ৰধ্বজ বজাক অনালে। পাচে সৰ্গদেও উজাই আহি এই দুই বজা সহিতে বিশ্বনাথতে সঙ্কামা হল। পূৰ্বে জোআ কোঁজে জয়স্তাৰ শ্ৰীশ্ৰী জয়ন্তি দেবিক অনাত বামসিংহ বজাৰ দুই পুতেকে আপোন কোঁজ গোটাই লৈ জুৰ কৰি দেবিক বাখিলে; আমাৰ কোঁজো অনেক মাৰিলে। পৰে দুই বজাক লৈ সৰ্গদেও বঙ্গপুৰলৈ আহিল। জয়স্তা বজা কিছু দিন থাকি ত্ৰিত্বা হল; কচাৰি বজাক ৰাজ জোগ্য বঁটা দি দেসলৈ পঠাই দিলে। ভালেক লেচাই গোহাঁই দেৱক কুমন্ত্ৰিএ বিৰোধ জন্মাই ডঙ কৰোআত অকাৰন জানি, পৰে নামকপিয়া বজা পাতি ৰাজ মৰ্জনা দি প্ৰধান কপে নামকপত থলে; এই হেতুকে নামকপিয়া মেল খন প্ৰধান হল। আৰু ঐ বৰাগিৰ খেলতে খাওন্দ

পাতিলে। এই জনাৰ দিনৰে পৰা হাত্তিৰ জুখ ওলাল। পাচে নদিয়া সান্ত্তিপুৰৰ ভিতৰৰ সিমলা গ্রামৰ গঙ্গা তিববাসি ভটাচাৰ্জ্যক অনাই, সিন্য হোআৰ অভিপ্রাই কৰি বাখিলে। এই জনাৰ দিনৰে পৰা বঙ্গালি গান বাজানা প্ৰবৰ্তে। আক এই জনা বজা দেৱৰে এজন্য কুঁঅৰিৰ সন্তান সিরসিংহ ও প্ৰমতসিংহ; এজন্য কুঁঅৰিৰ সন্তান বৰ জনা গোহাঁই দেও; এজন্য কুঁঅৰিৰ বাছেস্বৰসিংহ; এই চাৰি জনা কোঁঅৰ হল।

পাচে সৰ্গদেৱে প্ৰথম পুত্ৰ সিরসিংহক জুবৰাজ পাতি লৈ, গঙ্গা দেবিক আপোন দেসৰ ভিতৰ কৰি লবৰ মনেৰে ফোঁজ গোটাই লৈ ভটিয়াই, গুআহাটি পালেগৈ। ভাটৰ কালসিলা বাহৰতে এজন্য কুঁঅৰিৰ গৰ্ভে লক্ষ্মিসিংহ জন্মিল; সেই জন্মা বাহৰৰ নামেৰেই এওকে কালসিলিয়া গোহাঁই দেও বুলি-চিলে। পাচে গুআহাটিতে সৰ্গদেও নৰিয়া পৰি, ১৬৩৬ সঁকৰ ১৩ ভাদ্ৰ ক্ৰিষ্ণা দ্বিতিয়াত স্বৰ্গি হল; ভোগ ১৮ বচৰ, ৬ মাহ। ইতি। ৩০।

এওৰ মৰনান্তে এওৰ প্ৰথম পুত্ৰ সিরসিংহ জুবৰাজেই বজা হল। সিক্ৰি ঘৰ উঠি চুতন্যা নাম ললে; হিন্দুমতে সিরসিংহ নাম ললে। পাচে পিত্ৰি সৰ্গদেওৰ পূৰ্বানুমতি মতে ঐ সিমলা গ্রাম নিবাসি ক্ৰিষ্ণবাম শ্যায়বাগিস ভটাচাৰ্জ্যত সিন্ধ হল; এই হেতুকে ভটাচাৰ্জ্য গোসাঁই নাম হল। এই গোসাঁ-

ইকে উজ্জনি ও ভাটি কামৰূপতো মাটি, মানুহ এনে ত্ৰিতি ব্ৰহ্মোতৰ কৰি দি, গোসাঁইৰ মনস্ব ৰূপে গুআহাটিৰ নিলা-
 চলতে সততে থাকিবলৈ ঘৰ কৰাই দিলে ; এই হেতুকে
 পৰ্বতিয়া গোসাঁই নামো হল । আৰু গোসাঁইৰ দ্বাৰা সাত্ৰা-
 নুসাৰে গুআহাটিৰ সকলো দেৱতাৰ পূজাৰ বেৰস্বা বিধি
 উলিয়াই, দেৱালই সকল নিবন্ধ কৰিলে ; এবং অস্বক্ৰান্তত দল
 কৰালে, দিৰ্ঘস্বৰিতো দল কৰালে । এও বজা দেওৰ দিনতে
 ৰাইলুঙ্গিয়া বায়ন ১, ডোগাই ১, পুখুৰি পৰিয়া চেঙ্গমুন ১,
 এই তিনি ক্ৰমে বুৰা গোহাঁই হল । কেন্দুগুৰিয়া চেঙ্গকঙ্গব
 পুতেক পৰমানন্দ ১, বৰ গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়া বিসয়ৰ পৰা আহি
 ৰাজমন্ত্ৰি বাবে সহিতে বৰ ৰজাৰ ভায়েক কালুগঁয়া হৰিনাথ
 ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ পাত্ৰ হল । আৰু প্ৰথমে ঐ কমলাকান্ত
 বৰ গোহাঁয়েই ৰাজমন্ত্ৰি হল ; এও মৰিলত ৰাজমন্ত্ৰি বাবে
 সহিতে ঐ হৰিনাথ বৰ গোহাঁই হল । পাচে এও ৰাজমন্ত্ৰি
 বাবে সহিতে ঐ বৰ পাত্ৰ হলগৈ কাবনে, বৰ গোহাঁই পৰিয়া
 দিহিঙ্গিয়া ফৈদৰ ঠানুনাথ বৰ গোহাঁই হল ; ও বুৰা দদাই ১,
 বকতিয়াল ৰূপচন্দ্ৰ ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ বৰুআ হল । তৰুন
 দুঅৰা বিজই ১, দিহিঙ্গিয়াৰ ডেবেৰা ১, বিজয়ৰ পুতেক ডেকা
 দুঅৰা ১, ক্ৰমে এই তিনি বৰ ফুকন হল । আৰু এই জনা
 সৰ্গদেৱৰে ধাই পুধান হৈ আলি বন্ধালে ; সেই আলিকে ধাইৰ
 আলি বোলে । আৰু সৰ্গদেৱে কামৰূপ পিয়ল কৰালে,

এবং বকতা পিয়ল কবাই, কটকিৰ ভগিৰথ টেকেলা বকআক কাকতিয়া নাম দিলে ।

পাচে গনক জোতিসিয়া পণ্ডিত সকলোএ সগদেৱৰ চত্ৰভঙ্গ জোগ হৈচে বুলি জনালত, সৰ্গদেৱে গোসাঁইলৈ কলে । গোসাঁয়ে সেই সকল পণ্ডিতেবে দিন স্থিব কৰি অনেক সাস্তি স্বস্থিয়ন কবাই সৰ্গদেৱৰ চত্ৰ গুচাই আই কুঁঅবি দেৱক চত্ৰ দি বৰ বজা নাম দিলে । এই জনা কুঁঅবিবে নাম ফুলেশ্বৰি আৰু প্ৰাথেশ্বৰি, এই দুয়ো নামেৰে মোহৰো মাণিলে । পাচে বৰ বজাই গোঁবি সাগবৰ দল পুখুৰি কৰি দেৱালই পাতিলে । ভায়েক হৰিনাথ ঐ ক্ৰমে ডাঙ্গৰিয়া হৈ কালুগাঁৱত বাৰি ঘৰ কৰিলে ; এই হেতুক কালুগাঁৱা বৰ পাত্ৰৰ ঘৰ বোলে । পাচে সগদেৱত জনাই, শালুগাঁৱত দল পুখুৰি কৰি দেৱালই পাতিলে । এনেতে স্বৰ্গ মহাজন কেতনোবে গোসানিক নে-মানে বুলি স্থনি, দুৰ্গোত্‌সও পুজাৰ ভিতৰতে মোআমৰাৰ মহন্ত আদি জনচাবেক শোধিক অনাই বৰ বজাই গোসানি সেরা কবাই, সিন্দুব, বঙ্গা চন্দন, বলিৰ বক্ত, এই সকল দ্ৰব্যেৰে ফোট দি নিৰ্মালা প্ৰসাদ লোআই কিছু দুৰ্গতি কৰিলে । এই দুখকে অন্য মহন্ততকৈ মোআমৰাৰ ঠাকুৰে পেটে মবন তুলা মানি ললে ।

পৰে কাল ক্ৰমে বৰ বজা স্বৰ্গি হলত, ঠেঁওৰে ভনিএক দ্ৰোপদিক সৰ্গদেৱে কুঁঅৰিকৈ আনিলে ; এওঁবে নাম দিলে

অম্বিকা ; এই নামেৰেও মোহৰ মাৰিলে । পাচে বায়েকৰ আদৰ্শৰেই এঁও সিন্নসাগৰৰ দল পুখুৰি কৰি দেৱালই পাতিলে ।

এঁও কুঁঅৰিও মৰিলত সলাল গোহাঁইৰ জিএক এনাদৰিক আনি, সৰ্বেশ্বৰি নাম দি কুঁঅৰি পাতিলে । এই নামেৰেও মোহৰ মাৰিলে ; আৰু ৰাজমাঁও দেৱে দল কৰালে ; এই দলকে কেৰি ৰাজমাঁওৰ দল বোলে । পাচে ১৬৬৬ সঁকৰ ২৪ আঘোন ক্ৰিষ্ণা প্ৰতিপদ তিথিত সৰ্গদেও স্বৰ্গি হল ; ভোগ ৩০ বছৰ, ৩ মাহ, ১১ দিন ইতি । ৩১ ।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ পুতেকটি ৰজা নহল ; ভায়েক ১৬৬৬ সঁকৰ ২৫ আঘোনত ৰজা হৈ, সিন্ধুৰি ঘৰ উঠি চুনেনুফা নাম ললে ; হিন্দুগতে প্ৰমতসিংহ নাম ললে । এঁওৰ দিনত ৰাইলুঙ্গিয়া সোনাই বুৰা গোহাঁই হল, কেন্দুগুৰিয়া ত্ৰিত্যুঞ্জই বৰ পাত্ৰ হল ; খামচেঙ্গ দল বন্ধা ৰাজ মন্ত্ৰি বাবে সহিতে বৰ গোহাঁই হল ; বকতিয়ালৰ গেঙ্কেলা বৰ বৰুআ হল । পাচে কাঠ বাঁহৰ ঘৰৰ দৰে দুটুপিয়াকৈ বঙ্গঘৰটো পকি কৰিলে ; ও গৰগাঁও নগৰৰ দুআৰ ঘৰ কেইটা পকি কৰিলে ; আৰু গোআহাটিত সুক্ৰেশ্বৰত দল কৰিলে ; এবং ৰুদ্ৰসিংহ সৰ্গদেও স্বৰ্গি হোআ ঠাইত দল কৰি, ৰুদ্ৰেশ্বৰ নামে সিন্নস্থাপনা কৰি দেৱালই পাতিলে । আৰু কামৰূপ পিয়ল কৰি কাকত পত্ৰ নিবন্ধ কৰিলে । পৰে ১৬৭৩ সঁকৰ ২৯ আহিন ক্ৰিষ্ণা নৱমি

তিথিত সৰ্গদেও স্বৰ্গি হ'ল ; ভোগ ৬ বছৰ, ১০ মাহ, ৫ দিন। ইতি। ৩২।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওবো পুতেকটি বজা নহ'ল ; ভায়েক সৰু জনা গোহাঁই দেও ১৬৭৩ সঁকৰ ৩০ আহিনত বজা হ'ল। বকতিয়াল বৰ বকয়াই বিসমে বুজাই, বৰ জনা গোহাঁই দেওক নগৰৰ বাজকৈ উলিয়াই থলে। পাচে সিঙ্গৰি ঘৰ উঠি চুবে-মুফা নাম ললে ; হিন্দু মতে বাজেশ্বৰসিংহ নাম ললে। এঁওৰ দিনতে লাক্সমাই কলিয়া ১, কুঁওঁগয়া ভগি ১, এই দুই ক্ৰমে বুৰা গোহাঁই হ'ল। ঐ ত্ৰিত্যুঞ্জয়ৰ পুতেক কস্মুকৰ্ণ ১, লেচেঙ্গিয়াল ১, ক্ৰমে এই দুই বৰ পাত্ৰ হ'ল ; দল বন্ধাৰ ভায়েক নুমলি ১, মাদুৰিয়ালৰ বৰ জনা ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ গোহাঁই হ'ল ; ঐ বিজাই তকন দুঅৰাৰ নাতি বহিথোয়া ১, এঁওৰ দদায়েক তামুলি জনা ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ ফুকন হ'ল ; এই নুমলি বৰ গোহাঁয়েই বাজ মন্ত্ৰি হ'ল ; এঁও মৰিলত লেচেঙ্গিয়াল বৰ পাত্ৰ বাজ মন্ত্ৰি হ'ল। আক বঙ্গপুৰ গৰগাঁও দুয়ো নগৰত দুটা পকি তলাতল ঘৰ কৰালে ; এবং দুটুপিয়া বৰটো বঙ্গঘৰৰ ওচৰতে দল ঘৰৰ দৰে সৰুকৈ এটা পকি বঙ্গঘৰ কৰিলে। এঁওৰ দিনতে বহিথোআ বৰ ফুকন, ডেকা বৰ বকআ, লুখুৰি কাঠকটিয়া বকয়া, এই তিনিএ তিন্টা আলি কৰিলে ; কৰোআ তিনিৰ নামেই আলি তিন্টাৰ নাম হ'ল।

- এনেতে মনিপুৰ মেস মান্তৰাই ললেহি ; মনিপুৰিয়া বজা

সপৰিবাৰে ভাগি আহি কচাৰি দেসত থাকি, আপোন দেস লবলৈ ফৌজ পাবৰ নিমিত্তে সৰ্গদেৱলৈ জনাই পঠালত, খ্যাতি ধৰম দুয়োটা হই দেখি, সকলোৰে সমালোচন কৰি, দুঅৰাৰ হৰনাথ ভিতৰুআল ফুকনক সেনাপতি ফুকন নাম দি, এঁৱে সহিতে বহু ফৌজ পঠাই দিলে। সেই ফৌজেই মৰ-ঞ্জিৰ বাটে সোমাই, বিস্তৰ হাবি লতা কাটি পোনাই জাঁওতে বাটতে অনেক দিন হল ; খোজা দ্ৰব্য বস্তু ঢুকালত সৰ্গদেৱলৈ জনাই পঠালে ; এখেৰ আজ্ঞা পাইগৈ মানে বহুত ফৌজ মৰিল। এনেতে মনিপুৰ দেসৰ মান্তবাই অহম দেসৰ অনেক ফৌজ আহিচে বুলি স্থনি, মনিপুৰ এৰি গুচি গল। ফৌজ উলটি অহা আজ্ঞাও পালেগৈ ; পাচে মৰাৰ সেস ফৌজ লৈ সেনাপতি ফুকন উলটি আহিল। জদ্যপি বনেই ন-হল, তথাপি দেসত এই খনকে লতাকটা বন বুলিলে। আৰু বিসমকৈ নি ফৌজ মৰোআ বাবে সেনাপতিক বিহিত দণ্ড কৰি, বৰুতিয়াল বৰ বৰুআক পুনৰ পঠালত, বৰ বৰুআ গৈ বহা পাঁওতেই মান্তবা ভাগি গল বুলি, মনিপুৰিয়া বজাই স্থনি বোলে, আমি সৰ্গদেৱৰ অনুগ্ৰহতেইহে দেস পাঁও, আৰু মোৰে পৰা অনেক হানি হৈচে ; এতেকে গোৰ কুৰঙ্গনয়নি জিক সৰ্গদেৱলৈ দি মিত্ৰ কৰোঁ বুলি বৰ বৰুআলৈ কলত, বৰ বৰুআই মনিপুৰিয়া বজাক আনি সোনাৰি নৈ বাহৰতে সাখ্যাত কৰালে। তাতে অনেক জৌতকেৰে বজাই জিএকক সৰ্গদে-

রত বিবাহ দি দেসলৈ গল। এই আপাহতে সৰ্গদেৱে বকতিয়ালৰ গেঙ্কেলা বব বৰুআক কিত্ৰিচন্দ্ৰ নাম দি জাপিত সোনৰ চুলা ও বব চৰাত বহিবলৈ তলচা দিলে ; আৰু পাচৰ জিয়া বজা পোআলি কেইটা বব বৰুআই জনাই লৈ, ঐ বহি-য়াল বৰুআৰ তাৰে দি ডাৰ্গিৰ চামিল কৰিলে। পাচে জৌত-কৰ মনিপুৰিয়া মানুহ খনিক দিচৈ কাসবতে খাত পতাই থলে। মনিপুৰিয়াকে এই দেসত মগল বোলে ; এই কাৰন ঐ খাতক মগলুখাত বোলে। আৰু ঐও কুঁঅৰি এই খনতে এটা পুখুৰি খনালে ; তাকো মগলু জিএকৰ পুখুৰি বোলে। পাচে সৰ্গদেৱে হৰগৌৰি দেৱালই কৰিলে।

এনেতে বব গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াই চকৰিফোট নামে এখন বুৰঞ্জি উলিয়াই, বকতিয়ালৰ ঘৰ জলম্বটা বুলি কোআ স্থনি, বব বৰুআই নৰাৰ পৰা বঙ্গহৰ মানুহ আনি দি, আচল অহম হই জেন বুজাই, সৰ্গদেৱত জনালে বোলে, বন্দি প্ৰধান হৈ থকাতে এই বেৱস্থা ; আগলৈ বা কাৰ ঘৰৰ গুৰি কি লিখি থই, আৰু বজা ঘৰৰ বা কোন কথা কেনে দৰে লিখে ; এতেকে অহম ডাঙ্গৰিয়া কাকতি কটকি জাৰ জাৰ ঘৰত জত বুৰঞ্জি আছে, সকলো খনি আনিব দিওক। এই ৰূপ জনালত সৰ্গ-দেৱে আজ্ঞা কৰিলে ; তদনুসাৰে দেসত জাৰ জাৰ ঘৰত বুৰঞ্জি আছিলে, সকলো খনি সৰ্গদেৱে চাবলৈ বিচাৰিচে বুলি কৈ, জি কেই খন পালে তাকে চপাই লৈ, তাৰে জি কেই

খনত বিসম পালে পুৰি পেলালে । আৰু ১৬৮৫ সঁকত বৰু-
তিয়াল বৰ বৰুআক আধা কটা কবিলত, সেই মানুহ ধৰি
দিহিন্দিয়া ঢেকিয়াল বৰুআ প্ৰভিতিক দণ্ড বন্ধ কৰি, সৰ্গ-
দেৱলৈ জনাই, লগত ফুৰিবলৈ টাঙ্গন ধৰা ললে ; ও গৰ
ভিতৰতে ওপৰত ধৰিবলৈ বৰ জাপি ললে ; এবং পানি-
চোআত টুপৰ দৰে চৈবে ঢেকেৰি চালি ললে ।

আৰু সৰ্গদেৱে গুআহাটিৰ বসিষ্ঠাসুন্নত দল কৰালে, ও
মনিকৰ্ণেশ্বৰ, চিত্ৰাচল, এই সকলতো দল কৰালে । পৰে
সৰ্গদেও ৬ কামাখ্যা সেৱা কৰিবলৈ গুআহাটিলৈ গৈ, বঠাধ-
নাত বাহৰ কৰিলে । এই জনা সৰ্গদেও পৰ্জ্জ্বন্তেহে পৰ্বতিয়া
গোসাঁইৰ সিন্য আছিলে ; এই জনাৰ দিনতে পৰ্বতিয়া গোসাঁ-
ইৰ বন্ধহ নাতি গোসাঁই বুলি, এঘৰ বিত্তি বিধানে সহিতে
প্ৰিথক হৈ পাণ্ডুনাথত ঘৰ লই, আৰু ক্ৰমে সৰ্গদেৱৰো পো
নাতি পৰিয়াল অনেক হল ।

পাচে গুআহাটিৰ পৰা আহি, দেৱৰ্গাঁৱৰ পুৰনি দল
আদি কিছু গাঁও ব্ৰহ্মপ্ৰত্নে খহোআত নেঘেৰিটিলত ন দল
কৰিবলৈ ধৰাত, মোআমৰা মহন্তে মাৰ্লোপথাবৰ বৰ দ
ঠাইকে বান্ধি ল'ও বুলি, সকলো ভকতক আজ্ঞা কৰিলে
বোলে, মানুহটে এচপৰাকৈ মাটি দি ভেঁটি এটি বান্ধক,
আমি তাতে সত্ৰ কৰিম । পাচে সেই আজ্ঞা মতেই
মাটি দি বান্ধিলতে বৰ ভেঁটি হল । তাতে সত্ৰ কৰিলে,

তাকে আজিলৈকে বৰ ভেঁটি বোলে। তাকে বান্ধিবলৈ সকলো সিস্য ভকত চপাতে আলচ কৰিলে বোলে, এতেক প্রজা হৈছে, অৱসো পূৰ্ব প্ৰতিকাৰ কৰিব পৰা হব, এই বুলি জোজা হৈ থাকিবলৈ বুলিলে। এই ভেঁটিৰ কাবনে চপা প্ৰজা অসংখ্যক বুলি স্থনি, সৰ্গদেৱে ভাবিলে, পূৰ্বে বৰ জনা ককাই সৰ্গদেৱে মোআমৰা মহন্তক অভিমান দি থৈছে ; সেই মহন্তৰে সিস্য প্ৰজাৰ এই প্ৰভাও স্থনিচোঁ, অৱসো দ্বেস কৰাৰ আগন্তুক আছে ; কিন্তু এই মহন্তৰ জিমান প্ৰজা ও বিভুতি, দিহিঙ্গৰ সিলিখাতলিয়া মহন্তৰো সিমান বিভুতি ; এতেকে দিহিঙ্গৰ মহন্তক ভিতকআল কৰি খোআ ভাল জেন বুদ্ধি, দিহিঙ্গৰ অধিকাৰি মহন্তক অনাই, সততে চাক্ৰলৈ অহাজোআকৈ সৰ্গদেৱক দেখা হৈ থাকিবলৈ আজ্ঞা কৰি লিগিৰা বাব দি ভিতকআল কৰিলে। ক্ৰমে দেৱবৰ্গাৱৰ ন দলো তৈয়াৰ হল। এনেতে নৰিয়া পৰি দেৱবৰ্গাও বাহৰতে ১৬১১ সঁকৰ ২০ জ্যৈষ্ঠ ক্ৰিষ্ণা দসমিত সৰ্গদেও স্বৰ্গি হল ; ভোগ ১৭ বছৰ, ৭ মাহ, ২১ দিন। ইতি। ৩৩।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰ ভায়েক ১৬১১ সঁকৰ ২১ জ্যৈষ্ঠত বজা হল। পাচে সিঙ্গৰি ঘৰ উঠি চুনোউফা নাম ললে ; হিন্দু মতে লক্ষ্মিসিংহ নাম ললে। এবং এই দেশি বমানন্দ আচাৰ্য্যত সিস্য হৈ ক্ৰমে অনেক বিতি বিধান দি, পছ মৰিয়া গোসাঁই নাম দিলে ; এঁওৰ ঘৰে ন গোসাঁই নামো চলিল।

পাচে ঐ সঁকৰে আঘোনত মোআমবিয়াৰ নাহৰ খোৰা ও বাঘ মৰান দুয়েই মুখ্য হৈ আহি, পূৰ্বে খেদি খোআ বৰ জনা গোহাঁইদেৱক আগত লৈ দেখাই, বিনা বনে নগৰ জিনি লৈ, খোৰাৰ পুতেক বমাকাস্ত ৰজা হল ; বাঘ বৰ বৰুআ হল । সৰ্গদেৱক জইসাগৰব বৰ দলতে কএদ কৰি থলে । ঐ কুঁওঁগঁয়া ভগি বুৰা গোহাঁই, ও ঐ গাদুবিয়াল বৰ জনা বৰ গোহাঁই, দুয়ো জনা ডাঙ্গবিয়াক মাৰিলে ; বকতিয়ালৰ কিত্তি-চন্দ্ৰ বৰ বৰুআক সালত দিলে ; পুতেকহঁতক কাটিলে, আৰু সৰ্গদেৱৰ ৮ চুকিয়া মোহৰ দেখি আমাৰ ভেদ হব লাগে বুলি, ৯ চুকিয়াকৈ মোহৰ মাৰিলে । পাচে সৰ্গদেৱেৰে সকলোএ আলচি ঐ সঁকৰে চতৰ বিছত বাঘ, বমাকাস্ত, খোৰা সকলোকে মাৰি সৰ্গদেৱে নগৰ ললে । সেই আপাহতেই কুঁওঁগঁয়াৰ ঘনস্যাম বুৰা গোহাঁই হল, ও বাইলুস বৰ গোহাঁই হল, এঁৱেই ৰাজমন্ত্ৰিও হল ; মৰান বৰ পাত্ৰ হল, বকতিয়ালৰ ভদ্ৰসেন বৰ বৰুআ হল । এই ৰূপে সকলো হৈএই মোআ-মৰা মহন্তক সপৰিবাৰে ধৰি আনি মাৰিলে ; মোআমবিয়াও বহুত এই সময়তে মাৰিলে ।

পাচে ক্ৰমে ঐ মৰানৰ পুতেক বৰ পাত্ৰ হল, এঁওৰ পাচত কেন্দুগুকিয়া কদ্ৰেশ্বৰ বৰ পাত্ৰ হল ; ও ভদ্ৰসেনৰ পাচত সন্দিকৈৰ এদাববিয়া বৰ বৰুআ হল, ও দিহিঙ্গিয়াৰ কাসি ১, লাহন ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ কুকন হল । আৰু

দেৱৰগাঁৱৰ ন দল উচৰ্গ কৰি, গৰ ভিতৰতে নিজ দেৱতাৰ পূজা কৰিবলৈ সৰ্গদেৱে এটা তামৰ ঘৰ কৰিলে। আৰু ৰাজ-মাঁও দেৱে দল এটা কৰালে; তেঁওৰ নামেৰেই বৰ্গি দল নাম হল। আৰু বঙ্গপুৰ নগৰৰ ভিতৰতে ইসান কোনত ফুলনি বাৰি পাতি, দল পুখুৰি কৰি দেৱালই পাতিলে। এবং ঐ আচাৰ্য্য পছমৰিয়া গোসাঁইৰ পুত্ৰ ডেকা গোসাঁই বৰ জনাই দল পুখুৰি কৰি গোঁৰিবলভ দেৱালই কৰিলে। পাচে সৰ্গদেৱে গুআহাটিৰ অশ্বক্ৰান্তত নাম জনাৰ্দনৰ দল কৰি উজ্জ্বলিত ৰুদ্ৰসাগৰ দেৱালয়ৰ পুখুৰিএ দলে কৰি, নৰিয়া পৰি নিজ পুত্ৰ লোকনাথ গোহাঁই দেৱক জুবৰাজ পাতি, ১৭০২ সঁকৰ ৩০ আঘোন ক্ৰিষ্ণা প্ৰতিপদ তিথিত স্বৰ্গি হল; ভোগ ১১ বচৰ, ৬ মাহ, ১০ দিন। ইতি ৩৪।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰে পুত্ৰ জুবৰাজেই ১৭০২ সঁকৰ ১ পুহত ৰজা হৈ সিঙ্গৰি ঘৰ উঠি চুহিতপংফা নাম ললে; হিন্দু মতে গোঁৰিনাথ সিংহ নাম ললে। এঁৱেই ঐ পছমৰিয়া আচাৰ্য্য গোসাঁইৰ পুত্ৰ মধ্যম জনাত সিন্ধু হল। পাচে কদ্ৰু সাগৰৰ দল পুখুৰি উচৰ্গ কৰিলে; ও বৈমাত্ৰি ৰাজ মাঁও দেৱে নাফুকত ৰাজ মাঁও দল কৰালে, ও গৰমুৰৰ বাহৰ কৰালে। আৰু এই জনা ৰজা দেৱৰ দিনতে বাইলুঙ্গ বৰ গোহাঁইক মাৰিলত কদ্ৰেশ্বৰৰ পাত্ৰই ৰাজমন্ত্ৰি হল; মাছুবিয়ালৰ সক জনা ~~কদ্ৰেশ্বৰ~~ বায়ন ১, এঁওকে নামডাঙ্গৰ কোঠ ভাঙ্গি

মোআমবিয়াই কাটিলত পুতেক নিৰ্ভয়নাৰায়ন ১, চটায়লিয়া গঙ্গাবাম ১, এই তিনি জনা ক্ৰমে বৰ গোহাঁই হল। পৰে গঙ্গাবামক ভান্দি ১৭১৫ সঁকৰ চতত ঐ নিৰ্ভয়নাৰায়নেই আকও বৰ গোঁহাঁই হল ; এদাবৰিয়াক ভান্দি খেদিলত নাম-তিয়াল সন্দিকৈৰ ভাগতি ১, বকতিয়ালৰ জয়নাথ ১, লাহনৰ বাচকটিয়া ১, এই তিনি ক্ৰমে বৰ বকআ হল। পাচে ১৭০৪ সঁকৰ ২ বৈসাগত বাতি সিঙ্গৰি ঘৰত মোআমবিয়াই জুই দিয়াত ঐ কদ্দেশ্বৰ বৰ পাত্ৰ ডান্দিবিয়া পলাই, ভটিয়াই গুআহাটিলৈ গলত ডান্দিবিয়া ভান্দিলে ; এবং ৰাজমন্ত্ৰি বাব ঐ ঘনস্যাম বুৰা গোহাঁই ডান্দিবিয়াক দিলে। এই সময়তো মোআমবিয়া বহুত মাৰিলে। ৬ মাহৰ পৰে আকও ঐ কদ্দেশ্বৰকে বৰ পাত্ৰ পাতিলে। ঐ ঘনস্যাম বুৰা গোহাঁই মৰিলত, সেই ৰাজমন্ত্ৰি বাবে সহিতে পুতেক পুৰ্নানন্দ ডেকা জনা বুৰা গোহাঁই হল ; ও দুঅৰাব সেনাপতি হৰনাথ, সন্দিকৈৰ গগৈ ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ ফুকন হল।

পাচে ১৭০৯ সঁকৰ মাঘত পূৰ্ব সত্ৰ মোআমবিয়াই উজনি ঞনি দেস ললে ; সৰ্গদেও ভটিয়াই গুআহাটিলৈ গল। বুৰা গোহাঁই ডান্দিবিয়াই বৰ পাত্ৰ ডান্দিবিয়াই উজনিত বন কৰি ফুৰাতে বৰ পাত্ৰ ডান্দিবিয়াক মোআমবিয়াই কাটিলত, সৰ্গদেৱে পৰে অনিক বৰ পাত্ৰ পাতিলে। বুৰা গোহাঁই ডান্দিবিয়াই এই বনলৈকে বিবুধি গব বান্দি বন কৰি আছিল। গুআহাটিত

গঠৈ বৰ ফুকন পলাই গলত, দিহিন্দিয়াৰ মেধি ১, দুঅৰাৰ
 সিন্ননাথ ১, বুৰা চেটিয়া ১, দুঅৰাৰে ঐ সেনাপতি হৰনাথ
 বৰফুকনৰ পুত্ৰ ঘিনাই বদনচন্দ্ৰ ১, ক্ৰমে এই চাৰি বৰ ফুকন
 হল। পাচে সৰ্গদেৱে গুআহাটিৰে পৰা কুম্পানিৰ ঘৰলৈ
 গুআহাটিয়া বিকা মজুমদাৰ ও দতখাওন্দ, দুইক উকিলকৈ
 পঠাই ফোঁজ সহিতে মেজেৰ ওআলিচ সাহাবক আনি উজাই
 আহি, ১৭১৫ সঁকৰ চতত মোআমবিয়াক খেদি, বঙ্গপুৰ নগৰলৈ
 ১৭১৬ সঁকৰ সাওনত জোৰহাট বাহৰলৈ আহিল। পাচে
 তাতে নৰিয়া পৰি ১৭১৭ সঁকৰ ২২ সাওন ক্ৰিষ্ণা চতুৰ্থিত
 সৰ্গদেও স্বৰ্গি হল; ভোগ ১৪ বচৰ, ৭ মাহ, ২২ দিন।
 ইতি। ৩৫।

এঁওৰ মৰনাস্তে লোচাই নামকপিয়া বজাৰ পুত্ৰ আয়ুহুত
 গোহাঁই, এঁওৰে পুত্ৰ কদম দিঘলা গোহাঁই, এঁওৰে পুত্ৰ কিনা-
 বাম গোহাঁই দেওক আনি বুৰা গোহাঁই ডান্ধৰিয়া প্ৰভিত্তি
 সকলোএ বজা পাতি সেৱা কৰিলে। আক সিন্ধৰি ঘৰ
 মুঠিলে; সিংহাসনত বহিব নেপাই কাৰনে প্ৰথমে বজা
 হোআত বাঁহৰ চাৰি চুকিয়া খুৰা লগা হেঙ্গলাঙ্গত কাপৰ
 পাৰি, বজা পাতিব লগা জনা গোহাঁই দেওক তাতে তুলি,
 ডান্ধৰিয়া সকলত স্বৰ্গি হোআ জনা বজা দেৱৰ আজ্ঞা কৈ বৰ
 বকআই কই, জে সেন্স কালত সৰ্গদেৱে এই জনা গোহাঁই
 দেৱতে ৰাজ্য ~~কৈ~~ দি গৈচে, দেওবোৰে সেৱা কৰক; এই

কপে প্ৰনালি মতে বৰ বৰুআই কলেই, ডাঙ্গৰিয়া সকলে সেৱা কৰি বজা পাতে। কিন্তু এই গোঁৰিনাথ সিংহ সৰ্গ-দেও স্বৰ্গি হবৰ দিনাই লাহনৰ ঐ বাচকটিয়া বৰ বৰুআক ধৰি দণ্ড কৰিলে। এই হেতুকে বৰ বৰুআ নাইকিয়া হ'লত বৰ বৰুআৰ কৰ্তব্য খনি কৰম বজা পতা কালত কাক-তিয়াৰ সিন্ধনাথ তামুলি ফুকনৰ দ্বাৰা কৰালে। পাচে বজা দেও সিন্ধৰি ঘৰ উঠিবলৈ নহ'ল দেখি, অহম মতে নাম নহ'ল; হিন্দুমতে কমলেশ্বৰ সিংহ নাম হ'ল; বাপেক জনা চাৰিঙ্গিয়া বজা হ'ল। ঐ ১৭১৭ সঁকৰ ২৩ সাওনৰ পৰা এই জনা বজা দেৱৰ ভোগ লিখা জাই। আৰু এই জনাৰ দিনতে অনিক ভাঙ্গি কেন্দুগুৰিয়া কদ্ৰেশ্বৰৰ পুতেক দুৰ্গেশ্বৰ বৰ পাত্ৰ হ'ল; নিৰ্ভয়নাৰায়নক ভাঙ্গি ঐ গঙ্গাবাম বৰ গোহাঁই হ'ল; এওঁকো ভাঙ্গি কপৌ মৰিয়া নৰহৰি বৰ গোহাঁই হ'ল; সন্দিকৈৰ ভদৰি ১, দুঅৰাৰ শ্ৰীনাথ ১, এই দুই ক্ৰমে বৰ বৰুআ হ'ল; সন্দিকৈৰে গেঙ্কেলা ৰাজ খোআই কলিয়া ভোমোৰা দুতিয় নামে বৰ ফুকন হ'ল; হৰদতাদি দুন্দিয়া মাৰি কামৰূপ চাফ কৰাত সৰ্গদেৱে দিয়া ত্ৰিতিয় নামে, এওঁকে প্ৰতাপবলভো বুলি-ছিলে। এই জনাৰ দিনতে পৰদেসি চিপাহি চাকৰ ৰাখি, দেসি চিপাহিও সিকাই তৈয়াৰ কৰে। পাখৰ কলা বন্দুক কতক কিনি আনি, গুআহাটি জোৰহাট ছয়ো ঠাইত দেসিএ

বিদেশিএ মিলাই পণ্টন খাৰা কৰে, ও বুৰা গোহাঁই পৰিয়া চন্দ্ৰ। গোহাঁইক পণ্টনৰ কাপ্তান পাতে। পাচে ১৭১৮ সঁকত উজনিত খাম্‌তি বন ওলালত ফৌজ গৈ বন জিকি, খাম্‌তিৰ বুৰা বজাক কিচু খাম্‌তি সহিতে ধৰি আনিলে। পৰ বচবত শ্ৰীশ্ৰী চন্দ্ৰকান্ত দেৱতা জন্মে। পাচে ১৭২১ সঁকৰ আহিনৰ স্কুলু পঞ্চমিত চাৰিঙ্গিয়া বজা দেও লোকাস্তৰ গমন কৰে, শ্ৰীশ্ৰী চন্দ্ৰকান্ত দেৱতাই চাৰিঙ্গিয়া বজা হল। ১৭২৪ সঁকত কচাৰি বন হল; এই বনতে অনেকটি চিপাহি ও বন্দুক লোক্‌চান হল; তথাপি এই বনত সৰ্গদেৱৰ জঁই হল। আক ঐ সঁকৰ পুহ মাহে বজা ডাঙ্গৰিয়া দুইকো ধৰা মৰা মনস্বেবে মস্ত্ৰনা কৰা পানিমুআ প্ৰভ্ৰিতি, বহু লোকক ধৰি মাৰে। পাচে ঐ বনত চিপাহি সবঞ্জাম লোক্‌চান হলত, তাকে আনিবৰ নিমিতে ১৭২৫ সঁকত কাকতিয়াৰ বলোৰাম খঙ্গিয়া ফুকনক উকিলকৈ চলিহাৰ ডুখৰ চাঙ্গকাকতি ও গোবিন্দৰাম সন্ন্যাসী খাওন্দ ও তনুস্যাম খাওন্দ ও মধুসন্ন্যাসী কমলা বৰিয়া দোলা কাসৰিয়া বৰা, এই সকলক লগত দি সহৰ কলিকাতাৰ শ্ৰীশ্ৰীজুত গবনৰ সাহাবৰ হজুবলৈ পত্ৰ সন্দেস সহিতে পঠাই, বন্দুক, বাক্‌জ, গোলা ও চিপাহি, ইয়াকে অনালে। এই আপাহতে খঙ্গিয়া ফুকনক পণ্টনৰ ছুতিয় কাপ্তান পাতিলে। আক কলিয়া ভোমোৰা বৰ ফুকনে সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞানুসাৰে গুআহাটিৰ কামাখ্যাত তামৰ ধৰ

কবিলে, ও চত্ৰাকাবত দেৱালই কবিলে । আক সৰ্গদেৱে
জোৰহাটতে ন বাহৰ কবিলে, ও ভোগদৈ নৈ খনালে ;
হাতিখোক বান্ধি কিছু হাতি ধৰালে ; এবং ন আলি, ও
বজাবাহৰৰ অলি, মহে বন্ধা আলি, কমাৰে বন্ধা আলি,
চুচন্দে বন্ধা আলি, এই কেইটা আলি বন্ধালে । আক
গৌৰিনাথ সিংহ সৰ্গদেৱৰ পৰ্বতীয়া আই কুঁঅৰি দেৱে চেউনি
আলিৰ ওচৰতে এক পুখুৰি কৰালে । পাচে বসন্ত পিৰা হৈ
১৭৩২ সঁকৰ ৫ মাঘ ক্ৰিষ্ণা সপ্তমিত সৰ্গদেও স্বৰ্গি হল ; ভোগ
১৫ বচৰ, ৫ মাহ, ১৩ দিন । ইতি । ৩৬ ।

এঁওৰ মৰনাস্তে এঁওৰে ভায়েক চাৰিঙ্গিয়া বজা দেৱেই
১৭৩২ সঁকৰ ৬ মাঘৰ পৰা বজা হল । সিঙ্গৰি ঘৰ উঠিবলৈ
নহল দেখি অহম মতে নাম নহল ; হিন্দু মতেই শ্ৰীশ্ৰী চন্দ্ৰ-
কান্ত সিংহ নাম হল । এঁওৰে ৰাজমাঁও দেৱে ন বাহৰতে
পুখুৰি খনাই উচৰ্গি, বিষ্ণুসাগৰ নাম দিলে ; এবং হাতি গৰব
ওচৰতে বুৰা গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াও এক পুখুৰি খনালে । এই
জনা সৰ্গদেৱৰ দিনতে প্ৰতাপ বলভ বৰ ফুকন মৰিলত ছুঅৰাব
বদনচন্দ্ৰই বৰ ফুকন হল । পাচে কুকুৰা চোআ বৰা ডুতৰ
পুতেক সতৰাম সৰ্গদেৱৰ প্ৰধান বলভ হৈ চাৰিঙ্গিয়া ফুকন
হল । দৈচুঙ্গিয়া বামুন জগধৰ চাৰিঙ্গিয়া বৰুয়া প্ৰভ্ৰিত্তি কিছু
লোক ঐ ফুকনে সহিতে এক পৰামৰ্শি হৈ ৰাজ মন্ত্ৰি পূৰ্ণানন্দ
বুৰা গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াক নষ্ট কৰিব খোজাত, এই কথা

ডাঙ্গৰিয়াই বৃজ পাই, ১৭৩৬ সঁকৰ আসাৰ মাহত ঐ ফুকন
 প্ৰভিত্তি সেই পৰামৰ্শি লোক সকলক ধৰি বৰ চৰাতে
 তিনিও জনা ডাঙ্গৰিয়া বৰ বৰুয়া সহিতে ফুকন সকলো বহি
 সোধ পাতি, দণ্ড বন্ধ কৰিলে। পৰে ১৭৩৭ সঁকৰ আহিন
 মাহত গুআহাটিৰ পৰা ঐ বদনচন্দ্ৰ বৰফুকন বুৰা গোহাঁই
 ডাঙ্গৰিয়াত ভয়েৰে পলাই, বঙ্গাল দেশলৈ গল; তেঁওৰ মুৰে
 দিহিকিয়াৰ ঘনস্যাম ন ফুকন বৰ ফুকন হল। পৰে ১৭৩৮
 সঁকৰ কাৰ্তিক মাহে দুৰ্গেশ্বৰ বৰ পাত্ৰ ডাঙ্গৰিয়াও পলাই
 ছটয়াই গৈ ত্ৰিভূ হল। বৰ ফুকনে ভাটিৰে পৰা মানৰ
 দেশলৈ গৈ মানৰ ফৌজ সহিতে উজনিএ ওলালহি। কিছু দিনৰ
 পূৰ্বে পৰা ডাঙ্গৰিয়াৰ নৰিয়া দেখি নিজে বনলৈ জাব নোআৰি,
 এই মানৰ বনলৈকে ফৌজ পঠায়েই ১৭৩৮ সঁকৰ চতুৰ্থ
 ডাঙ্গৰিয়া ত্ৰিভূ হল। পাচে সৰ্গদেৱে ডাঙ্গৰিয়াৰ বৰ পুতেক
 কচিনাথক ৰাজমন্ত্ৰি বাবে সহিতে বুৰা গোহাঁই পাতি দিন
 চাৰেক মান খকাতে, বৰ ফুকনে চলেৰে আমাৰ ফালৰ ফৌজ
 খনি ধৰি লৈ আহি জোৰহাট পাবহি লগা হলত, কচিনাথ
 ডাঙ্গৰিয়াই সৰ্গদেৱে সহিতে গুআহাটিলৈ জাবলৈ জনোআত
 ন গল দেখি, সৰ্গদেৱৰ মনস্ব মতে বৰ ফুকনে আমাৰ ঘৰলৈহে
 মান আনিচেগৈ হেন বৃজি, সৰ্গদেৱক নগৰতে এৰি ডাঙ্গৰিয়া
 সপৰিবাবে ভটয়াই গুআহাটিলৈ গল। পাচে মানে সহিতে
 বৰ ফুকন আহি সৰ্গদেৱক সাখ্যাত কৰি, ডাঙ্গৰিয়াৰ ঘৰ লুৰি

দ্রব্য বস্ত্ৰ বাজহলে আনিলে। আৰু ঐ অনিৰ ভায়েক ধনিক বৰ পাত্ৰ পতালে, ও কপৌ মৰিয়া নৰহৰিক ভাঙ্গি ঐ নিৰ্ভয়-নাৰায়নক বাজমন্ত্ৰি বাবে সহিতে বৰ গোহাঁই পতালে, ও শ্ৰীনাথক ভাঙ্গি সন্দিকৈৰ ধনিক বৰ বৰুআ পতালে; নিজে মন্ত্ৰি ফুকন হৈ বুৰা গোহাঁইত খস্বেৰে জালৈ জাৰ নাটনি আছিলে, বুৰা গোহাঁইৰ ফলিয়া বুলি, তেনে কিছু লোকক দণ্ড বন্ধ কৰিলে। পাচে সৰ্গদেৱে মান বজাবে মিত্ৰত থাকিবৰ নিমিতে তুঙ্গখঙ্গিয়া ফৈদৰে বগা কোঁঅৰৰ জিএকক আনি, জি বুলি সালঙ্কিতাকৈ দোলা আবোআন লালিগিৰি হাতি ঘোৰা আদি দ্ৰব্যেৰে মান বজালৈ দিলে। অহা মানৰ সেনাপতি সকলকো জখাজোগ্যে বঁটা বাহন দি, মানৰ ফৌজক বিদাই দিলে।

পৰে ডাঙ্গৰিয়াক আনিবলৈ মানুহ পঠোআত ঘৰ লোৰা এৰং উপাসকো বখ্যা ন পৰা স্থনি নহাত, ডাঙ্গৰিয়াই মন্ত্ৰি ফুকনলৈ সংসই কৰিহে নাহে জেন ভাবি, ডাঙ্গৰিয়াই স্থনি আহিব বুলি, বৰ গোহাঁই বৰ বৰুআই পৰামৰ্স কৰি, ১৭৩৯ সঁকৰ সাওনত কপুচিং চুপাদাৰৰ হতুআই মন্ত্ৰি ফুকনক কটাই সৰ্বস্ব লুটিলে। তথাপি কচিনাথ ডাঙ্গৰিয়াই উজাই নাহি দিহিঙ্গিয়া বৰফুকন প্ৰভিত্তি সকলো ফুকন বাজ খোআবে পৰামৰ্স কৰি, বাজেশ্বৰ সিংহ সৰ্গদেৱৰ পুতেক বড়েশ্বৰ সৰু জ্ঞনা গোহাঁই দেও, তেঁওৰে পুতেক বিজাই বৰ বুৰা গোহাঁই

দেও, তেঁওৰে পুতেক ব্ৰজনাথ গোহাঁই দেৱক ডান্ধৰিয়াৰ ভায়েক জগনাথ ঢেকিয়াল ফুকনক পঠাই আনি, সহাই লৈ তেঁওৰ পুতেককে বজা পতাৰ স্থিৰ কৰা সুনি, সৰ্গদেৱে বন কৰিবলৈকে আজ্ঞা কৰি লুখুৰাসনৰ চিকন তামুলিৰ ঘৰৰ লুকু গুআহাটিয়া ডেকা ফুকনক দিলে ; এবং জোৰহাটৰ পৰা সৰ্গদেও বঙ্গপুৰ নগৰলৈ গল। পাচে ব্ৰজনাথ গোহাঁই দেও ডান্ধৰিয়া সহিতে ফোজেৰে উজাই আহি, ঐ ডেকা ফুকনক কাটি আঘোনত জোৰহাটলৈ ঐ ঢেকিয়াল ফুকনক পঠাই বঙ্গপুৰৰ পৰা জোৰহাট বাহৰলৈ সৰ্গদেৱক আনি, ঐ ১৭৩৯ সঁকৰ ৫ ফাগুনত ব্ৰজনাথ গোহাঁই দেৱৰ পুত্ৰ শ্ৰীশ্ৰীপুৰন্দৰ সিংহ দেৱতাক গৰগঁয়া গুআহাটিয়া সকলোএ সেৱা কৰি জুবাজ পাতিলে। পৰে সেই ফাগুনৰে ১০ তাৰিখত শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত সিংহ সৰ্গদেৱক বজা ভান্ধি, শ্ৰীশ্ৰীপুৰন্দৰ সিংহ জুবাজক বজা পাতি সকলোএ সেৱা কৰিলে। এই হেতুকে শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত সিংহ সৰ্গদেৱৰ ৰাজ ভোগ ৭ বচৰ, ১ মাহ, ৫ দিন। ইতি। ৩৭।

পাচে ভগা জনাক অজ্ঞখ্যত কৰি স্থানান্তৰ কৰি জোগান দি থৈ ১৭৩৯ সঁকৰ ১১ ফাগুনৰ পৰা শ্ৰীশ্ৰী পুৰন্দৰ সিংহ সৰ্গদেৱে ৰাজত্ব কৰে। ঐওৰ দিনতে ঐ অনিৰ ভায়েক ধনিক ভান্ধি ডণ্ডেশ্বৰ বৰ পাত্ৰ, ও নিৰ্ভয়নাৰায়নক ভান্ধি বাক-কিয়ালৰ মাল্ভোগ বৰ গোহাঁই, ও ধনিক ভান্ধি সন্মিকৈৰ

ঘিনাই বব বকআ,ও ঘনস্যামক ভান্জি পুতেক নিৰ্গুন বব ফুকন-
 এই সকল বিসয়া হল। এঁও বব ফুকনেই বজা হোআত কাৰ্বাৰ
 কৰা আপাহত পানি জাপিত সোনৰ চুলা পালে। পাচে মানব
 আলুন্ধমিঙ্গি বব গোহাঁই ফোজেৰে অহাত, মাচখোআ গৰতে
 বব বন হল। এই বনতে পবাস্ত হৈ মস্ত্ৰিবৰ্গে সহিতে
 ১৭৪০ সঁকৰ ২৪ ফাগুনত সপৰিবাৰে সৰ্গদেও গুআহাটিলৈ
 গৈ, ঐ নিৰ্গুনক ভান্জি পাতবৰ গগৈ ন ফুকনক বব ফুকন
 পাতি মানেৰে বন কৰিবলৈ পঠোআত বনুআ কোঠতে
 নৰিয়া পৰি বব ফুকন খাগৰি জানত মৰিলত, ঐ ঘিনাই
 বব বকআক বব ফুকন, ও লাহনৰ গুআহাটিয়া ডেকা ফুকন
 ভিচোক বব বকআ পাতি, সেই বনলৈকে পঠোআত পবাং-
 মুখ শ্ৰজ্জুক্ত গুআহাটিৰ পৰা ও পবদেসলৈ সপৰিজনে সৰ্গদেও
 ভাগি গল। এই হেতুকে ভোগ ১ বছৰ, ১৪ দিন। ইতি।
 ৩৮ ॥ ইতি বুৰঞ্জি সাৰে চতুৰ্থ খণ্ড।

পঞ্চম খণ্ড।

পাচে মানব ঐ আলুন্ধমিঙ্গি বব গোহাঁয়ে শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত
 সিংহ সৰ্গদেৱক পুনৰ বজা পাতি থৈ দেসলৈ গল। বজা
 হৈ সৰ্গদেৱে মটকৰ মাতিবৰ বব সেনাপতিৰ ভায়েক কলিব-
 বক বুৰা গোহাঁই পাতিলে, ও অনিৰ ভায়েক ধনিক বব পাঁজ

পাতিলে ; ঐ নিৰ্ভয়নাৰায়নক ধৰি আনি সৰ্গদেৱৰ দ্ৰোহি
 বুলি মানে মাৰিলত, দিহিন্দিয়া ফৈদৰ গোবিন্দক বৰ গোহাঁই
 পাতিলে ; সন্দিকৈৰ ঐ ধনিক বৰ বৰুয়া পাতি, সৰ্গদেৱৰ
 দ্ৰোহি বুলি মানে মাৰিলত, দুঅৰাব জুতকিয়া বৰুৱাক
 বৰ বৰুয়া পাতিলে ; এওঁকে ভাঙ্গি খেবেমিয়াল
 কচাৰিৰ পতালক বৰ বৰুয়া পাতিলে ; দুঅৰাব বদন্-
 চন্দ্রৰ পুতেক জন্মিক বৰ ফুকন পাতিলে, এওঁক ভাঙ্গি
 বকতিয়ালৰ ভদ্ৰচন্দ্রক বৰ ফুকন পাতিলে, এওঁকো ভাঙ্গি
 লানমাখুৰ লম্বোদৰক বৰ ফুকন পাতিলে । পাচে ঐ বৰ
 বৰুৱাই দিঘলি ঘাটত জইপুৰ নামে এক কিলা কৰি, মানেৰে
 জুখ কৰা মনস্বেৰে থকাত মান বজাই সৰ্গদেৱলৈ বহুত ৰাজ
 জোগ্য অলঙ্কাৰ দি, সজাতি ফুকনে সহিতে মিন্দি মহাতিলোআ
 বজুক পঠোআত, সিহঁত আহি বৰ বৰুৱাৰ ঐ প্ৰাৰম্ভ দেখি,
 চলকৈ ধৰি বৰ বৰুৱাক মাৰিলে । এই বাৰ্তা সৰ্গদেৱে সুনি
 বৰ বৰুৱাক মৰাত অমিল ৰূপে মান অহা জেন বুজি, বুৰা
 গোহাঁইক বনলৈ আজ্ঞা কৰি ঐ ভদ্ৰচন্দ্রক বৰ বৰুয়া পাতি,
 ১৭৪২ সঁকৰ ২ চতত সৰ্গদেও গুআহাটিলৈ গৈ, বৰ গোহাঁই
 পৰিয়া মিৰি সন্দিকৈৰ ধনঞ্জয়ক বৰ গোহাঁই পাতিলে ; ও
 ধনি বৰ পাত্ৰ মৰিলত খবাসলক বৰ পাত্ৰ পাতিলে । উজনিত
 মানে ঐ বুৰা গোহাঁইক বন জিকি -ধৰি কএদ কৰি থৈ, মিল
 ৰূপে সৰ্গদেৱলৈ কটকি পঠালে ; নহাত বন হল ; বনত ঠাৱ-

বিব নোআৰি গুআহাটিৰ পৰাও ভাগি গল। এই হেতুকে শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত সিংহ সৰ্গদেৱৰ পুনৰ ৰাজ ভোগ ২ বছৰ, ৮ দিন। ইতি।

পাচে মিজি মহা তিলোআই সৰ্গদেৱত নিৰাসা হৈ, ঐ বগা কোঁঅৰৰ পুতেক জোগেশ্বৰ সিংহক ১৭৪৩ সঁকৰ ১২ আঘোনত ৰাজ্য স্থিৰ হবৰ মনস্থেৰে লোক দৰ্শক ৰূপে ৰজা নাম দি, নিজে ৰাজত্ব কৰি আছিলে। পৰে হাদিৰা চকিৰ পৰা শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত সিংহ সৰ্গদেও ফৌজ ধৰি লৈ গুআহাটি আক্ৰমণ কৰি, চিৰিঙ্গৰ ৰাধানাথক বৰ বৰুআ পাতি, ক্ৰমে ক্ৰমে উজাই ঠায়ে ঠায়ে মানেৰে বন কৰি জিনি। মহগবৰ ঘাট পালেহি। মানৰো দেসৰ পৰা আৰু বহু ফৌজেৰে মিজি মহা বান্দুলা বৰ গোহাঁই পালেহি; উভই দলৰে মহগবতে বন হল। এই বনতে ঠাৱৰিব নোআৰি, ১৭৪৪ সঁকৰ জেঠত সৰ্গদেও ভাগি ভটিয়াই পৰদেস পালেগৈ। এখেত বৰ গোহাঁয়ে এই দেসৰ খাটি থকা ভাল মানুহ খনিত বাজে অপাইকান চমুআৰ ঘৰমুৰি ও পাইকানৰ পোআমুৰি ৫ টকিয়াকৈ বৰঙ্গনি ধন তোলাই লৈ দেসলৈ গল। এই সঁকতে উতৰ পৰিয়াই মানেৰে বন পতাত, মানে বন জিকি বহু মানুহ মাৰিলে। আৰু এই সঁকতে শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত সিংহ সৰ্গদেও বৰুআ ফুকন আটাইকে এৰি, অকলেই বঙ্গাল পাৰৰ পৰা স্ব ইচা ক্ৰমে মানৰ লগ লৈ আহি বঙ্গপুৰ নগৰ

সোমাল্হি ; কিন্তু মানে বাজত্ব নি দি জোগান দি বাখিলে ।
পৰে মিল্লি মহা তিলোআক ১৭৪৫ সঁকৰ আহিনত মিল্লি মহা-
নান্দ ক্যাডেঙ্গ মগাউন আহি বদলি কৰিলেহি ।

পাচে মানে কুম্পানিৰ সিমাত জোকালত, ঐ সঁকৰ চতত
কুম্পানিৰ ফৌজে এই দেসৰ হাদিবা চকিলে ক্ৰমে ক্ৰমে
উজাই, গুআহাটি, দবঙ্গ, নগাঁও, কলিয়াবৰ প্ৰভিতি স্থান
আক্রমন কৰি বিবে ধিবে আহি, ইংবেজি ১৮২৫ সনৰ ২
ফিক্ৰয়াৰি ১৭৪৬ সঁকৰ ২১ মাঘত স্যাম ফুকনৰ এক বাব্লে,
বঙ্গপুৰ নগৰ ললেহি । তাৰে পৰা কতক মানক দেসলৈ
জাবলৈ এৰি দিলে ; সেইবোৰ দেসলৈ গল । দেসলৈ ন
গৈ থকা স্যাম ও নেবাক ছুই ফুকনক সিংহতৰ সেনা খনি
সহিতে এজেণ্ট নবাব গবনৰ জানবেল ডেবিড ইস্কাট সাহাবে
ভটিয়াই দি পঠালে ; এবং শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত সিংহ সৰ্গদেও ও
জোগেশ্বৰ সিংহ বজা দেও দুয়ো জনাক ভটিয়াই পঠালে ।
এই পৰ্জন্তে দেসত মানে অনেক দুৰ্গতি কৰিলে, ও ঠায়ে
ঠায়ে নগাঁও প্ৰভিতি বিস্তৰ লোকক মাৰিলে । পাচে
শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত সিংহ সৰ্গদেৱক কুম্পানি সবকাৰৰ পৰা কিছু
মুজুৰা দি প্ৰবৰ্তাই বাখিলে । জোগেশ্বৰ সিংহ বজা দেও
১৭৪৭ সঁকৰ কাৰ্তিক মাহত ভাটি জোগিষোপা স্থানে লোকা-
স্তবলৈ গল ।

১৭৪২ সঁকৰ ৩ চতৰ পৰা ১৭৪৬ সঁকৰ ২১ মাঘ পৰ্জন্তে

মানব এই খনি দিনৰ ভিতৰত হোআ বৰ বিসয়া মটকৰ ঐ কলিবৰেই কএদৰ পৰা মুকলি হৈ, পুনৰ বুৰা গোহাঁই হল ; পাবে মানে মাৰিলত টেপৰতলিয়াৰ কপেশ্বৰ ১, কলিসন ১, এই দুই ক্ৰমে একে ফৈদৰে বুৰা গোহাঁই হল ; ও পিজলি বৰ পাত্ৰ হল, ও জাইৰৌ কলিয়াৰ ফৈদৰ কোঁটালৰ পুতেক বৰ গোহাঁই হল ; খাম্ভিৰ জাবৰ বৰ বকআ হল, তাৰ পৰে দুঅৰাৰ বদন চম্ভৰ পুত্ৰ পিয়ালি বৰ বকআ হল, তাৰ পৰে সন্দিৰ বালি বৰ বকআ হল, তাৰ পৰে ভাটিৰ পৰা আহি ঐ ভদ্ৰচম্ভ বৰ বকআ হল ; লুখুৰাসনৰ বগাদমৰা বৰ ফুকন হল, এওকে ভাগি ঐ পিয়ালি বৰ ফুকন হল । জি হেতু ১৭৪২ সঁকৰ ৩ চতৰে পৰা স্বতন্ত্ৰ বজা নাই কিয়া হল, এতেকে মানব দিন বোলা জাই ; ৩ বছৰ, ১০ মাহ, ১৯ দিন । ইতি ।

পাচে দিখৌ মুখতে ঐ ইন্কাট সাহাবে ফৌজৰ কৰ্তা বিচাৰ্ড কৰ্নেল সাহাব সহিতে পৰামৰ্স কৰি প্ৰথমে ৮ ধৰ কাকতিৰ হাতে এই দেশৰ জমা জমিৰ তাবত কাকত বুদ্ধি লৈ, দখিন পাৰে ধনসিৰি নদি, ও উত্তৰ পাৰে বিশ্বনাথৰ ভাটিৰ ভৰলি নদি, এই দুই নদিকে মধ্য সিমা ধৰি উজনি নামনি দুই খণ্ড কৰি, সদৰৰ আজ্ঞা মতে নামনি খণ্ডত ইন্কাট সাহাবেই কমিস্যনৰ মহা মন্ত্ৰি চুনিয়ৰ খিতাপ লৈ অধিকাৰ হল ; উজনি খণ্ডত বিচাৰ্ড কৰ্নেল সাহাব কমিস্যনৰ মহা মন্ত্ৰি চুনিয়ৰ খিতাপ লৈ অধিকাৰ হল । এই কাৰন নামনি

খণ্ডক চুনিয়ৰি মোতালক, ও উজনি খণ্ডক জুনিয়ৰি মোতালক
 বুলিছিলে। পাচে সৰ্গদেও সকল দিনৰ দৰে ফুকন বৰুৱা
 কাকতি কটকি খাওন্দ সভা পণ্ডিত, এবং ভগা বৰ ফুকন বৰ
 বৰুৱা সকলোকে সেই সেই নামেৰে জোগ্যানুসাৰে বিতি
 দি ৰাখিলে। আৰু জমা স্থিৰ হবৰ নিমিত্তে ঐ ধনঞ্জই ভগা
 বৰ গোহাঁই, ও বুৰা গোহাঁই পৰিয়া পিজো ভগা দিহিঙ্গিয়া
 ফুকন, ও চিবিঙ্গব কাসিনাথ চেটিয়া ফুকন ও বঙ্গালি চন্দ্রাব
 ৰাই, এই সকলক বৰ কাকতি, পাখি কাকতি আদি গান্ধু
 লগত নিবন্ধ কৰি দি, জুনিয়ৰি মোতালক তৱত খনিকে
 এজেণ্ট মোতালক বাজকৈ পিয়ল কবালে। এই জুনিয়ৰি
 মোতালকৰ ওপৰে উতৰ পাৰে দিহাঙ্গ দিবাঙ্গ নদিএ পচিম
 সিয়া, ও দখিন পাৰে বুৰি দিহিঙ্গ নদিএ দখিন ও পচিম সিয়া,
 এই ৰূপে সিয়া পাতি, ওপৰ খণ্ড এজেণ্ট মোতালক কৰি
 প্ৰিথকাই ৰাখিলে। এই এজেণ্ট মোতালকৰ ভিতৰতে
 মটক, খাম্ভি, চিংফ, নগা, আবৰ, মিচিমি, সদিয়া ইত্যাদি
 অনেক জাত অনেক গ্ৰাম আছে। আৰু চিবিঙ্গব জনাৰ্দনক
 বৰ বৰুৱা, ও জুনিয়ৰি মোতালকতে ঐ লম্বোদৰক বৰ ফুকন
 পাতিলে। আৰু বৰ বৰুৱাক সৰকাৰলৈ তোলা ধনৰ এসত্
 দুই টকাৰ দৰে লবলৈ কমিস্যন লগাই দি, তৱত মোতালকৰ
 তচ্চিলদাৰ অৰ্থাত সাধনি পাতিলে। বৰ ফুকনক ৫০ গোট
 লিক্‌চো, ৩০০ টকা দৰমহা দি সোধৰ অৰিকাৰ পাতি, ৫০

টকা জৰিমানা অৰ্থাত ধন দণ্ড, ও ৩০ টা বেতৰ কোব, ও ৬ মাহ পৰ্জস্তু লোআ লগাই কএদ, এই সকল কৰিবৰ খ্যমতা দি, অহমিয়া ৫ কুম্পানি চিপাহিৰ কাপ্তান পাতিলে।

পাচে ১৭৪৭ সঁকৰ ১৬ কাৰ্তিক, ইংৰেজি ১৮২৫ সনৰ ৩১ আক্টুবৰ পৰ্জস্তু হাকিমি কৰি থাকি, ঐ বিচাৰ্ড কৰ্নেল সাহাব ভটিয়াই গল। তেঁওৰ সলনি ১৭ কাৰ্তিক ১ নবেম্বৰৰ পৰা ঐ কমিস্যনৰ মহা মন্ত্ৰি জুনিয়ৰ খিতাপকে লৈ শ্ৰীশ্ৰীজুত পূৰ্বকে কুপৰ কৰ্নেল সাহাব অধিকাৰ হলহি। পৰে ১৭৪৮ সঁকত ঐ চুনিয়ৰ সাহাব উজাই আহি জুনিয়ৰ সাহাব সহিতে একত্ৰ হৈ, বৰ গোহাঁই পৰিয়া দিহিঙ্গিয়া ফৈদৰ মাধৰাম চাবেক সলাল গোহাঁইক বৰ গোহাঁই পাতি, প্ৰবৰ্তাৰ কাৰন মেলৰ জমাৰ অৰ্ধ ডাঙ্গৰিয়াক দিলে। আক জনাৰ্দনক ভাঙ্গি ঐ ভদ্ৰচন্দ্ৰক তচিলদাৰিএ সহিতে বৰ বকআ পাতিলে। পাচে ১৭৫০ সঁকৰ ১৪ জেঠ, ইংৰেজি ১৮২৮ সনৰ ২৬ মেই মাহত ঐ জুনিয়ৰ কৰ্নেল সাহাবক সলাই, কাপ্তান জান ব্ৰায়েন ন্যুৰিন সাহাব অধিকাৰ হৈ কমিস্যনৰ মহা মন্ত্ৰি জুনিয়ৰ খিতাপ ভিতব কৰি, ঐ এজেন্ট মোতালকে সহিতে একাধিপত্যৰ নিমিতে পুলিটিকেল এজেন্ট খিতাপ লৈ প্ৰকাশ কৰিলে। আক ভদ্ৰচন্দ্ৰক বৰ বকআ ভাঙ্গি ঐ বাধানাথক বৰ বকআ পাতিলে। বাহৰ মত প্ৰবৰ্তাৰ হেতু নিজ পাওনা লিক্ৰ্চৌ সহিতে ১৫০০ টকাৰ পাইক নিজ মেলতে বৰ বকআক

দিলে। মাধবাম বৰ গোহাঁইক তচিলদাৰ পাতিলে। লম্বো-
দব বৰ ফুকনে কৰ্মত সুস্থি কৰাত কাপ্তানি গুচাই, সোধ
পোচৰ পূৰ্ব দত্ত এন্ডাৰ মহকুফ কৰিলে। আৰু ঐ সঁকৰে
ফাগুন চতত মাউৰ হৈ বহুত প্ৰজা হানি হল। পাচে ১৭৫২
সঁকৰ ১২ সাওন, ও ইংৰেজি ১৮৩০ সনৰ ২৬ জুলাই মাহত
নু্যবিন সাহাব ত্ৰিত্য হল। তেঁওৰ মুৰে শ্ৰীশ্ৰীজুত পূৰ্বকে
অজিটন জেম্চ্ মিথি সাহাব এক্টিন পুলিটিকেল এজেণ্ট হৈ
অধিকাৰ হল। পৰে ১৭৫৩ সঁকৰ ১৭ কাৰ্তিক ইংৰেজি ১৮৩১
সনৰ ১ নবেম্বৰ মাহত ঐ এক্টিন জনাক সলাই শ্ৰীশ্ৰীজুত
পূৰ্বকে মেজেব আদম ওআইট সাহাব পুলিটিকেল এজেণ্ট
হৈ দেসাধিকাৰ হলহি।

ঐ পিয়ল মতে জুনিয়ৰি মোতালকত সাহাব সকলে জমা
লগোআৰ নিবন্ধ। ১০০ গোটত ২৭টা ওপৰ ভগন গৈ, থকা
৭৩ গোটত ৯ টকাৰ দৰে কাৰিৰ খাজনা ; ১০০ গোটত ২২
টা ওপৰ ভগন গৈ, থকা ৭৮ গোটত ৮ টকাৰ দৰে পাইকান
চমুআৰ খাজনা ; ও সোনোআলৰ গোটত ১৮ টকা, মৰিয়াৰ
গোটত ১৫ টকা, মিৰি ডফলাৰ বহতাৰ গোটত ৩ টকা, দেৱ-
লিয়াৰ গোটত ৪৥ টকা, আৰু ১৭৫০ সঁকৰ পৰা গোট পাইকত
চই টকাকৈ মাটি মিৰিবো খাজনা লগালে ; এই ক্ৰমে পাই-
কৰ খাজনা লগালে। এই ৫ বকমৰ পাইকৰ ওপৰ ভগন
কাৰিৰ দৰেই ১০০ গোটত ফুকন বা বাজখোআ বা বকআৰ

লিক্চৌ ৫টা, এতদৰ্ধ লগুআ ২১৯টা, একুনে ৭১৯টা গোট, হাজৰকিয়াৰ সেই দৰে ৭১৯টা, সহকিয়াৰ ৫টা, পাঁচ কুৰিত সহকিয়াৰ গাৰ কুৰি সহিতে ৫ বৰাৰ ১১ পোআব দৰে ৬৥ বাৰিক। মোটত এই ২৭টা। আৰু পাইকৰ গোটত ৩ জন থাকে, একো জনক পোআ বোলে। এই সাহাবানৰ দিনত পোআ পাইকৰ ২ পুৰা মাটিৰ দৰে গোটে ৬ পুৰা হই; এই নিৰিখত কৈ জি পাইকে বৰ্হাই মাটি খাই, সেই বৰ্হা মাটি খনি কাটনি হই; এবং অপাইকান চমুআই খোআ মাটি তন্নত খনি এই কাটনি; এই কাটনি মাটিৰ পুৰাত ১ টকাৰ দৰে খাজনা লগালে। কিন্তু তজবিজ মতে সাবুদি দেৱোতৰ ব্ৰহ্মোতৰ নানকাৰ নাখেৰাজ মাটি জি খনি হল, তাৰ পুৰাত ৥ আৰলিয়া দৰে খাজনা লগালে। আৰু সবকাৰি খাতৰ জি খনি খাতোআল পাইক, সেই পাইকৰ গোটত ১৭৪৯ সঁক পৰ্জন্তে ১৫০ পুৰা ধান ধৰি তাৰে অনা বনা বেচ বুলি ৩০ পুৰা বাদ দি, বাকি ১২০ পুৰাৰ দৰে ২২৥ মোন চাউল লগালে; চাউল দিব নোআৰিলে মোনে টকা দৰে, গোটে ২২৥ টকা দিব লাগে। কিন্তু ১৭৫০ সঁকৰ পৰা গোটে ১৮০ পুৰা ধানৰ দৰে অনা বনা বেচ নিদি, গোটে ৩৩৬ মোন চাউল বা ৩৩৬ টকা লগালে। আৰু পাইকত বাজে জি খাতত গৰু মহ থাকে, তাৰ গৰুৰ হালত মহৰ গোটত ধান একে নিৰিখে ৪০,৪০ পুৰা দৰে ৭৥ মোন ৭৥ মোন চাউল,

৭৥ টকা ৭৥ টকা দিবলৈ লগালে। আৰু সাইৰাত মহাল নাম দি জত হাট ষাট বিল ফাট বাট পূৰ্বৰ কাটলুআ আছিলে, সকলোবোৰ ১৭৪৯ সঁক পৰ্জন্তে ৰাজ সবকাবৰ দবেবেই ৰাখিছিলে; ১৭৫০ সঁকৰ পৰা লিলাম ডাকি খাজনা প্ৰতি বচৰ লগাইছিলে। ঐ পিয়ল কৰাই খাতোআল সহিতে মাটি মিৰি বাজকৈ ওপৰত লিখা কেও বকম খাজনাৰ পাইক প্ৰথমে জমা কৰে, ৫৬৯ গোট অহমিয়া চিপাহি সহিতে মোট ১৮০৫১ গোট।

পৰে ১৭৫৪ সঁকৰ সেস চত মাহত শ্ৰীশ্ৰীজুত কুম্পানি বাহাছুৰে উপৰি উক্ত পূৰ্বৰ ৰজা শ্ৰীশ্ৰীপুৰন্দৰ সিংহ সৰ্গদেৱকে কুম্পানি সবকাবলৈ প্ৰতি বচৰ ৫০,০০০ পঞ্চাশ হাজাৰ টকা লালবন্দি ৰূপে দিয়াকৈ, কেৱল জুনিয়ৰি মোতালকতে পুলিটিকেল এজেন্ট সাহাবক গুচাই, ৰাজহ দিলে। কিন্তু পুলিটিকেল এজেন্ট সাহেবেই ঐ লালবন্দি লোআৰ গৰাকি হৈ উভই সবকাবৰে সকলো কথাৰ দ্বাৰ ৰূপে পণ্টন সহিতে বিশ্বনাথত থাকিগগৈ; এই হেতুকে উতৰ পাৰে জি জুনিয়ৰি চুনিয়ৰি দুই গোটালকৰ ভৰলি নদিএই মধ্য সিমা আছিলে, সেই সিমা উঠাই বিশ্বনাথৰ ওপৰে কচু জানকে সিমা কৰিলে। আৰু সৰ্গদেৱক তন্তু দিয়া কালত ৰজা হোআ কালে বৰ বকআই জি ৰূপে নিতি প্ৰভ্ৰিতি জনাই ও বজাই, সেই ৰূপে শ্ৰীজুত মেজৰ আদম ওআইট পুলিটিকেল এজেন্ট

সাহাবে অনেক নিতি জনাই বুজাই তন্তু দিলে। পাচে
 ১৭৫৫ সঁকৰ ১ প্ৰথম বৈসাগ, ইংবেজি ১৮৩৩ সনৰ ১২ এপ্ৰেল
 মাহৰ পৰা শ্ৰীশ্ৰীপুৰন্দৰ সিংহ সৰ্গদেৱে পুনৰ ৰাজত্ব কৰে ;
 এতেকে এই পৰ্জন্তে ঐ জুনিয়ৰি মোতালকত সাহাবানৰ
 ভোগ হই ৮ বছৰ, ২ মাহ, ৯ দিন। ইতি ॥ ইতি বুৰঞ্জি
 সাৰে পঞ্চম খণ্ডং সমাপ্তং ।

এতদাসামদেশীয়কুপানাং চৰিতং ময়া ।

লিখিতং শ্ৰীকাশিমাখতানুলীফুকনাজয়া ॥

আসাম দেশৰ ডাকৰিয়াগান প্ৰভিতি বিসয়াৰ নিবন্ধ ।

সম্প্ৰতি মৰ্জদামুসাৰে বিসয়াৰ নাম লিখা জাই । জি জি একে মৰ্জদাৰ সেই সকলক একে চেদৰ মাজতেই লিখা জাব ; তাতেলিখাৰ আগ পাচ ক্ৰমেই মৰ্জদাতো আগ পাচ আচে, সেই আগ পাচকে চেদে চেদেও, এবং চেদৰ মাজত লিখা সকলোতো বুজিব ।

বুৰা গোহাঁই, ও বৰ পাত্ৰ গোহাঁই, ও বৰ গোহাঁই, এই তিনি জনাৰ একে মৰ্জদা ; কেঁকোৰা দোলা, আৰোআন বাঁহৰ উকা, মাজ পোনে নালতে একো খনি গামোচা বন্ধা, সোনৰ চুলাৰে পানি জাপি, টুপি জাপি, পাখি বিচনি, দুখনৰ দৰে নাল লগা ঘূৰনিয়া বিচনি, কেপ কৰা তলচা । কিন্তু বৈনি সকলে এইবোৰ দ্ৰব্যৰ একোকে নেপাই, কেৱল পৰিচালি ও ডালবৰৈ লগা সোনৰ চুলাৰে সিয়া জাপি, ইয়াকে পাই । ঐ তিনি জনাৰে জি জনা বাজমন্ত্ৰি হই, বাজহত অগ্ৰসৰ ৰূপে ফুৰে, ও জকাইচুকিয়া নামক মানুহ এক হাজাৰ পাই, ইয়াত বাজে একো লব নাই । সদিয়া খোআ গোহাঁই, সলাল গোহাঁই, মৰজি খোআ গোহাঁই, এই তিনি জনাক দাঁতিয়লিয়া গোহাঁই বোলে ; সি তিনি জনাতকৈ কিছুমান কম । বৰ

বকআ ও বৰ ফুকন দুয়ো সমান ; কিন্তু গুআহাটি ছৰ দেস কাবন, তাত বৰ ফুকনৰ কিছু এস্তিয়াৰ বৰ্হা ; আক দুয়ো জনাৰ পহিচান্দি ও বানতেবে আউঠি সিয়া বৰ জাপি, কপব চুলাবে পানি জাপি, কোনো জনাক সোনব চুলাও দিএ ; ও খেব, পাখি বিচনি, টুপি জাপি, দিঘল নলিয়া ঘুবনিয়াবে আগ খবা বিচনি, চাল কঠ বানতব মচুলা, কপব বেৰি দিয়া লাখুটি । নাওবৈচা ফুকন, পানি ফুকন, ভিতকআল ফুকন, ছুই ডেকা ফুকন, ছুই দিহিজিয়া ফুকন, ন ফুকন, চেটিয়া ফুকন, এই ন জনাও সেই সগানেই ; কিন্তু উকা বৰ জাপি । নেওগ ফুকন, নিয়াই সোধা ফুকন, চান্দি ফুকন, এই তিনি সমান, ঐ ৯ জনাবে নিচিনা । নিবুকিয়াল বাজ খোআ, বচা বাজ খোআ ছুই সমান, লোহাৰ ঢেকৰ লগা চান্দি মাত্ৰ পাই । দিহিজিয়া বাজ খোআ ২, সলগুবিয়া বাজ খোআ ২, অভইপুবিয়া বাজ খোআ ৩, নামডজিয়া বাজ খোআ, দিখৌ মুথিয়া বাজ খোআ, গজপুবিয়া বাজ খোআ, দৈয়াজিয়া বাজ খোআ ৩, বিলাঘবিয়া বাজ খোআ, এই ১৪ জনা একে সমান ; গুআহাটিত থাকিলে পহিচান্দি পাই । ছুই চেটিয়া পাত্ৰ বকআ, ছুই ঘবফলিয়া বকআ, চান্দিফুকন বকআ, এই ৮ জনা একে সমান । এই পৰ্জন্তে বাজুআ বিসৰ্গা গল ।

চোলাঘবা ফুকন, খাৰঘবিয়া ফুকন, ঢেকিয়াল ফুকন, নাওসলিয়া ফুকন, তামুলি ফুকন, এই ৫ জনা সমান ;

কপৰ চূলাৰে পানি জাপি, পৰ্হিচাক্ৰি, খেব, টুপি জাপি, পাখি বিচনি, দিঘল নলিয়া ঘূৰনিয়া বিচনি, কপেৰে বেৰি দিয়া লাখুটি, চাল কঠ, এই সকল পাই ; জদি খেব, বিচনি, টুপি নেপাই, তেতিয়া চোলাধৰা, খাবৰবিয়া, ঢেকিয়াল, এই তিনিএ পৰ্হিচাক্ৰি পাই ; নাওসলিয়া ফুকন, তামুলি ফুকন, দুয়ে ঢেকৰ দিয়া চাক্ৰিহে পাই। চিবিজ ফুকন, কাথ বকআ, সুলপানি বকআ, এই তিনি সমান ; কপৰ চূলাৰে পানি জাপি, পৰ্হিচাক্ৰি, কপেৰে বেৰি বন্ধা লাখুটি, দিঘল নলিয়া ঘূৰনিয়া বিচনি পাই। জালভাৰি ফুকন, গন্ধিয়া বকআ, মজুমদাৰ বকআ, খনিকৰ বকআ, সেনচোআ বকআ, এই ৫ জনা সমান ; ঢেকৰ দিয়া চাক্ৰি পাই। বজা জোঁআই সকল বিসই নেপাই থাকিলেও কপৰ চূলা, পৰ্হিচাক্ৰি আদি বৰ ভণ্ডাৰ বকআ তুল্য মজুমদা পাই ; আৰু চাৰিও কোস বানত সিয়া কঠ লই ; আৰু তিনি জনা ডাক্ৰিয়াৰ লবি গোহাঁইবোৰ হলে কপৰ চূলা, ঢেকৰ দিয়া চাক্ৰি পাই, বহা কঠ ঐ বকম বানত সিয়া। চাক্ৰমাই বকআ, তিপমিয়া বাজ খোআ, হাতি বকআ, কুকুৰা চোআ বকআ, এই পাঁচ জন সমান। দোলা কাসৰিয়া বকআ ২, চাওডাক্ৰ বকআ ২, জবাধৰা বকআ, বেজ বকআ, এই চই জনা সমান। ছুলিয়া বকআ ৩, দৰবধৰা বকআ, কাঠকটিয়া বকআ, মলিয়া বকআ, দ্বিও বকআ, পাখি মৰিয়া

বকআ, এই ৮ জন সমান। গজ পুৰিয়া বকআ, সিলাকুটি বকআ, চবাই মৰিয়া বকআ, ধেনু চৌচা বকআ, জুতকিয়া বকআ, ছুখবি বকআ, এই ৬ চই জন সমান। এই পৰ্জন্ত ঙ্গিতকআল। বাইডঙ্গিয়া ফুকন, পৰ্বতিয়া ফুকন, খঙ্গিয়া ফুকন, চাৰিঙ্গিয়া ফুকন, তিপমিয়া ফুকন, এই পাঁচ জন সমান; ঢেকৰ লগা চাঙ্গি পাই। বাইডঙ্গিয়া বকআ, পৰ্বতিয়া বকআ, খঙ্গিয়া বকআ, চাৰিঙ্গিয়া বকআ, তিপমিয়া বকআ, এই ৫ জন সমান। নামকপিয়া বকআ, পুৰনি মেল বকআ, মাঙ্গু মেলব বকআ, সৰু মেল বকআ, মাহি মেলব বকআ, ন মেলব বকআ, গাভক মেলব বকআ, কলিচেঙ্গৰ বকআ, এনাই ধৰিয়া বকআ, এই ৯ সমান। এই পৰ্জন্তে মেলডগিয়া। দেৱলিয়াৰ বকআইঁতক হলে সম্বত সেৱা চলোআহে বোলে। এই পৰ্জন্তে বিসয়াৰ তাৰ তম্য মজলা বুজিবৰ কাৰন নাম লিখা গল। ইতি।

ডাঙ্গৰিয়া সকল ঘৰৰ পৰা ওলালে আগত বিলতিয়া গায়নে গাই জাই, ৬ কালিয়াই কালি মাৰি জাব পাই; বলা ছুলিবে ঘৰটি, ছুলি লগা দাবে লগত পালি ধৰি জাব পাই; হাত্তি ঘোৰাত বানন্ত সিয়া জবি, ভৰিত নপুৰ, ঘোৰাত উঠা হালখিয়া পাটব তলচা, হাত্তি উঠা কাপৰ, আগত দোলা চৈবে আগুআ জাব পাই; গবৰ চুকব কিছু ভিতৰ লোমালে গায়নে কালিয়াই গাব বজাব নেপাই; বাটত সৰ্গদেৱেবে

দেখা দেখি হলে সর্গদেও হাতিত উঠি গলে ডাকবিয়াও
হাতিত উঠি দেখা দিব পাই ; সর্গদেও নোলাত বা ঘোবাজে
গলে, ডাকবিয়াও ঘোবাত উঠি বা কেপ কবা তলচাব মুবাজে
উঠি দেখা দিব পাই । আক বাজমাও দেও, বব জনা আই
কুঁঅবি দেও, পরতিয়া আই কুঁঅবি দেও, এই কেই
জনাক সর্গদেওর দবেই সকলোএ সম্মান কবে, কিন্তু সিঙ্গবি স্বর
উঠিলেহে ডাকবিয়া সকলে সেবা কবে । দাঁতিয়লিয়া ডাকবিয়া
ও তিনি জনাবে বাটত সর্গদেও ভেঁটা ভেঁটি হোআতো এই
ক্রমেই । আক চাবিলিয়া তিপমিয়া আদি মেল থোআ
গোহাঁই দেও সকলেবে তিনি জনা ডাকবিয়া ভেঁটা ভেঁটি
হলে দোলাতে থাকি, ডাকবিয়া সকলক গোহাঁইদেও সকলে
বাট এবি দিব পাই । দাঁতিয়লিয়া তিনি জনাবে অদি ঘাই
তিনি জনা ভেঁটা ভেঁটি হই, তেতিয়া গোহাঁইদেও সকলর
দবেই দাঁতিয়লিয়া তিনি জনাই ঘাই তিনি জনাক বাট এবি
দিব পাই । অদি দাঁতিয়লিয়া তিনি জনাবে ঐ মেল থোআ
গোহাঁই সকল ভেঁটা ভেঁটি হই, তেতিয়া বাট এবি দিয়া
দিষ্টক আই ; সিহেতু সর্গদেওর নিজ ভাই বা পোটা এনে
মেল থোআ গোহাঁই দেও সকলক সকলেই বহাঁই গোহাঁই
কবে । বব: বকআ, বব ফুকন প্রভিত্তি চরাব ফুকন ও থেব
বিজনি: সোআ, চমুআ ফুকন আদি সকলোএ চাকির পবা নামি
কিনি জনা ডাকবিয়াক দেখা দিব পাই ; চাকি লুকাব পাই ।

এই কপে ডাঙ্গৰিয়া আহি বৰ ছুআবৰ মুখতে দোলা, আৰোআন, দা, জাঠি, বৰচি আদি সকলো আহিলা এৰি, ৩ গচ মান বন্ধা জাঠি বৰচিৰে নগৰত সোমাই ; ওপৰত সোনৰ সোঁতৰে পানি জাপি ধৰি আহি বৰ চৰা উঠিলেই, বৰ বৰুআ মুখে জি কেই জনা চৰাৰ ফুকন পুৰ ফালে বহি থাকে তাৰ পৰা উঠি, চৰাৰ পচিম ফালে ফকামৰ কোঠা সোমাই বহেগৈ ; বহোঁতে চালে সহিতে তিনি খনিয়া কঠৰ তলিয়ৰি খন গুচাই, এবং বানতৰ মচুলা গুচাই, বৰ কাপৰ একো খনকে ঘুৰাই পকাই মচুলাকৈ লই ; পাচে ডাঙ্গৰিয়া আহি জি খনিতে বহে, তাৰ পোনেই পানি পাচত লেকামেৰে বেলাত ভৰি ধুই বুলনি কাপৰত ভৰি দি আহি, তলতে পিঠিয়া ওপৰত কেপ কৰা তলচা দিএ, তাতে বৰ খুঁটাতে পিঠি দি পচিম মুখে বহে ; পিক চোৰা পেলাবলৈ আগ ফালে চুপ কৰা পাত দিএ । বৰ বৰুআকে আদিকৈ চৰাৰ ফুকন অথবা ঐ চমুআ ফুকনেই ডাঙ্গৰিয়া সকলৰ নিচে ওচৰ চাপিব লাগিলে, খেৰত বহিব পাই ; কিছু ছুৰ হৈ বহাত হলে চৰাৰ ফুকন লোকে ঐ ক্ৰমে মেলা ছুখনিয়া কঠতে কাপৰৰ মচুলা লৈ বহে । ঐ চমুআ কুকন সকল ছুখনিয়া চাল কঠৰ সুৰাত বহে ; সমই মতে বুৰা গোহাঁই বৰ পাত্ৰ গোহাঁই এই ছুই ডাঙ্গৰিয়া বহা খুঁটা ছুটাৰ মাজ পোনে পচিম ফালে ফকামৰ কোঠাত চৰাৰ ফুকনৰ সাৰিতকৈ কিছু পচিমলৈ হুকি ছুখনিয়া মেলা চাল কঠতো

বহে ; কিন্তু কাপৰৰ মচুলা নাই । জদি ডাঙৰিয়া আগ হৈ
বহাত বৰ বকুয়া বা চৰাব ফুকন কোনো জনা পাচে আছে,
তেতিয়া বৰ বকুয়া হলে ঢৰা আৰ দি, ই কেই জনা হলে
মানুহৰ আৰতে চৰাব দখিন টুপে ভৰি ধুই, খেবত আঠু
চোকাই চৰাব মাজেই গৈ, ঐ ক্ৰমে পচিম ফালে মেলা কঠত
বহেগৈ ।

কিন্তু সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞাবে কটকি গৈ নেমাতিলে, নগৰলৈ
ডাঙৰিয়া সকল নাহে ; এবং সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞা নহলে কোনো
বকুয়া ফুকন আদি সবকাৰি কামৰ লোক ডাঙৰিয়া সকলৰ
ঘৰলৈ জাব নেপাই । আৰু নিমন্ত্ৰন মতে কাৰ্জত ডাঙৰিয়া
সকল আহিলে, বিদাইৰ সময়ত বটাৰে পাতলি তামোল বটা
ঢকাৰে ঢাকি ভিতৰ তামুলিএ সজাই দিএ, হেঙ্গদানখৰাই নি
ডাঙৰিয়া সকলক দিব পাই ; তাকে দিলেই এক খ্যনো বিলম্ব
নকৰি ডাঙৰিয়া সকল উঠি জাব পাই । আৰু ডাঙৰিয়া
সকল ভিতৰৰ বৰ ঘৰৰ টুপলৈ জাব লাগিলে, আগে বৰ
বকুয়া বৰ ঘৰৰ টুপলৈ জাব পাই ; পাচে ডাঙৰিয়া সকল
ভিতৰলৈ জাই । জখলা মুখৰ মাটিতে সূতা লেকামেৰে
ভৰি ধুই সোমাই জাই ; লগত খাটনিয়াৰে পাখি
ৰিচনি খন নিএ, তামুলিএ হাঁচটি খন নিএ, টেকেলা
বৰাই খালি তলচা খন নিএ, বৰ ঘৰ টুপতে তলচা দিএ,
ডাঙৰিয়া জাতে বহেগৈ । এই কপে সৰ্গদেৱে ডাঙ-

বিয়াবে কথা বার্তা হোমাত, বৰ মৰ টুপত সৰ্গদেও বহা কোঠালিৰ পূব ভাগৰ উত্তৰ ফাললৈ সোমাই, ৩ জন বৰ উত্তৰ বৰুৱা বহে, এৰং সেই মৰ্জনা পালে আনো বহে। এই তিনিৰ দখিনে সেইটো কোঠাবে টুপবে জোৰাব চতিৰ পূব মূৰৰ খুঁটাৰে পৰা টুপলৈকে জুৰি উত্তৰা দখিনা সাৰিকৈ চৰাব ফুকন সকল বহে। এই চমুআ ফুকন কেই জনা হলে সেইটো চতিৰে পশ্চিম মূৰৰ খুঁটাৰ ওচৰৰে পৰা টুপলৈকে জুৰি উত্তৰা দখিনা সাৰিকৈ বহে। ডাকবিয়া সকলে মহাত সৰ্গদেৱৰ সমুখে এই চমুআ ফুকন সকলৰ ওচৰৰে পৰা পূবলৈ জুৰি পূৰ্বা পশ্চিমা সাৰিকৈ উত্তৰলৈ মুখকৈ টুপতে বহে। ওজা লিগিৰা ও অবমুআ লিগিৰা পশ্চিম ধন চালিৰ তলত বহিব পাই, ইত্তৰ বৰুৱাফুকন পূবৰ ধন চালিৰ তলত বহিব পাই; বৰুৱা কেইটা লিগিৰা সৰ্গদেৱৰ ওচৰতে খাটৰ পশ্চিম ফালে থাকে, টুপৰ জোৰাব এই চতিৰ দখিন হৈ টুপলৈ ওলাই বহিব নেপাই। ইয়াতে জদি বৰ মেল হই, তেতিয়া হলে প্ৰথমে সৰ্গদেও ওলাই সেই খাটত বহিলেই এই চমুআ ফুকন এজমাই বেল মাতিবলৈ ওজা লিগিৰাত আজ্ঞা কৰি, ওজা লিগিৰাই কুকুৰা চোআ বহাত আজ্ঞা কৰি, কুকুৰা চোআ বৰাই পৰ বাট ঘৰত থকা কুকুৰা চোআ বৰুৱা ও পাঁচগি বহাত আজ্ঞা কৰি; আৰু বৰ বাট ঘৰৰ ভিতৰ টুপৰ আৰ টা গুচাই বিএ, পাচে

বাজুআ বকুআ তামুলি পাঁচনিহঁতে তামোলব হাঁচটি, টোঅব
 বিচনি, পিকখান আদি সৈ সর্গদেবৰ ওচৰত বহেগৈ।
 তেতিয়া লিগিৰা ওচৰত থাকিব মেপাই, কেৱল তামুলি
 লিগিৰাটি খাজ লুকাই ওচৰতে থাকে। আৰু ওজা লিগিৰাব
 লগতে কুকুৰা চোআ বৰুআ বহেগৈ; এবং পচিম খন চালিব
 দখিনে মূবে জে এখনি চালি থাকে, তাৰ তলতে নাপিতৰ
 ওজা এটা দুই তিনি জন নাপিতে সহিতে সৈ বহিব পাই।
 পাচে কুকুৰা চোআ বৰা এটাইগৈ বৰ বকুআ গএৰহ চৰাব
 ফুকন সকলক মেললৈ জমাই আনেগৈ; সেই সকল আহি
 বহিলে মজুমদাৰ বকুআই ডাকবিয়া সকলক চৰাব পৰা আমেগৈ;
 ডাকবিয়া সকল বহিলেহি মেল কৰে। ডাকবিয়া সকল
 চৰাত বহোঁতে বৰ বকুআ দততে একলে বহোঁতে জি জি
 ঠাইত বহে, তাৰ ক্রম পৰে লিখা জাব। কিন্তু ডাকবিয়া
 সকলক বৰ বৰ টুপৰ পৰাও জেতিয়া ভিতৰলৈ দিএ,
 তেতিয়া ডাকবিয়াৰ মাকুহ লগত জাব মেপাই; হাঁচটি,
 বিচনি, তলচা, ইও বৰ বৰ টুপতেহে থাকে, কুকুৰা চোআ
 বৰা কিম্বা বাজু পলিয়া লিগিৰা এটাই কেৱল কাপৰ খম নি
 দিএ, তাতে ডাকবিয়া বহেগৈ। ইতি।

বৰ বকুআ বৰৰ পৰা অহাত ছুকালে দুই লাৰি টাকন
 ধৰা আছে; আগত কপৰ চুলাবে পানি জাপি, টুপি জাপি,
 খেক, পাখি বিচনি, পাঁচনি হস্তিলা বিচনি, নেই আগ ধৰা

কপৰ বেৰি দিয়া লাখুটি, এই সকল লৈ আহি, বৰ দুআৰৰ পৰা মাটিএ নগৰ সোমাই ; ওপৰত পাচৰ পৰা বৰ জাপি ধৰি আহে। বৰ চৰা উঠি নিজ ঠাইত বহোঁতে পানি পাচত ভৰি ধুই, তিনি খনিয়া মেলা চাল কঠত বানতৰ মচুলা লৈ বহে। আগত পাতত বালি দিএ, তাতে পিক চোৰা পেলাই। এই ক্ৰমেই সি কেই জনা চৰাৰ ফুকনো আহি আপোন আপোন ঠায়ে ঠায়ে চৰাত বহে ; কিন্তু ফুকন সকলৰ টাঙ্গন ধৰা নাই, আৰু বৰ জাপি ভিতৰলৈ নানে। জেতিয়া বৰ বৰুআ ও ফুকন সকল চান্দলৈ জাব লগা হই, দোলাকাসৰিয়া চৰাৰ টুপৰ সমুখে উজনিৰটো খুঁটাত ধৰি ভৰি ধুই, তমোলৰ হাঁচটি আপোনাৰ কঁকালতে খুঁচি লই, সোঁ হাতে পাখি বিচনি খনি লৈ সোমাই জাই। আৰু বাটত বৰ বৰুআ অহাত মেল খোআ গোহাঁই দেও সকলেৰে এবং দাঁতিয়লিয়া গোহাঁই তিনি জনাবে ভেঁটা ভেঁটি হলে, বৰ বৰুআ দোলাৰ পৰা নেনামে এবং ফুকন সকলো নেনামে ; বাট এৰি দিয়া দিকৈ জাই। বজা দেৱৰ নিচে পো বা ভাই এনে মেল খোআ গোহাঁই দেও হলে কিছু গোঁৱৰ বাৰ্হে। খেৰ বিচনি লোআ চমুআ ফুকন কেই জনাবে ভেঁটা ভেঁটি হলে, বৰ বৰুআ বৰ ফুকনৰ আগত চমুআ ফুকন কেই জনা ঠাইতে পছুলি এটা সোমাই, তেনেই বৰ জাপিৰে ঢাকে ; ই কেই জনা

ফুকনৰ আগত চমুআ ফুকন সকল বাট এৰি
 দি আতৰি জাই। এবং দাঁতিয়লিয়া তিনি গোহাঁই ও
 মেলখোআ গোহাঁই দেও সকলবে জদি চমুআ ফুকন
 ভেটা ভেঁট হই, দোলাৰ পৰা নামে, দোলাও কিছু
 কাসবিয়াকৈ নি জাপি আৰ দিএ। বৰ ভণ্ডাৰ বৰুআ সকলে
 হলে বৰ বৰুআৰ আগত দোলা লুকাই নামি দেখা দিএ।
 মেলখোআ গোহাঁই ও দাঁতিয়লিয়া গোহাঁই দেও সকলৰ
 আগতো এয়ে ক্ৰম; চৰাৰ ফুকনৰ আগত হলে জাপি আৰ
 দি বাট এৰি আতৰি জাব পাই; ইতৰ ফুকন বৰুআক চাপ্পিৰে
 জোআ চৰাৰ ফুকন লোকে দেখিবলৈ পাব নেপাই। ইতি।

চমুআ ফুকন কেই জনাই বৰৰ পৰা অহাত আগত ৰূপৰ
 চুলাবে পানি জাপি, টুপি জাপি, খেৰ, পাখি বিচনি,
 দিবল নালেবে ঘুবনিয়া বিচনি, ৰূপৰ বেৰিবে লাখুটি, ইয়াকে
 লৈ আহে। দোলাকাসবিয়া চৰাৰ টুপৰ চৰাৰ ফুকনে ভৰি
 ধোআটো খুঁটাৰ নাম পচিম ফালৰটো খুঁটাৰ গুৰিতে লাখুটি
 ধুই ভিতবলৈ জাই; সেই ভৰি ধোআৰ পোনে সেই চৰাৰ
 পচিম বাৰতে পানি জাপি আৰি থই। বাটত অহাত তিনি
 বৰ ভণ্ডাৰ বৰুআবে ভেঁটা ভেঁট হলে, বৰুআ একতিয়া
 হৈ ফুকনক বাট এৰি দিব পাই, ইতৰ ফুকন বৰুআই জাপি
 আৰ দি আতৰি জাব পাই; আৰু বৰ ভণ্ডাৰ বৰুআ তিনিক
 ইতৰ ফুকন বৰুআই দেখা দেখি হলে, এফলিয়া হৈ বাট এৰি

দিব পাই। অপৰ এই চমুআ ফুকন কেই জনা জদি মাটিএ আহে, ওপবত বৰ জাপি ধৰে ; বৰ বৰখুন ও টান বদত তিনি বৰ ভগুৰ বৰুআ, এবং বৰুআ নামেবে থাকিলে ঢেকিয়াল, চোলাধৰা, খাৰঘৰিয়া, ইবিলাকেও মাটিএ অহাত বৰ জাপি ধৰাই আহে ; সদাই নোআৰে, তদিতৰে মাটিএ অহাত বৰ জাপি ধৰাব নেপাই। আৰু তিনি বৰ ভগুৰ বৰুআৰো ঐ যুৰনিয়া বিচনি ও বেৰি দিয়া লাখুটি আছে ; এবং উঁৰিকা ছুআৰৰ বাজৰ চতিটৰ পুৰবটো খুঁটাতে তিনিও ভৰি ধুই সোমাইগৈ। বৰবৰ টুপলৈ জাঁওতে তিনি জনা ডাঙ্গৰিয়া, ও বৰ বৰুআ বৰ ফুকন আদি চৰাৰ ফুকন, ও খেৰ বিচনি লোআ চমুআ ফুকন, এই সকল আৰ চৰা খনৰ পচিম মুৰে ওলাই সোমাই ; তিনি জনা বৰ ভগুৰ বৰুআ গএবহ ইতৰ ফুকন বৰুআ ঐ চৰাৰ পুৰ মুৰে ওলাই সোমাই। চৰাত বৰ বৰুআ বহাত ওচৰলৈ জাব লাগিলে, চমুআ ফুকন কেই জনাই তিনি খনিয়া চাল কঠৰ নুৰাত বহে ; এবং বৰ বৰুআৰ পানি চোআলৈ গলেও চমুআ ফুকন কেই জনাক বহিবলৈ পাটি চৰা দিএ ; তদিতৰ ফুকন বৰুআই আঠুলৈ বহে। ইতি।

আৰু বৰ ভগুৰ বৰুআ হলেই কপৰ চুলা, পৰ্হিচান্নি পাই, এই ছুটা দ্ৰব্য লবলৈ জনাব নে লাগে ; সোনৰ থাক ও টেমি লবলৈ জনাব লাগে। আৰু চোলাধৰা, খাৰঘৰিয়া, ঢেকিয়াল এই তিনি বৰুআ হৈ থকাত হলে বৰ ভগুৰ বৰুআৰ তুল্যই।

তিনি লৰি গোহাঁই ও বজা জোঁআইক বাজকৈ নাওসলিয়া ফুকন, তামুলি ফুকন, এই কেই জনে কপৰ চুলাত বাজ দ্ৰব্যলৈ জনাব লাগে, দিলেহে লব পাৰে ; খেৰ বিচনিও এই কপ । ইতৰ সকলে হলে কপৰ চুলালৈকে জনাব লাগে । অপৰ বৰ ভণ্ডাৰ বকআৰ নামেৰে চমুআ ফুকন বকআ জন কিচুএ ভিতৰলৈ জাঁওতে, বৰ ভণ্ডাৰ বকআই ভৰি ধোআ খুঁটাটৰ পচিমটো খুঁটাতে ভৰি ধোএ । ইতি ।

বৰ চবাত সৰ্গদেও বহাত জি কোঠাত সৰ্গদেও বহে, সেই কোঠাৰ পৰা দখিনলৈ মাজত একোঠা এৰি, তাৰ ওচৰৰ কোঠাত চতিৰ তলতে ছুই খুঁটাৰ মাজত পুৰ ফালৰ পৰা লানিকৈ বুৰা গোহাঁই, বৰ পাত্ৰ গোহাঁই, বৰ গোহাঁই, এই তিনি জনা বহে ; সুদা মাটিতে আগ ফাললৈ পিক চোৰা পেলাই । বৰ গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াৰ বাম কাসৰে পৰা সদিয়া খোআ, সলাল, মৰঙ্গি খোআ, এই তিনি বহে । কিন্তু কোনো সময়ত ইয়াতে বিপৰিতো হই ; কোন সময়ত গোটেইটো চতিৰে পুৰ খুঁটাৰে পৰা দখিনলৈ ক্ৰমে তিনটা খুঁটাত, বুৰা গোহাঁই আদি তিনি জনা বহে । তেতিয়া সেইটো চতিৰে পচিমটো খুঁটাৰে পৰা দখিনলৈ লানিকৈ বৰ বকআ আদি ফুকন বাজ খোআ সকল বহে । এই ক্ৰমে বহাত দাঁতিয়লিয়া তিনি জনা চৰাৰে দখিন টুপৰে জোৰাৰ চতিৰ পুৰবটো খুঁটাতে, খাইলাতৰ খুঁটাতে, ঘঁৰিয়াল বৰা

খুঁটাতে, ক্ৰমে বহে। আৰু এই থিয় লানিৰে বহাত জি জনা ডাঙ্গৰিয়া জিটো খুঁটাত বহে, সৰ্গদেও নবহাতো সেই জনা ডাঙ্গৰিয়া সেইটো খুঁটাতে বহে। ডাঙ্গৰিয়া সকল ঐ পথলিয়া দৰে বহিলে, সেইটো চতিবে পচিম ফকামব খুঁটাবে পৰা দখিনলৈ সাবিকৈ পিৰালিত বব বৰুআ আদি চৰাব ফুকন বাজখোআ বহে; এই সকলৰ পাচত দেঁওধাই, বাইলুঙ্গ, চেটিয়া পাত্ৰ বৰুআ, ঘৰালিয়া বৰুআ, এই সকল বহে। এই দখিন ফালৰ চৰাব সভা বব বৰুআই নেওগ ফুকনৰ দ্বাৰাই নিৰোপন কৰাই। সৰ্গদেও বহা কোঠাৰ উতৰৰ কোঠাও উদঙ্গইহে; কিন্তু ওচৰতে তামুলি লিগিৰা, বব তামুলি, ও পিকদান ধৰা, চেঁঅৰ লোআ, পাঁচনি, কদাচিত হাতবিচনি লোআ লিগিৰা, এই পাঁচ জন বহেগৈ। সেই উদঙ্গ কোঠাৰ উতৰ কোঠাৰ চতিব তলতে সোঁ মাজে বাট বাথি, সেই বাটবে পুব কোসৰে পৰা সেই চতিব মূবৰ পুবটো খুঁটাৰ ওচৰ খনিতৈ পাঁচনি বৰাটো জে বহে, তালৈকে লানি হৈ বঙ্গা চুলি লগা ছুই এক খম দাবে পাঁচনিৰ পালি বহে; এই খুঁটাৰে পুবৰ ফালে কিছু দখিন ফলিয়া হৈ চমুআ পাঁচনি বৰাটো বহে। ঐ বাটবে পচিম কোসৰে পৰা তৰোআলেবে লিগিৰাহঁতৰ পাঁচনি বহে; সেই লগেই পচিম ফাললৈ লানি হৈ বাজে চমুআ ফুকন বৰুআও কিছু বহে। ঐ তামুলি লিগিৰাহঁত বহাটো চতিব পচিমটো

ফকামৰ খুটাৰে পৰা উতৰলৈ লানি হৈ, ঐ বৰ বৰুআৰ সম্মুখে খেৰ বিচনি লোআ চমুআ ফুকন সকল বহে। ঐ সকলৰ লানিতে পাচত বৰ ভণ্ডাব বৰুআ তিনি জন বহে। এই সকলৰ পোনেই উজনি ফালে ফকামৰ কোঠাত মেল খোআ গোহাঁই দেও সকল বহে ; এঁওবোৰক মাজতকৈ লৈ দুয়ো কাসে চমুআ পাঁচনি হঁত এই কোঠাতে বহে। এই উতৰ কোঠাৰ উতৰ কোঠাতে পচিম ফালে সৰ্গদেৱৰ দোলা থই। পূব ফালে গন্ধিয়া, ও মলিয়া ভবালি, পেবাভাৰি, এই সকলে নিজ কবম কৰে। এই ফালৰ সভা পাঁচনি বৰা কুকুৰাচোআ বৰুআই নিবোপন কৰে ; খলাৰ সভাৰ নিবোপন হলে ঢেকিয়াল ফুকন বা বৰুআ, দোলাকাসৰিয়া বৰুআ, চাউডাঙ্গৰ বৰুআ, এই সকলে কৰে। কিন্তু ঢেকিয়াল বৰুআ বা ফুকনেহে চবাত বহিব পাৰে ; দোলাকাসৰিয়া বৰুআ, চাউডাঙ্গৰ বৰুআ খলাতেহে বহিব পাই। আৰু সৰ্গদেও বহা কোঠাৰ পূব ফালৰ ফকামৰ কোঠাত তামুলি দাৰে, বৰ তামুলি দাৰে বৰ তামুলিহঁত বহে। এই কোঠাৰ দখিন ফকামৰ কোঠাত উতৰ ফালে হেঙ্গদান ধৰা, ও দখিন ফালে সভা পণ্ডিত, এই সকল বহে। ইয়াৰ দখিন ফকামৰ কোঠাত গনক জোতিসিয়া বহে, ইয়াৰ দখিন ফকামৰ কোঠাত কটকিহঁত বহে, ইয়াৰ দখিন ফকামৰ কোঠাত কাকতিহঁত বহে, আৰু দখিন টুপৰ উজনি ফালে খাওন্দহঁত বহে,

ভাটিৰ ফালে তিনি জনা ডান্ধৰিয়াৰ হাতি মুৰিয়াইঁত
বহে। ইতি।

সততে সৰ্গদেও খকা নগৰৰ বৰ চৰাটো বৰ বৰুআ
আদি চৰাৰ ফুকন জনেক দুজন নবহি, উদঙ্গে খব নেপাই।
জদি সৰ্গদেও অন্য নগৰ বা বাহৰলৈ জাই, তেতিয়া নগৰ
জদিবা উদঙ্গেই, তেও চৰা উদঙ্গে নেথাকে; নিয়াই সোখা
ফুকনেই সততে সেই চৰাত বহে; আৰু সেই নগৰলৈ বজা
দেও নাহে মানে সেই ফুকনেই বৰ বৰুআৰ এস্তিয়াৰি কৰম
খনি চলাই। এই হেতুকে মিতে বৰ চৰাত বহাৰ ক্ৰম লেখা
জাই। বৰ পাত্ৰ ডান্ধৰিয়া বহাটো খুঁটাতে সদাই বৰ বৰুআ
বহে; কিন্তু বোজ বোজ দুপৰ মাৰিলেই বৰ বৰুআ চৰাত
বহে; ছুপৰ চাৰি ডগু মাৰিলেই পানি চোআলৈ গৈ জিৰাই,
তিনি পৰ মাৰিলেই আৰুও চৰাত বহেহি; গধূলি ৪ চাৰি
ডগু মাৰিলেই উঠি জাই। মেলৰ নেওগ বৰা ইত্যাদিএ
বৰ বৰুআ বহাৰ পোনেই খলাত দুসাৰি হৈ আঠুলৈ বহি
কথা জোগাই। আৰু বৰ বৰুআ মিতে পৰত পানি চোআতে
থাকি, বাতি পুআ চাৰি উঁৰিয়াত বাজ ঘৰলৈ গৈ খাই বৈ
দুপৰত নগৰ সোমাইহি চৰাৰ ফুকন সকলে হলে খকুৰা
দিয়া চৰাবে চাৰিও ফালে ঢাকি চৰাতে পৰ দিএ; বাজ
খোআৰো এই ক্ৰম। আৰু নগৰৰ ভিতৰৰ পালি ঘৰত
সোআ চান্ধ বা পিৰা কোনেও লব নে পাই, মাটিৰ ভেঁটি

কৰি লই ; কোনোএ তাতে কাঠৰ চলিয়া পাটকে লই ;
 এবং আঠুআ লব নেপাই, খৰম পাইজাৰ ইয়াকো লব
 নেপাই, বুলনি চৰাহে লই ; চৰিয়া পিক পেলোআ ইয়াকো
 ধাতুৰ লব নেপাই, কাঠৰহে লব পাই ; বেৰা কাঁহি মাই-
 হাম ইয়াত বেৰহাৰ কৰিব নেপাই, কাঁহৰ বান বা কাঁহি
 ইয়াত বেৰহাৰ কৰে । এবং ডঁৰিকা দুআৰৰ বাজ খনৰ
 বুজ বিচাৰৰ কৰ্তা বৰ বৰুআ, এই কাবন বৰ বৰুআৰ নিত
 পৰ ; ঐ দুআৰৰ ভিতৰ খনিৰ বুজ বিচাৰৰ কৰ্তা ঢেকিয়াল
 বৰুআ, এঁওৰো নিত পৰ । আৰু চৰাতে বৰ বৰুআ জিটো
 খুঁটাতে বহে, সেইটো খুঁটাৰ দখিন ফালে নাওঁবেচা ফুকন
 বহে ; ইয়াৰ দখিনটো খুঁটাতে উতৰ ফালে ডেকা ফুকন,
 দখিন ফালে দিহিজিয়া ফুকন বহে ; পচিম ফালে ঐ বৰ
 বৰুআ বহাৰ খুঁটাটৰ পচিমটো খুঁটাতে ন ফুকন বহে ;
 এইটো খুঁটাৰ উতৰৰটো খুঁটাতে ভিতৰুআল ফুকন বহে ;
 ন ফুকন বহাটৰ দখিনটো খুঁটাতে নেওগ ফুকন বহে ;
 কিন্তু বৰ খুঁটাতকৈ ভিতৰ ফাললৈ আগ বাহিঁ সোমাই বৰ
 বৰুআদি কোনো বহিব নেপাই, ঐ বৰ খুঁটাকে সিমা কৰি
 ফকামৰ কোঠাত পথলিয়াটকৈ মেলা কঠতহে বহে । আৰু
 দখিন টুপৰ পূব ফালে টুপৰ জোৰাৰ খুঁটাৰ দখিন পূব
 কোনতে চাঙ্গৰু ফুকন বহে ; এঁওৰে দখিনেই নিয়াই
 সোখা ফুকন বহে । এই টুপৰ জোৰাৰ খুঁটা ও তাৰে

ফকামৰ খুঁটা এই ছুইব মাজতে থিয়কৈ এটিয়া কঠ মেলি ফকামৰ কোঠাতে বচা ও নিবুকিয়াল ছুই বাজখোআ বহে। জেতিয়া গুআহাটিৰ ফুকন বাজখোআ সকল আহে, তেতিয়া চৰাৰ দখিন টুপৰ ঘঁবিয়াল ধৰা খুঁটাৰ দখিন টুপতে থিয়কৈ কঠ একোটা পাৰি বাজখোআ সকল বহে। পানি ফুকন আদি ফুকন সকল মৰ্জদাব আগ পাচ ক্ৰমে উজনিয়া ফুকন সকলৰ মাজে মাজে বহে। দবঙ্গি বজা ও বানি বজা আহিলে, দাঁতিয়লিয়া গোহাঁই তিনি জনা বহা দখিন টুপৰ জোবাব চতিৰ পুবৰটো খুঁটাতে বহে। আৰু নিতে চবাত বব বৰুআ বহাত বব বৰুআৰ সমুখৰ উতৰ ফালৰ খুঁটাটৰ দখিনে ভিতৰ সোমাই ফকামৰ কোঠাত ডাঙ্গৰিয়া সকলৰ এং চাৰি সত্ৰি-য়াৰ খাটনিয়াৰ ও সভা পণ্ডিত ছুই এক জম বহি, কথা বাৰ্তা জনাই। এই সকলৰ পুব ফালে সেই কোঠাতে বৰাহঁতে খলাৰ পবা আগ কবা কথাকে মুখ দি সুবি বুজাবৰ কাৰন বব কটকি এটা বহে। এইটো খুঁটাৰ ওচৰকৈ পিৰালিতে মোটোকোআ চালতে বৰা কাকতিটো বহে। পচিম ফালে ভিতৰুআল ফুকন বহাবে পবা দখিনলৈ ফকামৰ কোঠাৰ মাজে মাজে কটকি দলৈ কাকতিহঁত বহে। ইতি বুৰঞ্জি সাৰে সৰ্ব্ব খণ্ড।

সপ্তম খণ্ড ।

বৰ সৰ্বাহত মহন্ত সকলৰ নিৰ্মালি লোআত সৰ্গদেও বৰ চৰাৰ বহা কোঠাৰ অগ্নি কোনৰ খুঁটাতে সৰুকৈ ভেঁটি এটি কৰাই তাতে দস্তৰ মতে বহে । চাৰি সত্ৰিয়া সকলে সৰ্গদেৱৰ স্নিৰতে নিৰ্মালি দিএহি ; তাতকৈ নাম সকলে হাতত দিএহি ; তাতকৈ নাম সকলে ভকতৰ হাতৰ পৰা আপুনি নিৰ্মালিৰ সৰাই নি আগ বৰ্হাই দিএহি, সৰ্গদেৱে সেই সৰাইৰ পৰা আপোন হাতে লই ; তাতকৈ নৰম সকলে নিলগতে দেখা দি আসিৰ্বাদ কৰে, সৰ্গদেৱৰ পাঁচনিহঁতে নিৰ্মালিৰ সৰাই আনি আগ বৰ্হাই দিএহি, সৰ্গদেৱে আপোন হাতে লই । আৰু চাৰি সত্ৰিয়া অধিকাৰি হলে সৰ্গদেৱৰ আগত বহিবলৈ কলা পাতৰ ওপৰত বগা কামলি পাই ; ডেকা অধিকাৰে জোৰ কলা পাত পাই ; বৰ চৰাত হলে উতৰ টুপৰ পৰা একোঠা সোমাই, তাতে চাৰি কঠতে কাপৰৰ তলচা বৰ গাক লৈ বহে ; ইতৰ সকলে কামলি দিলেহে পাই ; নিদিলে কোনো সকলে কলা পাত পোআও আচে, নোপোআও আচে । এবং সৰ্গদেৱক সাখ্যাত কৰাত চাৰি সত্ৰিয়াক বাপু, তাতকৈ নাম মহন্ত, তাতকৈ নাম মেধি, এই ক্ৰমে বোলে । এই মহন্ত সকল বৰ বৰুআৰ তাৰে চোকৰধৰা বৰাৰ দ্বাৰা চলাচল কৰে । গুআহাটিত হলে সত্ৰিয়া বৰুআ এটা

বৰ ফুকনৰ তাবে থাকি চল কৰ কৰে। পৰ্বতিয়া গোসাঁই সকলক গৰ ভিতৰলৈ অনাত সৰ্গদেৱৰ দুলিয়াই পৰিচালিবে বা বিদেশি নলকিৰেই আনে, আগত বাখৰ পতা সোনৰ চুলাৰে পানি জাপি আনে; ছুআৰৰ মুখৰ বাওলিৰ ভিতৰ ছুআৰ ঘৰৰ বাহিৰ সেই খনিতৈ সেই চাপি এৰে; তাতে ঘোৰাত উঠি বানত সিয়া বৰ জাপি ওপৰত ধৰাই গোসাঁই ঘৰৰ জখলা মুখৰ চাউডাপ্প চৰাৰ ওচৰলৈকে আহি, তাতে ঘোৰাৰ পৰা নামি পইজাৰেৰে জখলা মুখলৈকে গৈ, তাতে পইজাৰ পিক পেলোআ ডাবৰ এৰি, গোসাঁই ঘৰৰ টুপতে বঙ্গা খঙ্গাত বহেগৈ। আগতে কাসৰিয়াকৈ নিৰ্মালিৰ সৰাই ও উপহাৰৰ সৰাই খই; এক কাসৰে তাওকিনে গামোচাই খই। পাচে সৰ্গদেও আহি সেই টুপতে বানতত বহি, গোসাঁইক সেৱা কৰে, গোসাঁয়ে মুৰতে নিৰ্মালি দি ধৰি সৰ্গদেৱক আসিৰ্বাদ কৰে। এনেতে চোলাধৰা ফুকনে, জদি ফুকন নে-থাকে, গোসাঁই ঘৰিয়া কৰ্মকাৰক ফুকনেই গোসাঁইক ভেঁটাই, আৰু ঘৰত সততে গোসাঁই বহাত ওপৰত পানকটা চন্দো-আৰ তৰে। পছমৰিআ গোসাঁই সকলৰো এয়ে ক্ৰম; কিন্তু সোনৰ চুলাৰ বাখৰ, ও ঐ চন্দোআৰ, ও বহাত বঙ্গা কামলি, ও নলকি, এই কেই বিধ নাই; বগা কামলিতহে বহে। আৰু পৰ্বতিয়া গোসাঁইৰ ঘৰৰ নাতি গোসাঁইৰো পৰ্বতিয়া গোসাঁইৰ দৰেই ক্ৰম। এই নাতি গোসাঁইৰ ঘৰৰে

পছমবিয়া গোমাঁই সকল সিস্য ; এই হেতুকে ঐ তাৰতম্য থাকিল, এবং ৰাজ ঘৰত কদাচিত একত্ৰে বহা হলেও মাজত ঠকুৰা লগা আৰ চৰা দিএ ।

বিসয়া পতাৰ স্থানৰ নিয়ম ।

তিনি জনা ডাঙ্গবিয়া পাতিব লাগিলেই, বৰ চৰাৰ উতৰ টুপৰ ঘঁৰিয়াল ধৰা খুঁটাতে ধৰাই বা ওচৰতে থিয়কৈ সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞা স্মনাতেই কাপৰ দিএ, তাতে ডাঙ্গবিয়া বহে ; অন্যবোৰ মানুহ দস্তৰ মতে আঠুলৈ বহে । পাচে কথা স্মুআ সকলে কব লগা তালত কথা কই ; তাতে ডাঙ্গবিয়াই প্ৰত্যুতৰ প্ৰাৰ্থনা সৰ্গদেৱলৈ সেই কথা স্মুআ সকলৰ দ্বাৰাই জনাই । তাৰ পৰা উঠি চৰাৰ মাজৰ নিজ ঠাইত তলচাত বহেগৈ ; কিন্তু কোনো জনা নিজ ঠাইত নবহি, সেই উঠাতেই ৰাজ ঘৰলৈ জাইগৈ । জাঁওতে জদি পূৰ্বৰে পৰা অনাই প্ৰস্তুতে থই, দোলাতে জাবলৈ পাই ; জদি দোলা প্ৰস্তুতে নেথাকে, ৰাজ সালৰ ঘোৰা দিএ ; তাতে উঠি ঘৰলৈ জাই । দাঁতিয়লিয়া তিনি জনাক চৰাৰ দখিন টুপৰ ঘঁৰিয়াল ধৰা খুঁটাৰ কাসৰতে সি তিনি জনাৰ ক্ৰমেই পাতে । বৰ বৰুআ বৰ ফুকন আদি গুআহটিয়া উজনিয়া ছয়ো দল চৰাৰ ফুকনক পাতিব লগাত প্ৰথমে সপত খুআই ; এই সপত খুউআ কৰম প্ৰথমেই ডাঙ্গবিয়া ৩ জনা ও দাঁতিয়লিয়া তিনি জনা এই চই জনাতো আছে । পাচে বৰ বৰুআ বহা খুঁটাৰ

চতিটৰ সোঁ মাজতে সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞা সুনালেই খেৰ দিএ, তাতে আঠুলৈ বহে ; অন্য মানুহো আঠুলৈ বহে । পাচে কথা সুনুআ সকলে কব লগা খনি কই ; তাকে স্ননি হোআ জনাই প্ৰত্যুতৰ প্ৰাৰ্থনা সৰ্গদেৱলৈ জনায়েই, নিজ ঠাইত দস্তব মতে বহেগৈ । আৰু ডাঙ্গৰিয়া সকলৰ এজনা জিয়া হৈ থকাতে এজনাক পাতিব লাগিলে, বৰ কটকি এটা গৈ আঁগৈএ ঘৰতে সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞাবে ডাঙ্গৰিয়া ভাঙ্গি, দোলা আৰোআন কাৰ্হি আনিলেহে, পাচে এজনাক পাতিব পাই ; কিন্তু তিনি জনা ডাঙ্গৰিয়াৰে পৰা বৰ বৰুআক বাজকৈ ছয়ো দল চৰাৰ ফুকন পৰ্জন্তে পাতিব লগা হলেই, বৰ বৰুআ চৰাত বহি থকাতেহে পাতিব পাই । আৰু এই পৰ্জন্তে পতাত পাতিবলৈ জোআ বৰুআ ফুকন এটিয়াঁকৈ জাৰ নেপাই ; মজুমদাৰ বৰুআ, ও খেৰ বিচনি পোআ চমুআ ফুকন, আন ফুকন বৰুআও জাক পাঁচে, মুঠে দুই তিন চাৰি ইমান বৰুআ ফুকন কথা সুনাবলৈ জাই । বাজখোআ সকলক হলে, চৰাৰ দখিন টুপে কথা সুনাই পাতিএই বা নো পাৰ্তোঁতেই বৰ বৰুআ জতে থাকে ততে গৈ, কথা সুনুআ গৰাকিএ বৰ বৰুআত জনাই থব পাই । চেটিয়া পাত্ৰ বৰুআ ঘৰফলিয়া এই দুইক টুপৰ জোৰাৰ পচিম ফালৰ ফকামৰ কোঠাত পাতে, ঐ টুপতে চাঙ্গকঙ্গ বৰুআহঁতকো পাতে । ঐ তিনি জনা ডাঙ্গৰিয়াৰে পৰা ছয়ো দল চৰাৰ

ফুকন পৰ্জন্তে কথা সুনাই পতাতেহে, অকলেই বা লগেবেই মজুমদাৰ বৰুআই কথা সুনুআ নিয়ত ; তদতিবক হলে অন্য ফুকন বৰুআও কথা সুনাই, কদাচিত মজুমদাৰ বৰুআকো পাঁচে। খেৰ বিচনি লোআ চমুআ ফুকন সকলক চৰাৰ উতৰ টুপে পাতে ; পাচে বৰ বৰুআত কৈ ধইগৈ। তিনি বৰ ভণ্ডাৰ বৰুআ, জালভাৰি ফুকন, গন্ধিয়া বৰুআ, মজুমদাৰ বৰুআ, খনিকৰ বৰুআ, সেনচোআ বৰুআ, ছুই দোলাকাসৰিয়া বৰুআ, তিপমিয়া ৰাজখোআ, হাতি বৰুআ, ঘোৰা বৰুআ, এই সকলক দোলাকাসৰিয়া চৰাৰ টুপতে পাতে। ছুই চাউডাঙ্গৰ বৰুআক উজনি জখলা মুখৰ চাউ-ডাঙ্গৰ চৰাত পাতে। বৰ বাটঘৰৰ মাজ কোঠা চাঙ্গৰ ওপৰতে কুকুৰাচোআ বৰুআ, পাঁচনি বৰা, বৰ তামুলি, এই সকলক পাতে ; এই ঠাইতে কুকুৰা চোআ বৰা এটাই ছুআৰি বৰুআটো পাতি, ৰাজ ছুআৰতকৈ দিএগৈ। বৰ বাট ঘৰৰ পেটে পুৰ ফালে চাঙ্গমাই সালৰ নিচাঙ্গতে চাঙ্গ-মাই বৰুআ, জৰাধৰা বৰুআ, বেজ বৰুআ এই সকলক পাতে। তিনি ছুলিয়া বৰুআক নেওগ বৰাইঁতকো সৰ্গদেৱৰ দোলা ঘৰত পাতে। এতন্তিন বিসয়া খনি এবং মেলডগিয়া ফুকন বৰুআ খনিকো ডঁৰিকা ছুয়াৰত পাতে। দেৱলিয়া সেৱা চলো-আইঁতক ঐ ছুআৰৰ ৰাজ খনিতে পাতে। ঐ ঠাইতে হাজৰিকাইঁতকো পাতে। মেলডগিয়াৰ টেকেলাৰ বৰুআ,

নেওগ, বৰা, এইবোৰক লেখাক কুকুৰাচোআ বৰাই নিজা মেল ঘৰ কিস্বা দোলাঘৰতে নিজ মেলৰ আই কুঁঅৰি দেও বা গোহাঁই দেৱৰ আজ্ঞাবে পাতে। কুকুৰা চোআৰ নেওগ বৰা এইবোৰক বৰ বাটঘৰতে ওজা লিগিৰাই সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞাবে পাতে। চাউডাঙ্গৰ সহকিয়া বৰাহঁতক ঐ চাউডাঙ্গ চৰাতে পাতে; দোলাকাসৰিয়া বৰা ও বৰ নেওগ ইহঁতক ঢেকিয়াল বৰুআ দোলাকাসৰিয়া বৰুআৰ পালিৰ মুখৰ ওলাই, বহা ঘৰটিতে পাতে। আৰু মেলডগিয়া ও বৰ বৰুআ, বৰ ফুকন, ও ডাঙ্গৰিয়া সকলৰ বিসই, ও বিলাতত বাজে নেওগ, টেকেলা বৰাবোৰ সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞাবেহে হই; হাতি যোৰাৰ ছুই বৰ বৰা, গুআহাটিৰ ছুই বৰ বৰা, উজনিৰো ছুই বৰুআ, বৰা, এইবোৰ সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞাবেহে হই; কিন্তু কাঁৰিৰ সহকিয়া খনি মাত্ৰ উজনিয়াৰ বৰ বৰুআই পাতে, ভাটিৰ খনি বৰ ফুকনে পাতে। জুৰাৰ বৰা খনি গা মেলৰ বৰুআ ফুকনেই পাতে।

তজবিজ মতে অপৰাধিক ডগু কৰাৰ নিয়ম। সৰ্গদেৱে হলে জি বকনে ডগু কৰাৰ ইচা হই তদৰূপে কৰে, ইয়াত নিয়ম নাই। ডাঙ্গৰিয়া সকলে হলে ধুমেৰে খুন্দি প্ৰান মাৰে, ও তোম বান্ধি পানিত ডুৰাই প্ৰান মাৰে, অন্য প্ৰকাৰে এবং অন্ত্ৰাঘাতে প্ৰান মাৰিব নেপাই; আৰু চকু কাৰ্ছে, নাক কান কাটে, আঠুৰ ঘিলা কাৰ্ছে। বৰ বৰুআই হলে

ভেঁওকে মুখ্য কবি ফুকন বৰুয়া বাজুখোআই আপোন
 আজ্ঞাৰে পতা ভঙ্গা কবিব পৰা বিসয়া, ও তাতকৈ নাম
 পাইকান, এই সকলক নাক কান কাটে ; ইয়াতকৈ ওপৰ
 লোকক সৰ্গদেৱৰ আজ্ঞা পালেহে গঁতা গৰাল, কোৰ, ঢকা
 এনে ডগু কবিব পাৰে। চৰাৰ ফুকন, খেৰ বিচনি পোআ
 চমুআ ফুকন, বৰ ভণ্ডাৰ বৰুয়া আদি মেলডগিয়া ফুকন বৰুয়া
 পৰ্জন্ত, এই সকলে হলেও বৰ বৰুয়াৰ দৰেই ডগু কৰে ; কিন্তু
 নাক কাটিব নোআবে। আক টেকেলা ছুলিয়া এই দুই
 খেলত বাজেহে পৰা খনি ডগু কবিব পাৰে ; এই খেলৰ
 মানুহক গঁতা গৰাল, কোৰ, ঢকা, এনে ডগুহে কবিব পাৰে।
 ছুৰ দেসাধিকাৰ কাৰন বৰ ফুকনে হলে ডাঙ্গৰিয়া সকলৰ
 দৰেই ডগু কৰে, চোৰক হলে কাটে ; ও অস্ত্ৰৰে প্ৰান মৰা
 ডগু, উজ্জ্বলিত হলে চাউডাঙ্গ কৰে, ভাটিত হলে বুকুকে কৰে।
 ইতি।

বৰ বৰুয়া ফুকন আদি ফুকন বৰুয়াতকৈ এই সকলৰ স্ত্ৰিৰ
 মৰ্জ্যদা কিছু অধিক ; এই হেতু তাকো লেখা জাই। এই
 সকলৰ ঘৈনিএকহঁতক সৰ্গদেৱৰ ঘৰত অমুক ফুকনমি
 বা বৰুয়ানি বোলে, ডাঙ্গৰিয়া কেই জনাৰ হলে
 অমুক ডাঙ্গৰিয়াৰ ঘৈনি বোলে। ডাঙ্গৰিয়া বোৰৰ
 ঘৈনি সকলৰ পৰ্হিচাঙ্গি, আক নগৰৰ ভিতৰলৈ জেতিয়া
 জাই বৰখুন বা বদ নিবাৰনার্থে সৰু দৈয়া মিয়া জাপি যুৰত

লৈ, উজনি খন চাউডান্ধৰ ছুয়াৰে সোমাই ; সেই ফালৰ চাউডান্ধৰ চৰাতে বহেগৈ । লগৰে বন্ধুআ এজনীএ কলা পাত ছুখন নিব পাই, তাকে পাৰি দিএ, তাতে ঘৈনি বহে । কুঁঅৰিবোৰৰ ঘৰলৈ গলেও সেই ক্ৰমেই পাত দিএ, তাতে বহে । বৰ বৰুআ, বৰ ফুকন, কিস্বা চৰাৰ ফুকন, অথবা খেৰ বিচনি পোআ চমুআ ফুকন, এই সকলৰ বৰুআনি বা ফুকননি সকল জোআতো পৰ্হিচান্ধিৰেই গৈ, নগৰ সোমোআত মাটিএ মূৰত সিয়া জাপি লৈ, ঐ ছুআৰেই সোমাই । ঐ চৰাতে ডান্ধৰিয়া সকলৰ ঘৈনি সকলৰ নাম হৈছে এখনিয়া কলা পাতত বহে । এই ক্ৰমেই চমুআ ফুকননিহঁতো ক্ৰমে নাম সাৰিত বহে । কুঁঅৰি সকলৰ ঘৰতো এই ক্ৰমেই এখনিয়া পাতত বহিবলৈ দিএ ; তদিতৰ ফুকননি বৰুআনিৰ বহাত পাত নাই, মাটিতেহে বহে । ঐ উজনি খন চাউডান্ধৰ ছুআৰকে কালুগঁয়া ছুআৰকো বোলে, লিগৰি ছুআৰো বোলে, মাটি ঘৰৰ ছুআৰো বোলে ; নামনি খন চাউডান্ধৰ ছুআৰকে কমলাবৰিয়া ছুআৰো বোলে, গোসাঁই ঘৰৰ ছুআৰো বোলে ; দোলাকাস-বিয়া চৰাৰ টুপৰ সমুখৰ খনকে ডঁৰিকা ছুআৰ বোলে ; নগৰৰ বাজে গৰৰ পুৰৰ খনকে পানি ছুআৰ বোলে ; দৰ্খি-নৰ খনকে বৰ ছুআৰ বোলে ; পচিমৰ খনকে ন ছুআৰ বোলে ; উতৰ ফালে ছুআৰ নাই, পিচ ফাল দেখি ঘৰ কাৰেঙ্গ বোলে । আক জে ঐ সিয়া জাপি লই, তাতে

বানতৰ ওপৰত অনেক বৰনিয়া স্ততা, এবং ৰূপ সোনৰ
 গুনাৰে বনকবা বৰ ২ জক লগাই, ওপৰ টুপত পোআল
 মনিৰে গথা ডাল পাত লগেআ সোনৰ চুলাতে গচ কৰি
 দিএ। এই ৰূপে সোনৰ চুলাৰে সিয়া জাপিকে ডাঙ্গৰিয়া-
 বোৰৰ ঘৈনি সকলে, ও বব বৰুআ, ও বব ফুকন, চৰাৰ
 ফুকন, চমুআ ফুকন, এং তিনি বব ভণ্ডাৰ বৰুআ, এই সকলৰ
 ঘৈনিবোৰেও লই। কিন্তু দুই এক খান বনব তাবতগ্য
 কৰি চুলা ও জক লই, আত বাজে চমুআ জাল ভাৰি ফুকন
 আদি ৫ জন, ও মেল ডগিয়াৰো ফুকন কেইজন, এই সকলৰ
 ঘৈনিবোৰেও সমই গতে তাবতগ্য ৰূপে ঐ চুলাও লই,
 জক লই। ইতৰ সকলৰ ঘৈনিবোৰে ঐ চুলাতে ডাল পাত
 হিনকৈ চপা একো পাহ লই; তদিতৰ সকলে ৰূপে চপা
 লগেআ লোআও আছে, লব পোআও আছে। ইতি বুৰঞ্জি
 মাৰে সপ্তম খণ্ড।

অষ্টম খণ্ড।

অথ আসাম মতে গল্ভিৰ নিকপন। আসাম পণ্ডিতে
 আপোন বিতি মতে খুনলুঙ্গ খনলাই নামি অহাৰে পৰা চূকাফা
 বজা এই দেসে উপস্থিত হোআ বচৰ চিপ ইত তাওচিন্সা
 হই, অৰ্থাত ৬৬০ বচৰ হই, কিন্তু এই ৬৬০ বচৰ খুনলাইৰ

৭০ বচৰ ভোগ সহিতেহে হই। আৰু মুঙ্গকঙ্গিয়া অহমিয়া উভয়েই বচৰৰ লেখ তাওচিঙ্গা ধৰি কৰে। কিন্তু সেই লেখত স বা হাজাৰ বাখি নকৰাত ভুল হই জেন লাগে, তথাপি তাওচিঙ্গাৰ ভিতৰৰ বচৰ একোটাৰ নামকেহে লাক্সি বোলে ও লেখেও। এতেকে তাকো বুজিবৰ নিমিত্তে এই প্ৰস্তাৱতে লিখা জাই।

হিন্দু সাস্ত্ৰত প্ৰতি বচৰতে প্ৰজাৰ স্ত্ৰভাস্ত্ৰ বৃজাৰ কাৰন ৬০ বচৰ পৰ্জস্তু সিমা ধৰি প্ৰভও ও বিভও ইত্যাদি ক্ৰমে ৬০টা বচৰৰ নাম লিখে; সেই নামক বচৰতে নামানুসাৰে স্ত্ৰভাস্ত্ৰ বৃজে। ৬০ বচৰ এই ক্ৰমেই গত হলে, পুনৰ সেই প্ৰভৱাদি কৰি আৰম্ভ কৰে। কিন্তু লৌকিক ও সাস্ত্ৰিকতো সঁকাদি-
 ত্যৰ সঁকেৰেহে বচৰৰ সংখ্যা ও নাম ১৭৬০ সঁকৰ বচৰ ও ১৭৬১ সঁকৰ বচৰ বুলি চলে। এই ৰূপে মুঙ্গকঙ্গিয়া অহমিয়াই ৬০ বচৰক তাওচিঙ্গা নাম দি, লেঙ্গ তাওচিঙ্গা, চঙ্গ তাওচিঙ্গা বুলি লেখ কৰে। তাকে প্ৰথমে ধৰোঁতে মুখ্যচাস্ত্ৰ মানে ৩০ দিনিয়া মাহ ধৰে; তাতে চাস্ত্ৰ আঘোনৰ প্ৰথম দিনকে বচৰটৰ প্ৰথম মাহৰ প্ৰথম দিন বুলি লৈ, ঐ ৩০ দিনিয়া মাহেৰে ১২ মহিয়াকৈ বচৰ পাতে। এই দৰে পতা মাহৰ ক্ৰমিক নাম ডেন ত্যিঙ্গ ১, ডেন কাম ২, ডেন চাম ৩, ডেন চি ৪, ডেন হা ৫, ডেন কক ৬, ডেন ত্যিত ৭, ডেন পেত ৮, ডেন কাও ৯, ডেন চিপ ১০, ডেন চিপ ইত ১১, ডেন

চিপ চঙ্গ ১২, এই বাৰ মাহেবে বচৰ হই, এনে ৬০ বচৰে
তাওচিঙ্গাটো হই।

প্রতি তাওচিঙ্গাৰ বচববোৰৰ নাম। কাপত্যেও ১,
ডাপপ্লাও ২, বাইঙ্গিত ৩, মুঙ্গমাও ৪, প্লেকটি ৫, কাতচেও ৬,
খুতচিঙ্গা ৭, কঙ্গমূত ৮, তাওচান ৯, কাবাও ১০, কাপমিত
১১, ডাপকেও ১২, বাইত্যেও ১৩, মুঙ্গপ্লাও ১৪,
প্লেকঙ্গি ১৫, কাতমাও ১৬, খুতচি ১৭, কঙ্গচেও ১৮,
তাওচিঙ্গা ১৯, কামূত ২০ কাপচান ২১, ডাপবাও ২২,
বাইমিত ২৩, মুঙ্গকেও ২৪, প্লেকত্যেও ২৫, কাতপ্লাও
২৬, খুতঙ্গি ২৭, কঙ্গমাও ২৮, তাওচি ২৯, কাচেও
৩০, কাপচিঙ্গা ৩১, ডাপমূত ৩২, বাইচান ৩৩, মুঙ্গবাও ৩৪,
প্লেকমিত ৩৫, কাতকেও ৩৬, খুতত্যেও ৩৭, কঙ্গপ্লাও
৩৮, তাওঙ্গি ৩৯, কামাও ৪০, কাপচি ৪১, ডাপচেও ৪২,
বাইচিঙ্গা ৪৩, মুঙ্গমূত ৪৪, প্লেকচান ৪৫, কাতবাও ৪৬,
খুতমিত ৪৭, কঙ্গকেও ৪৮, তাওত্যেও ৪৯, কাপ্লাও ৫০,
কাপঙ্গি ৫১, ডাপমাও ৫২, বাইচি ৫৩, মুঙ্গচেও ৫৪, প্লেক-
চিঙ্গা ৫৫, কাততমূ ৫৬, খুতচান ৫৭, কঙ্গবাও ৫৮, তাওমিত
৫৯, কাকেও ৬০, এই তিনি কুৰি বচৰেই এক তাওচিঙ্গা
জাই। পুনৰ বাৰ কাপত্যেও নামক বচৰকে আদি কৰি
আকও তিনি কুৰি বচৰিয়াকৈ তাওচিঙ্গা লেখে।

এই লেখৰেইহে খুনলুঙ্গ খুনলাই স্বৰ্গৰ পৰা নামি অহাবে

পৰা এই সৌমাৰলৈ চুকাফা বজা অহালৈকে ওপৰেই চিপ ইত তাও ১ চিঙ্গা গল বুলি, চিপ চঙ্গ তাওচিঙ্গাব প্ৰথম লাক্ৰি কাপত্যেওব পৰা চুকাফা বজাৰ সৌমাৰব ভোগ লেখে। সম্প্ৰতি চিপ ইত বুজাৰ কাবন অহমৰ লাই সাস্ত্ৰ অৰ্থাত বাজ নিতি সাস্ত্ৰ মতে নেঙতা লিখা জাই। লেঙ্গ ১, চঙ্গ, ২, চাম ৩, চি ৪, হা ৫, ঝক ৬, ত্যিত ৭, পেট ৮, কাও ৯, চিপ ১০, চিপ ইত ১১, চিপ চঙ্গ ১২, এই ক্ৰমেই গৈ চাও ২০, চাও ইত ২১, চাও চঙ্গ ২২, এবং চাম চিপ ৩০, চি চিপ ৪০, চি চিপ লেঙ্গ ৪১, পাক ১০০, চঙ্গ পাক ২০০, বিঙ্গ ১০০০; লিত সাস্ত্ৰ অৰ্থাত ধবম সাস্ত্ৰৰ মতে হলে ত্যিঙ্গ প্ৰথম, কাম দুতীয়, এই ক্ৰমেও লেখে। আতে নৰাৰ হলে লুঙ্গ ১, বোক ৬, হিঙ্গ ১০০০; ব স্থানে হ উচাবন, এই মাত্ৰ ভেদ।

অথ আসাম বজা ইন্দু বংসিৰ প্ৰস্তাও।

ভৈৰবি নদীৰে পৰা দিক্ৰৰ বাসিনি অৰ্থাত সদিয়াৰ কেচাই খাতি পৰ্জন্তে সৌমাৰ পিঠ বোলে; এই সৌমাৰ পিঠৰে পূৰ্ব হিবকুট পৰ্বতৰ দখিন স্নৰ্নাদ্ৰিৰ উতৰ এই সিমাৰ মধ্যতে বিহগাদ্ৰি নামক পৰ্বতৰ উপৰি বত্ন ভূমি নামক স্থানতে স্তুন্দৰ স্থান দেখি, এক সময়ত সখি গন সহিতে সচি ও ইন্দু উভয়েই ক্ৰিড়া কৰি ফুৰিছিলে। সেই পৰ্বতৰ গুহাতে

বসিষ্ঠ মুনি থাকে ; তাবে পৰা স্নান কৰিবলৈ মুনি ওলাই
 তেঁওৰ ফুলনিতে ক্ৰিড়া কৰা দেখি, কুপিত হৈ ইন্দ্রক অন্ত্যজা
 স্ত্ৰিত পতিত হ বুলি সাপ দি, সেই স্থান এৰি বহু পিঠৰ ইসান
 কোমৰ নিলাচললৈ মুনি গুচি গল। পৰে ইন্দ্র তত্থানে
 কানে নুসুনা, কলাও, বোবাও, এনে দৈত্যাকাৰ মনুষ্য হল।
 ইন্দ্রৰ সেই অৱস্থা দেখি সখীগন সহিতে ছুস্বাভুবা হৈ সচি
 স্বৰ্গলৈ গুচি গল। এনেতে সেই পৰ্বত নিবাসি অন্ত্যজৰ
 এক স্তম্ভৰি স্ত্ৰি ফুৰি ফুৰি ঐ ইন্দ্রৰ ওচৰ চপাত, কামোদ্বেগ
 দ্বাৰা উভয়েৰে সংগত হলত ইন্দ্র সাপৰ পৰা গোচন হৈ, ঐ
 স্ত্ৰিত কলে বোলে, তোমাৰ গৰ্ভত এটি পুত্ৰ আছে ; কালত
 জন্মি সেয়ে বজা হব, এই বুলি ইন্দ্র স্বৰ্গলৈ গল ; ঐ স্ত্ৰিও
 আপোন ঘৰলৈ গল।

পৰে ঐ গৰ্ভৰ পৰা জন্মা কালত আকাশত দেৱতা সকলে
 হৰ্ষিত হৈ অনেক বাদ্য কবিলে, গন্ধৰ্ব সকলে গান কবিলে,
 তদপেখ্যাতে অপ্সৰাই নৰ্তন কবিলে, দসৌ দিস প্ৰসন্ন হল,
 সৰে'বব সকল অতি নিৰ্মল হল, এনে কালতে অতি স্তলখান
 বালক এটি জন্মিল ; সেই বালকৰে নাম খেনখাম। পৰে
 ঐ বালক জুবা হলত কোনো এক সময়ত ইন্দ্রে আত্মবিক
 মতে পূজা কৰিবলৈ চোম দেও নামে এফ দেৱতা, ও এখনি
 হেঙ্গদান নামে অস্ত্ৰ, ও এজোৰ ঢাক নামে বাদ্য, ও কাইচেঙ্গ-
 গুঙ্গ নামে ছুজুৰি কুকুৰা, এই সকল দ্ৰব্যাদি সকলো দ্ৰব্যৰ

গুন ও কবম উপৰি উক্ত খনি বৃজাই দিলেহি। ঐ সকল দৈবিক দ্রব্যৰ প্ৰভাৱেবেই অতি বলৱন্ত হৈ, স্বৰ্ণাদি পৰ্জন্তে আক্ৰমণ কৰি বজা হল। পূৰ্বে ঐ বিহগাদ্ৰিপতি খুস্তন বংসি বজা তেঁওৰ লগতে লাওথি পণ্ডিত, ও স্বৰ্ণাদ্ৰিপতি খুনবান বংসিবজা তেঁওৰ লগতে পূজাকজি পণ্ডিত আছিলে। কিছু কালৰ পৰে এক সময়ত ইন্দু আহি খুস্তন খুনবানৰ সন্তানক মন্ত্ৰি কৰ্মাৰ্থে, ও দেও পণ্ডিতৰ অংস লাওথি ও পূজাকজি, এই দুইৰ সন্তানক কৰ্মনিৰ্বাহৰ নিমিত্তে চিনাই দি গলহি; এই সকল মহিতে স্বৰ্ণাদ্ৰি পৰ্জন্তে ৰাজত্ব কৰি আছিল।

ঐ খেনখামৰে ১৮ জনা কুঁঅৰি হল। পাচে এঁওৰে প্ৰথমে খুনলুঙ্গ জন্মিল; তাৰ পৰে খুনলাই জন্মিল; তাৰ পৰে ক্ৰমে আৰু ৯৮ জন কৌঅৰ জন্মি, মুঠে ১০০ কৌঅৰ হল। পাচে খেনখাম ৰজাই নিজ ৰাজত্বৰ ভিতৰৰ পৰ্বতে সহিতে জুৰি পৰ্বতে পৰ্বতে ঐ ৯৮ জন কৌঅৰক ৰজা পাতিলে। খুনলুঙ্গ খুনলাইক দুইক লগতে ৰাখি, সম ভূমি পৰ্জন্তে আক্ৰমণৰ নিমিত্তে চোম দেও আদি সকলো দৈবিক দ্ৰব্য, ও ঐ ৪ জন মন্ত্ৰি পণ্ডিত, কিছু সেনা, ইয়াকে দি নিতি নিৰ্বন্ধ সিকাই পঠাই দিলে। ঐ দুই ভায়েকে লোহাৰ সিকলিৰে স্বৰ্ণাদ্ৰিৰ পৰা নামি মুংনিমুংবামতে স্থিতি হোআতে, প্ৰিথিবিৰ অনেক অনেক লোকে লগ ললেগৈ। এনেতে কাইচেঙ্গমুঙ্গৰ বিচাৰ হোআত উপৰি উক্ত মতে

লক্ষ্মো গৈ স্বৰ্ণাদ্ৰিৰ পৰা খেনখাম বজাৰ আজ্ঞা মতে পাহৰি এৰি অহা দ্ৰব্য সকল আনি দিলে। জাঁওতেই জি লক্ষ্মোএ খেহ দেস খনৰ কথা উপৰি উক্ত মতে জনাই গৈছিলে, সেই বাবেই তাক খেনখাম বজাই হেঙ্গদান খন দিলে, এখেতো তাক খেহ দেসৰ বজা পাতিলে। পৰে পূৰ্বোক্ত ক্ৰমে মঙ্গল চাই মুংবিমুংৰামতে নগৰ কৰি বজা হল। তাতে ছয়ো ভায়েকে কাঁজিয়া কবিলত খুনলুঙ্গ গৈ খেনখামৰ আজ্ঞা মতে মুংখুংমুংজাও দেসত বজা হলগৈ; খুনলাই মুংৰি মুংৰামতে বজা হল। ইয়াৰ পৰে আৰু জি জি হৈ গল, সেই সকল ওপৰতে লিখা আছে। মিলা হেন দেখি, হিন্দু সাস্ত্ৰবো এই মত লিখা গল। ইতি বুৰঞ্জি সাৰে অষ্টম খণ্ড সমাপ্ত।

নম্বৰ ।	বজাগনৰ নাম ।	বাজত প্ৰাপ্তৰ সন ।			ভোগৰ সংখ্যা ।
		লাক্ষি ।	মোতাৰেক সৰু	ইংৰাজি সন ।	
১	সোঁমাৰ দেশলৈ প্ৰথমে অহা চুকাফা বজা	১ কাপত্যেও	১১৫১	১২২৯	৩৯-৪-১৫
২	ততপুত্ৰ চুতেওফা	১ কামাও	১১৯০	১২৬৮	১৩
৩	ততপুত্ৰ চুবিনফা	১ ডাপমাও	১২০৩	১২৮১	১২
৪	ততপুত্ৰ চুখাঙ্গফা	২ মুঙ্গমাও	১২১৫	১২৯৩	৩৯
৫	ততপুত্ৰ চুখাঙ্গফা	২ বাইচিলা	১২৫৪	১৩৩২	৩২
৬	তদভাজি চুতুফা	৩ প্লেৰুঙ্গি	১২৬৮	১৩৬৪	১২
	অবাজক	৩ খুতুঙ্গি	১২৯৮	১৩৭৬	৪
৭	তদভাজি ত্যাও-খামধি	৩ কাপচিলা	১৩০২	১৩৮০	৯
	অবাজক	৩ কামাও	১৩১১	১৩৮৯	৯
৮	ততপুত্ৰ চুডাঙ্গফা ওৰকে বায়ুনিকোঁঅব	৩ তাওতোও	১৩২০	১৩৯৮	৯
৯	ততপুত্ৰ চুজাঙ্গফা	৩ কঙ্গবাও	১৩২৯	১৪০৭	১৪
১০	ততপুত্ৰ চুৰুফা	৪ বাইতোও	১৩৪৪	১৪২২	১৭
১১	ততপুত্ৰ চুচেনফা	৪ কাচেও	১৫৬১	১৪৩৯	৪৯
১২	ততপুত্ৰ চুহেনফা	৪ তাওচিলা	১৪১০	১৪৮৮	৫

বুৰা গোহাঁই ডাকৰিয়াৰ নাম।	বৰ গোহাঁই ডাকৰিয়াৰ নাম।	বৰ পাত্ৰ ডাক- ৰিয়াৰ নাম।	বৰ বৰুৱাৰ নাম।	বৰ ফুকনৰ নাম।
ধা ওমংক্ৰিংলুং মাজৰায়	ধা ওমংক্ৰকানং			
ততপত্ৰ থাৎকৰ	ততপত্ৰ চাওবিন			
তথা	তথা			
তথা	তথা			
চাওফুংডাম	খুনতামাকৰ তাক্ৰিধিন			
তথা	তথা			
তথা	তথা			
চাওথাইথুম	ত্যাভানবিন			
তথা	তথা			
তথা	তথা			
তথা	নাজচুখাম			
খেনলুঙ্গ	নাংনিম			
তথা	তথা			
তথা	ত্যাওকাজবান ৰেক নাজৰাজ	১ ২		

নম্বৰ ।	বজাগনৰ নাম ।	বাজৰ প্ৰাপ্তিৰ সন ।			ভোগৰ সংখ্যা ।
		লাঙ্গি ।	মোতাবেক মুক	ইংৰাজি সন ।	
১৩	ততপুত্ৰ চুপিমকা	৪ মুজকেও	১৪১৫	১৪২৩	৪
১৪	১ ততপুত্ৰ চুচনমুজ ওৰফে স্বৰ্গনাৰায়ন দিহিঙ্গিয়া বজা	৪ কজমাও	১৪১২	১৪২৭	৪২
১৫	৪ ততপুত্ৰ চুফেন- মুজ গৰগয়া বজা	৫ কাৰাও	১৪৬১	১৫৩২	১৩
১৬	ততপুত্ৰ চুখামকা খোৰা বজা	৫ বাইমিত	১৪৭৪	১৫৫২	৫২
১৭	ততপুত্ৰ চুচেঙ্গকা ও: বৃধি স্বৰ্গনাৰায়ন ও: প্ৰতাপ সিংহ	৬ ডাশবাও	১৫৩৩	১৬১১	৩৮
১৮	ততপুত্ৰ চুবমকা ওৰফে ভগাবজা	৬ কাকেও	১৫৭১	১৬৪২	৩
১৯	ততপুত্ৰ চুভিঙ্গকা ওৰফে নৰিয়া বজা	৭ বাইজি	১৫৭৪	১৬৫২	২

হি বুৰা গোহাঁই ডাকবিয়াৰ নাম।	হি বুৰা গোহাঁই ডাকবিয়াৰ নাম।	বুৰা পাজ্জাডাক- বিয়াৰ নাম।	বুৰা বকআৰ নাম।	বুৰা কুকনৰ নাম।
ফনলুগ খামপেঙ্গ বাজমন্ত্ৰি	ঐ নাজবান			
ঐ ফনলুগ খাম- পেঙ্গ ১ তাওগাংবাই ২ লাঙ্গিধুপুৰা ৩	ক্রাচেঙ্গমুগ বাজ- মন্ত্ৰি ১ কিলিঙ্গ গংম ২ তনখায় বাজ- মন্ত্ৰি ৩	১ কনচেঙ্গ বাজমন্ত্ৰি ১		
নাআন ১ নাপেভত্যাও ক্ৰুঙ্গডাম ২ আইখেক বাজ- মন্ত্ৰি ৩	তথা ৩ নং	ভত্তপুত্ৰ কনজাঙ্গ		
চাওপেত ১	তথা ৩নং	বলিয়া		
ধকবক বাজ- মন্ত্ৰি ১ সুকুলা হুহু ২	খামপেত ১ চেঙ্গমুনসুনিয়া নতা ২ খামচিন ৩ ১ শোলা ৪ বেকা ৫ ২ সৰু বুৰা ৬ পিলিঙ্গা ৭ ঐ সৰু বুৰা ৮	ওলেজোআ ১ মবানৰ লাকু বাজমন্ত্ৰি ২	১ মোমাই ডামুলি	পানিসিঙ্গিয়া ১ নেওগ ২ হালধি- ঠেঁকা ৩ পিকচাই ৪ সৰুচকুআ ৫ ঐ ৪ নং ৬ ঐ ১ নং ৭
ঐ সুকুলা হুহু	ঐ সৰু বুৰা	ঐ লাকু	২ লাহো	
তথা ১ ১ সৰিয়হ ২ হাতি পোআলি ৩ ঐ সুকুলা ৪	তথা ১ চপৰা পোআ ২ ঐ সৰু বুৰা বাজ- মন্ত্ৰি ৩	তথা ১ টেমা ২	৩ হাতি পোআলি ১ ৪ টকুচু ২	

নম্বৰ।	বজানগৰ নাম।	বাজত্ব প্ৰাপ্তেৰ সন।			ভোগৰ সংখ্যা
		লাইক	মোতা-বেকসক	ইংৰেজি সন।	
২০	ততপুত্ৰ চুতাম্মা ওঃ জয়ধ্বজ সিংহ ওঃ ভৰ্গানিয়া বজা	৭ প্লেকটি	১৫৭৬	১৬৫৪	২
২১	২ চুপঙ্গমুক ওৰফে চক্ৰধ্বজ	৭ মুঙ্গমাও	১৫৮৫	১৬৬৩	৭
২২	৬দভাত্ৰি চুনাতকা ওৰফে উদয়াদিত্য	৭ কাপচান	১৫৯২	১৬৭০	২
২৩	৬দভাত্ৰি চুন্নকা ওৰফে বামধ্বজ	৭ বাইমিত	১৫৯৪	১৬৭২	২
২৪	৩ চুতঙ্গ বজা	৭ প্লেকভেও	১৫৯৬	১৬৭৪	০-১-১৫
২৫	৪ গোৰব বজা	ঐ	ঐ	ঐ	০-০-২০
২৬	১ চুতিনকা	ঐ	ঐ	ঐ	২-২-২৫
২৭	৪ চুডৈকা	৭ কঙ্গমাও	১৫৯৯	১৬৭৭	২
২৮	৩ চুলিককা ওৰফে লবা বজা।	৮ কাচেও	১৬০১	১৬৭৯	২
২৯	৩ গগাপানি ওৰফে গদাধৰ সিংহ ওঃ চুপাতকা	৮ ডাপমুত	১৬০৩	১৬৮১	১৪-১০-১৩
৩০	ততপুত্ৰ লাট গোহাঁই ওঃ চুখোংকা ওঃ কদ্ৰ সিংহ	৮ খুতমিত	১৬১৭	১৬৯৫	১৮-৬
৩১	ততপুত্ৰ চুতনকা ওঃ সিৰসংহ	৯ প্লেকটি	১৬৩৬	১৭১৪	১০-৩-১১

আসাম দেশৰ পুৰ্বিয় বজাগনৰ নামাৱলি ফৰ্দ । ১১৭

বুৰা গোহাঁই ডাকবিয়াৰ নাম ।	বৰ গোহাঁই ডাকবিয়াৰ নাম ।	বৰপাত্ৰ ডাক- বিয়াৰ নাম ।	বৰ বকআৰ নাম ।	বৰ ফুকনৰ নাম ।
ঐ সুকুলা ১ ২ লোচাম ২ ৩ আতন ৩	৩ লেচাই ১ ৯ লাক্ৰিচক ২	লাই ১ চেবেলিয়া ২ ভগা ৩	ঐ টঙ্গুচু ১ ৫ বেঙ্গখোআ ১	বাহুলি
ঐ আতন বাজ মস্ত্ৰি	ঐ লাক্ৰিচক ১	লাক্ৰি ১ লাতাও ২	ঘোৰাকোঁঅৰ ১	ঘোৰাকোঁঅৰ ১ ৭ লাচিত ২
তথা	তথা	হাবি ১ চপা ২	৭ পেলন ১ ১ ডেবেবা ২	লালুকসোলা
তথা	চেঙ্গমুঙ্গ	ঐ চপা	ঐ ডেবেবা	তথা
তথা	তথা	তথা	তথা	তথা
তথা	তথা	তথা	তথা	তথা
তথা	১ লালুক	তথা	৮ কিৰকিবিয়া	ঐ লালুক
৪ দিঘলা বাজমস্ত্ৰি	৪ সেন	লোচামকঁলা	মেচা ১ ১ চক্ৰপানি ২	তথা
তথা	৫ লাইথে- পেনা	তথা	১ মৰজি ১ ২ আলনবুৰা ২	ভাবধৰা ১ ২ বন্দৰ ২
২ মৌও ১ ৫ খামপেঙ্গ ২	তথা বাজ মস্ত্ৰি	আচুক	১০ টেমা	সন্মিকৈ
২ লাইচক ১ ৪ আকুআ খামপাত ২	ততপুত্ৰ কমলাকান্ত বাজমস্ত্ৰি	চেঙ্গকঙ্গ বাজ মস্ত্ৰি	৯ বুৰা ১ ১১ কোটা ২ ৯ ডেকা ৩ ৪ ববাগি ৪	৯ বৰজনা ১ পাত্তব ২
৬ বায়ন ১ ৬ ডোমাই ২ ৭ চেঙ্গমুঙ্গ ৩	৬ হৰিনাথ বাজমস্ত্ৰি ১ ৭ঠাৰুনাথ ২	ততপুত্ৰ পৰমানন্দ ১ ৩হৰিনাথ ৩	ঐ বুৰা ১ ১২ ৰপচন্দ ২	১১ বিজাই ১ ২ ডেবেবা ২ ডেকা চক্ৰবা ৩

নম্বৰ।	বজাগনৰ নাম।	বাজত্ৰ প্ৰাপ্তৰ সন।			ভোগৰ সংখ্যা।
		লাহি।	মোতাবেক সক।	ইংৰেজি সন।	
৩২	তদভাত্ৰি চুনেনফা ওৰফে শ্ৰমত সিংহ	২ কাতকেও	১৬৬৬	১৭৪৪	৬-১০-৫
৩৩	তদভাত্ৰি চুবমফা ওৰফে বাজেশ্বৰ সিংহ	২ ডাপচেও	১৬৭৩	১৭৫১	১৭-৭-২১
৩৪	তদভাত্ৰি চুন্তোওফা ওৰফে লক্ষ্মি সিংহ	২ কাকেও	১৬৯১	১৭৬৯	১১-৬-১০
৩৫	তত্তপুত্ৰ চুহিত পঙ্গফা ওৰফে পোৰিনাথ সিংহ	১০ ডাপকেও	১৭০২	১৭৮০	১৪-৭-২২
৩৬	৫ কমলেশ্বৰ সিংহ	১০ কাতপ্ৰাও	১৭১৭	১৭৯৫	১৫-৫-১০
৩৭	তদভাত্ৰি চন্দ্ৰকান্ত সিংহ	১০ ডাপচেও	১৭৩২	১৮১০	৭-১-৫
৩৮	শ্ৰীশ্ৰীপুৰন্দৰ সিংহ মহাৰাজা	১০ ডাপচেও	১৭৫৯	১৮১৭	১-০-১৪

বুৰা গোহাঁই ডাকবিয়াৰ নাম।	বৰ গোহাঁই ডাকবিয়াৰ নাম।	বৰ পাত্ৰ ডাক-বিয়াৰ নাম।	বৰ বকতাৰ নাম।	বৰ ফুকনৰ নাম।
৩ সোনাই ১	খামচেঙ্গ দলবন্ধা বাজ মস্তি	২ মৃত্যুঞ্জই	১২ গেক্লেলা ওঃ কিত্তিচঙ্গ	ঐ ডেকা
লাজমাই কলিয়া ১ ২ ভাগি ২	মুমলিৰাজ-মস্তি ১ ৫ বৰ জনা ২	ততপুত্ৰ বন্ধু-কৰ্ত্ত ১ লেচেঙ্গিয়াল বাজমস্তি ২	ঐ কিত্তিচঙ্গ	১১ বহিথোআ ১ ১১ তাৰুলি ২
ঐ ভগি ১ ২ ঘনস্যাম ২	বাটলুজ বাজমস্তি	মৰান ১ ততপুত্ৰ ২ ২ কৰ্ণেশ্বৰ ৩	১২ উদ্দেশন ১ ৪ আলাবৰিয়া ওঃ সিৰবাম ২	১২ কাশি ২ ১৩ লাহন ২
ঐ ঘনস্যাম বাজ মস্তি ১ ততপুত্ৰ পূৰ্ণানন্দ বাজমস্তি ২	৫ ডিচুনা-বায়ন ১ ততপুত্ৰ নিৰ্ভই নাৰায়ন ২ ৮ গঙ্গা-বাম ৩ ঐ নিৰ্ভই ৪	ঐ কৰ্ণেশ্বৰ বাজমস্তি ১ অনি ২	৪ নামতিয়ালৰ ভাগবতি ১ ১২ জইনাথ ২ ১০ বাচকটিয়া ৩	৯ শেনাপতি হৰনাথ ১ ৮ গঠৈ ২ ১১ মেধি ৩ ৯ সিৰনাথ ৪ বুৰা চেটিয়া ৫ হৰনাথৰ পুত্ৰ ঘিনাই বদন ৫ ৬
তথা ২ নম্বৰ	৮ গঙ্গা বাম ১ ৫ নব-হৰি ২	ঐ অনি ১ ২ দুৰ্গেশ্বৰ ২	৪ ভদৰি ১ ৮ শ্ৰীনাথ ২	৮ গোক্লেলা বাজ থোআওঃকলিয়া ভোমোৰা ও প্ৰতাপ বলভ
ঐ পূৰ্ণানন্দ ১ পুঃ কচিনাথ বাজমস্তি ২	নিৰ্ভই-নাৰায়ন বাজ-মস্তি ১	দুৰ্গেশ্বৰ ১ পুনঃ ডুৰ্গেশ্বৰ ধনি ৩	ঐ শ্ৰীনাথ ১ ৪ ধনি ২	ঐ প্ৰতাপ ১ ৯ বদনচঙ্গ ২ ১২ ঘনস্যাম ৩
তথা ২ নম্বৰ	৯ মান ভোগ		৪ ধনি ১ ৪ ঘিনাই ২	ঐ ঘনস্যামৰ পুত্ৰ নিৰ্গুন ১ ১০ গঠৈ ২ ৮ ঘিনাই ৩

১২০ আসাম দেশৰ পুৰিয় বজাগনৰ নামাৱলি ফৰ্ম

নং	বজাগনৰ নাম	বাজত্ব প্ৰাপ্তেৰ সন।			ভোগেৰ সংখ্যা।
		মাক্তি।	মোতাবেক শংক।	ই.বেজি সন।	
	পুনৰ চন্দ্ৰ কান্তসিংহ	১০ কান্নাও	১৭৮০	১৮১৮	২-৮
৩৯	৪ জোগেশ্বৰ সিংহ	১০ ডাপমাও	১৭৮৩	১৮২১	৩-১০-১৯

বজাগনৰ ফৈদৰ সংখ্যা।

- ১ নং দিহিঙ্গিয়া
- ২ নং চাৰিঙ্গিয়া
- ৩ নং চামগুৰিয়া

- ৪ নং তুঙ্গখুঙ্গিয়া
- ৫ নং নামকপিয়া

বুৰা গোহাঁই ফৈদৰ।

- ১ নং টেপৰ তলিয়া
- ২ নং কুওঁগঁয়া
- ৩ নং বাঁহগৰিয়া
- ৪ নং দিলিহিয়াল

- ৫ নং লঙ্গককিয়া
- ৬ নং বাইলুঙ্গিয়া
- ৭ নং পুখুৰি পৰিয়া
- ৮ নং মটক

বব গোহাঁই ফৈদৰ।

- ১ নং গুঁইমেলা
- ২ নং পৰ্বতিয়া
- ৩ নং পিলিঙ্গা
- ৪ নং মেচাঘৰিয়া
- ৫ নং মাছুৰিয়াল

- ৬ নং কালুগঁয়া
- ৭ নং দিহিঙ্গিয়া
- ৮ নং চটাইঅলিয়া
- ৯ নং বাককিয়াল
- ১০ নং মিৰি সন্দিৰু

বব পাত্ৰ ফৈদৰ।

- ১ নং নগা
- ২ নং কেন্দুগুৰিয়া

- ৩ নং কালুগঁয়া

বুৰা গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াৰ নাম ।	বৰ গোহাঁই ডাঙ্গৰিয়াৰ নাম ।	বৰ পাত্ৰ ডাঙ্গ- ৰিয়াৰ নাম ।	বৰ বকজাৰ নাম ।	বৰ ফুকনৰ নাম ।
৮ কলিয়া	৭ গোবিন্দ ১ ১০ ধঞ্জাই ২	ধনি ১ খবাসলং ২	৮ জুতাকিয়া ১ ১৩ পতাবন ২ ১২ উদ্রচন্দ্ৰ ৩ ১৪ বাধানাথ ৪	৯ জয় ১ ১৪ উদ্রচন্দ্ৰ ২ ২ লঘোদৰ ৩
৫ কলিয়া ১ ১ কপেশ্বৰ ২ ১ কলিমন ৩	কোটাৰ পুত্ৰ ১	শ্ৰীপিজলি	১৪ বজাৰৰ ১ ৯ পিয়ালি ২ ৪ বালি ৩ ১২ উদ্রচন্দ্ৰ ৪	শ্ৰীৰাপুৰাম ১ ৯ পিয়ালি ২

বৰ বকজা হোআ ঘৰৰ সংখ্যা ।

১ নং লুখুৰাসন	৯ নং দিহিন্দিয়া
২ নং বৰপাত্ৰ	১০ নং লাহন
৩ নং বুৰা গোহাঁই	১১ নং পাতৰ
৪ নং সন্দি কৈ	১২ নং বকতিয়াল
৫ নং চেঙ্গধৰা	১৩ নং কচাৰি
৬ নং ঘোৰা কোঁঅৰ	১৪ নং চিৰিজ
৭ নং চাৰিন্দিয়া লেতাও	১৫ নং থামতি
৮ নং ছুঅৰা	

বৰ ফুকন হোআ ঘৰৰ সংখ্যা ।

১ নং লাঙ্গি	৮ নং সন্দি কৈ
২ লানমাথক	৯ ছুঅৰা
৩ চেটিয়া	১০ পাতৰ
৪ পিকচাই চেটিয়া	১১ তকন ছুঅৰা
৫ বুৰা গোহাঁই	১২ দিহিন্দিয়া
৬ ঘোৰা কোঁঅৰ	১৩ লাহন
৭ লুখুৰাসন	১৪ বকতিয়াল

১২২ ইংবেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাকলি মিলানি

ইংবেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাক্লি ।
৫-৮-১১-১৪-১৭৬৯-৭০	৪-৭-১০ ১৩-১৬৯১	১ কাপতোও
৭০-১	৯২	১- ২ ডাপপ্লাও
৭১-২	৯৩	২- ৩ বাইজি
৭২-৩	৯৪	৩- ৪ মুঙ্গমাও
৭৩-৪	৯৫	৪- ৫ প্লেকচি
৭৪-৫	৯৬	৫- ৬ কাতচেও
৭৫-৬	৯৭	৬- ৭ খুতচিঙ্গা
৭৬-৭	৯৮	৭- ৮ কঙ্গমুত
৭৭-৮	৯৯	৮- ৯ তাওচান
৭৮-৯	৫-৮-১১-১৪-১৭০০	৯-১০ কাবাও
৭৯-৮০	১	১০-১১ কাপমিত
৮০-১	২	১১-১২ ডাপকেও
৮১-২		১২-১৩ বাইতোও
৮২-৩	৪	১৩-১৪ মুঙ্গপ্লাও
৮৩-৪	৫	১৪-১৫ প্লেকজি
৮৪-৫	৬	১৫-১৬ কাতমাও
৮৫-৬	৭	১৬-১৭ খুত্চি
৮৬-৭	৮	১৭-১৮ কঙ্গচেও
৮৭-৮	৯	১৮-১৯ ভাওচিঙ্গা
৮৮-৯	১০	১৯-২০ কায়ত
৮৯-৯০	১১	২০-২১ কাপচান
৯০-১	১২	২১-২২ ডাপবাও
৯১-২	১৩	২২-২৩ বাইমিত
৯২-৩	১৪	২৩-২৪ মুঙ্গকেও
৯৩-৪	১৫	২৪-২৫ প্লেকতোও
৯৪-৫	১৬	২৫-২৬ কাতমাও
৯৫-৬	১৭	২৬-২৭ খুতজি
৯৬-৭	১৮	২৭-২৮ কঙ্গমাও
৯৭-৮	১৯	২৮-২৯ তাওচি
৯৮-৯	২০	২৯-৩০ কাচেও
৯৯-১০০	২১	৩০-৩১ কাপচিঙ্গা

ইংবেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাকলি মিলানি । ১২৩

ইংবেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাক্লি ।
৬৯ ১২-১৫-১৮০০-১	৫-৮-১১-১৪-১৭২২	৩১-৩২ ডাপমুত
১-২	২৩	৩২-৩৩ বাইচান
২-৩	২৪	৩৩-৩৪ মুঙ্গবাও
৩-৪	২৫	৩৪-৩৫ প্লেকমিত
৪-৫	২৬	৩৫-৩৬ কাতকেও
৫-৬	২৭	৩৬-৩৭ খুততোও
৬-৭	২৮	৩৭-৩৮ কঙ্গপাও
৭-৮	২৯	৩৮-৩৯ তাওঙ্গি
৮-৯	৩০	৩৯-৪০ কামাও
৯-১০	৩১	৪০-৪১ কাপটি
১০-১	৩২	৪১-৪২ ডাপচেও
১১-২	৩৩	৪২-৪৩ বাইচিলা
১২-৩	৩৪	৪৩-৪৪ মুঙ্গমুত
১৩-৪	৩৫	৪৪-৪৫ প্লেকচান
১৪-৫	৩৬	৪৫-৪৬ কাতবাও
১৫-৬	৩৭	৪৬-৪৭ খুতমিত
১৬-৭	৩৮	৪৭-৪৮ কঙ্গকেও
১৭-৮	৩৯	৪৮-৪৯ ভাকেপ
১৮-৯	৪০	৪৯-৫০ কাঙ্গাও
১৯-২০	৪১	৫০-৫১ কাপাঙ্গি
২০-১	৪২	৫১-৫২ ডাপমাও
২১-২	৪৩	৫২-৫৩ বাইচি
২২-৩	৪৪	৫৩-৫৪ মুঙ্গচেও
২৩-৪	৪৫	৫৪-৫৫ প্লেকচিলা
২৪-৫	৪৬	৫৫-৫৬ কাতমুত
২৫-৬	৪৭	৫৬-৫৭ খুতচান
২৬-৭	৪৮	৫৭-৫৮ কঙ্গবাও
২৭-৮	৪৯	৫৮-৫৯ তাওমিত
২৮-৯	৫০	৫৯-৬০ কাকেও
২৯-১০	৫১	৬০-১ কাপতোও
৩০-১	৫২	১-২ ডাপমাও
৩১-২	৫৩	২-৩ বাইঙ্গি

১২৪ ইংবেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাকলি মিলানি

ইংবেজি সন	মোতাবেক সঁক ।	লাক্লি ।
৬-৯-১২-১৫-১৮-৩২-৩	৫৮-১১-১৪-১৭৫৪	৩-৪ মুক্কাও
৩৩-৪	৫৫	৪-৫ প্লেকচি
৩৪ ৫	৫৬	৫-৬ কাতচেও
৩৫ ৬	৫৭	৬-৭ খুতচিলা
৩৬-৮	৫৮	৭-৮ কঙ্গমুত
৩৭-৭	৫৯	৮-৯ তাওচান
৩৮ ৯	৬০	৯-১০ কাৰাও
৩৯ ১০	৬১	১০-১১ কাপমিত
৪০ ১	৬২	১১-১২ ডাপকেও
৪১-২	৬৩	১২-১৩ বাইতোও
৪২-৫	৬৪	১৩-১৪ মুক্কাও
৪৩-৪	৬৫	১৪-১৫ প্লেক্লি
৪৪ ৫	৬৬	১৫-১৬ কাতমাও
৪৫-৬	৬৭	১৬-১৭ খুতচি
৪৬ ৭	৬৮	১৭-১৮ কঙ্গচেও
৪৭-৮	৬৯	১৮-১৯ তাওচিলা
৪৮-৯	৭০	১৯-২০ কামুত
৪৯-৫০	৭১	২০-২১ কাপচান
৫০-১	৭২	২১-২২ ডাপবাও
৫১ ২	৭৩	২২-২৩ বাইমিত
৫১-৩	৭৪	২৩-২৪ মুক্কাও
৫৩ ৪	৭৫	২৪-২৫ প্লেকতোও
৫৪ ৫	৭৬	২৫-২৬ কাতমাও
৫৫-৬	৭৭	২৬-২৭ খুত্দি
৫৬-৭	৭৮	২৭-২৮ কঙ্গচেও
৫৭-৮	৭৯	২৮-২৯ তাওচি
৫৮-৯	৮০	২৯-৩০ কাচেও
৫৯-৬০	৮১	৩০-৩১ কাপচিলা
৬০-১	৮২	৩১-৩২ ডাপমুত
৬১-২	৮৩	৩২-৩৩ বাইচান
৬২-৩	৮৪	৩৩-৩৪ মুক্কাও
৬৩-৪	৮৫	৩৪-৩৫ প্লেকমিত
৬৪-৫	৮৬	৩৫-৩৬ কাতকেও

ইংবেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাক্সি মিলানি । ১২৫.

ইংবেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাক্সি ।
৬-৯-১২-১৫-১৮-৬৫-৬	৫-৮ ১১-১৪-১৭-৮৭	৩৬-৩৭ খুততোও
৬৬-৭	৮৮	৩৭-৩৮ কঙ্গপ্রাও
৬৭-৮	৮৯	৩৮-৩৯ তাওঙ্গি
৬৮-৯	৯০	৩৯-৪০ কামাও
৬৯-১০	৯১	৪০-৪১ কাপটি
৭০-১	৯২	৪১-৪২ ডাপচেও
৭১-২	৯৩	৪২-৪৩ বাইচিঙ্গা
৭২-৩	৯৪	৪৩-৪৪ মুঙ্গমুত
৭৩-৪	৯৫	৪৪-৪৫ প্লেংচান
৭৪-৫	৯৬	৪৫-৪৬ কাতবাত
৭৫-৬	৯৭	৪৬-৪৭ খুতমিত
৭৬-৭	৯৮	৪৭-৪৮ কঙ্গকেও
৭৭-৮	৯৯	৪৮-৪৯ তাওতোও
৭৮-৯	৬-৯-১২-১৫-১৮-১০	৪৯-৫০ কাঙ্গাও
৭৯-১০	১	৫০-১ কাপঙ্গি
৮০-১	২	৫১-৫২ ডাপমাও
৮১-২	৩	৫২-৫৩ বাইচি
৮২-৩	৪	৫৩-৫৪ মুঙ্গচেও
৮৩-৪	৫	৫৪-৫৫ প্লেংচিঙ্গা
৮৪-৫	৬	৫৫-৫৬ কামুত
৮৫-৬	৭	৫৬-৫৭ খুতচান
৮৬-৭	৮	৫৭-৫৮ কঙ্গবাও
৮৭-৮	৯	৫৮-৫৯ তাওমিত
৮৮-৯	১০	৫৯-৬০ কাকেও
৮৯-১০	১১	৬০-১ কাপতোও
৯০-১	১২	১-২ ডাপমাও
৯১-২	১৩	২-৩ বাইঙ্গি
৯২-৩	১৪	৩-৪ মুঙ্গমাও
৯৩-৪	১৫	৪-৫ প্লেংচি
৯৪-৫	১৬	৫-৬ কাতচেও
৯৫-৬	১৭	৬-৭ খুঁতচিঙ্গা
৯৬-৭	১৮	৭-৮ কঙ্গমুত

ইংবেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাল্লি ।
৬-৯-১২-১৫-১৮-৯৭-৮	৬-৯-১২-১৫-১৮১৯	৮-৯ তাওচান
৯৮-৯	২০	৯-১০ কাবাও
৯৯-১৯০০	২১	১০-১১ কাপমিত
৭-১০-১৩-১৬-১৯-১৯০০-১	২২	১১-১২ ডাপকেও
১-২	২৩	১২-১৩ বাইতোও
২-৩	২৪	১৩-১৪ মুঙ্গমাও
৩-৪	২৫	১৪-১৫ প্লেংকজি
৪-৫	২৬	১৫-১৬ কাতমাও
৫-৬	২৭	১৬-১৭ খুতচি
৬-৭	২৮	১৭-১৮ কঙ্গচেও
৭-৮	২৯	১৮-১৯ তাওচিলা
৮-৯	৩০	১৯-২০ কামুত
৯-১০	৩১	২০-২১ কাপচান
১০-১	৩২	২১-২২ ডাপবাও
১১-২	৩৩	২২-২৩ বাইমিত
১২-৩	৩৪	২৩-২৪ মুঙ্গকেও
১৩-৪	৩৫	২৪-২৫ প্লেংকতোও
১৪-৫	৩৬	২৫-২৬ কাতমাও
১৫-৬	৩৭	২৬-২৭ খুতজি
১৬-৭	৩৮	২৭-২৮ কঙ্গমাও
১৭-৮	৩৯	২৮-২৯ তাওচি
১৮-৯	৪০	২৯-৩০ কাচেও
১৯-২০	৪১	৩০-৩১ কাপচিলা
২০-১	৪২	৩১-৩২ ডাপমুত
২১-২	৪৩	৩২-৩৩ বাইচান
২২-৩	৪৪	৩৩-৩৪ মুঙ্গবাও
২৩-৪	৪৫	৩৪-৩৫ প্লেংকমিত
২৪-৫	৪৬	৩৫-৩৬ কাতকেও
২৫-৬	৪৭	৩৬-৩৭ খুততোও
২৬-৭	৪৮	৩৭-৩৮ কঙ্গমাও
২৭-৮	৪৯	৩৮-৩৯ তাওজি
২৮-৯	৫০	৩৯-৪০ কামাও
২৯-৩০	৫১	৪০-৪১ কাপচি

ইংবেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাক্সি ।
৭-১০-১৩-১৬-১৯৩০-১	৬-৯-১২-১৫-১৮-৫২	৪১-৪২ ডাপচেও
৩১-২	৫৩	৪২-৪৩ বাইচিঙ্গা
৩২-৩	৫৪	৪৩-৪৪ মুঙ্গমুত
৩৩-৪	৫৫	৪৪-৪৫ প্লেকচান
৩৪-৫	৫৬	৪৫-৪৬ কাতবাও
৩৫-৬	৫৭	৪৬-৪৭ খুতামিত
৩৬-৭	৫৮	৪৭-৪৮ কঙ্গকেও
৩৭-৮	৫৯	৪৮-৪৯ তাওতোও
৩৮-৯	৬০	৪৯-৫০ কাপ্লাও
৩৯-১০	৬১	৫০-৫১ কাপঞ্জি
৪০-১	৬২	৫১-৫২ ডাপমাও
৪১-২	৬৩	৫২-৫৩ বাইচি
৪২-৩	৬৪	৫৩-৫৪ মুঙ্গচেও
৪৩-৪	৬৫	৫৪-৫৫ প্লেকচিঙ্গা
৪৪-৫	৬৬	৫৫-৫৬ কাতমুত
৪৫-৬	৬৭	৫৬-৫৭ খুতচান
৪৬-৭	৬৮	৫৭-৫৮ কঙ্গবাও
৪৭-৮	৬৯	৫৮-৫৯ তাওমিত
৪৮-৯	৭০	৫৯-৬০ কাকেও
৪৯-১০	৭১	৬০-১ কাপতোও
৫০-১	৭২	১-২ ডাপপ্লাও
৫১-২	৭৩	২-৩ বাইঞ্জি
৫২-৩	৭৪	৩-৪ মুঙ্গমাও
৫৩-৪	৭৫	৪-৫ প্লেকচি
৫৪-৫	৭৬	৫-৬ কাতচেও
৫৫-৬	৭৭	৬-৭ খুতচিঙ্গা
৫৬-৭	৭৮	৭-৮ কঙ্গমুত
৫৭-৮	৭৯	৮-৯ তাওচান
৫৮-৯	৮০	৯-১০ ক বাও
৫৯-১০	৮১	১০- ১১ কাপনিত
৬০-১	৮২	১১-১২ ডাপকেও
৬১-২	৮৩	১২-১৩ বাইতোও

১২৮ ইংবেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাক্সি মিলানি

ইংবেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাক্সি ।
১-১০-১৩-১৮-১৯৬২-৩	৬-৯-১২-১৫-১৮৮৪	১৩-১৪ মুঙ্গলাও
৬৩-৪	৮৫	১৪-১৫ প্রেকঙ্গি
৬৪-৫	৮৬	১৫-১৬ কাতনাও
৬৫-৬	৮৭	১৬-১৭ খুতচি
৬৬-৭	৮৮	১৭-১৮ কঙ্গচেও
৬৭-৮	৮৯	১৮-১৯ তাওচিকা
৬৮-৯	৯০	১৯-২০ কামুত
৬৯-১০	৯১	২০-২১ কাপচান
৭০-১	৯২	২১-২২ ডাপবাও
৭১-২	৯৩	২২-২৩ বাইমিত
৭২-৩	৯৪	২৩-২৪ মুঙ্গমাও
৭৩-৪	৯৫	২৪-২৫ প্রেকতোও
৭৪-৫	৯৬	২৫-২৬ কাতপ্লাও
৭৫-৬	৯৭	২৬-২৭ খুতঙ্গি
৭৬-৭	৯৮	২৭-২৮ কঙ্গমাও
৭৭-৮	৯৯	২৮-২৯ তাওচি
৭৮-৯	১-১০-১৩-১৬-১৯০০	২৯-৩০ কাচেও
৭৯-১০	১	৩০-৩১ কাপচিকা
৮০-১	২	৩১-৩২ ডাপমুত
৮১-২	৩	৩২-৩৩ বাইচান
৮২-৩	৪	৩৩-৩৪ মুঙ্গবাও
৮৩-৪	৫	৩৪-৩৫ প্রেকমিত
৮৪-৫	৬	৩৫-৩৬ কাতকেও
৮৫-৬	৭	৩৬-৩৭ খুততোও
৮৬-৭	৮	৩৭-৩৮ কঙ্গপ্লাও
৮৭-৮	৯	৩৮-৩৯ তাওঙ্গি
৮৮-৯	১০	৩৯-৪০ কানাও
৮৯-১০	১১	৪০-৪১ কাপচি
৯০-১	১২	৪১-৪২ ডাপচেও
৯১-২	১৩	৪২-৪৩ বাইচিকা
৯২-৩	১৪	৪৩-৪৪ মুঙ্গমুত
৯৩-৪	১৫	৪৪-৪৫ প্রেকচান

ইংরেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাক্সি খিলানি । ১২৯

ইংরেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাক্সি ।
৭-১০-১৩-১৬-১৯৯৪-৫	৭-১০-১৩-১৬-১৯-১৬	৪৫-৪৬ কাতবাও
২৫-৬	১৭	৪৬-৪৭ খুতমিত
২৬-৭	১৮	৪৭-৪৮ কনকেও
২৭-৮	১৯	৪৮-৪৯ তাওতোও
২৮-৯	২০	৪৯-৫০ কাপ্লাও
২৯-১০	২১	৫০-৫১ কাপলি
৩০-১১	২২	৫১-৫২ ডাপমাও
৩১-১২	২৩	৫২-৫৩ বাইচি
৩২-১	২৪	৫৩-৫৪ মুসচেও
৩৩-২	২৫	৫৪-৫৫ প্লেকচিলা
৩৪-৩	২৬	৫৫-৫৬ কাতমুত
৩৫-৪	২৭	৫৬-৫৭ খুতচান
৩৬-৫	২৮	৫৭-৫৮ কনবাও
৩৭-৬	২৯	৫৮-৫৯ তাওমিত
৩৮-৭	৩০	৫৯-৬০ কাকেও
৩৯-৮	৩১	৬০-১ কাপতোও
৪০-৯	৩২	১-২ ডাপমাও
৪১-১০	৩৩	২-৩ বাইচি
৪২-১১	৩৪	৩-৪ মুসমাও
৪৩-১২	৩৫	৪-৫ প্লেকচি
৪৪-১৩	৩৬	৫-৬ কাতচেও
৪৫-১৪	৩৭	৬-৭ খুতচিলা
৪৬-১৫	৩৮	৭-৮ কনমুত
৪৭-১৬	৩৯	৮-৯ তাওচান
৪৮-১৭	৪০	৯-১০ কাবাও
৪৯-১৮	৪১	১০-১১ কাপমিত
৫০-১৯	৪২	১১-১২ ডাপকেও
৫১-২০	৪৩	১২-১৩ বাইতোও
৫২-২১	৪৪	১৩-১৪ মুসমাও
৫৩-২২	৪৫	১৪-১৫ প্লেকচি
৫৪-২৩	৪৬	১৫-১৬ কাতমাও
৫৫-২৪	৪৭	১৬-১৭ খুতচি

১৩০ ইংবেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাক্কি মিলানি

ইংবেজি সন।	মোতাবেক সঁক।	লাক্কি।
৮-১১-১৪-১৭-২০-২৬-৭	৭-১০-১৩-১৬-১৯-৪৮	১৭-১৮ কক্কেও
২৭-৮	৪৯	১৮-১৯ তাওচিঙ্গা
২৮-৯	৫০	১৯-২০ কামুত
২৯-১০	৫১	২০-২১ কাপচান
৩০-১	৫২	২১-২২ ডাপবাও
৩১-২	৫৩	২২-২৩ বাইমিত
৩২-৩	৫৪	২৩-২৪ মুক্কেও
৩৩-৪	৫৫	২৪-২৫ প্লেম্ভোও
৩৪-৫	৫৬	২৫-২৬ কাতপ্লাও
৩৫-৬	৫৭	২৬-২৭ খুতঙ্গি
৩৬-৭	৫৮	২৭-২৮ কঙ্গমাও
৩৭-৮	৫৯	২৮-২৯ তাওচি
৩৮-৯	৬০	২৯-৩০ কাচেও
৩৯-১০	৬১	৩০-৩১ কাপচিঙ্গা
৪০-১	৬২	৩১-৩২ ডাপমুত
৪১-২	৬৩	৩২-৩৩ বাইচান
৪২-৩	৬৪	৩৩-৩৪ মুক্কাবাও
৪৩-৪	৬৫	৩৪-৩৫ প্লেম্ভিত
৪৪-৫	৬৬	৩৫-৩৬ কাতকেও
৪৫-৬	৬৭	৩৬-৩৭ খুতভোও
৪৬-৭	৬৮	৩৭-৩৮ কঙ্গপ্লাও
৪৭-৮	৬৯	৩৮-৩৯ তাওঙ্গি
৪৮-৯	৭০	৩৯-৪০ কামাও
৪৯-১০	৭১	৪০-৪১ কাপচি
৫০-১	৭২	৪১-৪২ ডাপচেও
৫১-২	৭৩	৪২-৪৩ বাইচিঙ্গা
৫২-৩	৭৪	৪৩-৪৪ মুক্কামুত
৫৩-৪	৭৫	৪৪-৪৫ প্লেম্ভচান
৫৪-৫	৭৬	৪৫-৪৬ কাতবাও
৫৫-৬	৭৭	৪৬-৪৭ খুতমিঙ
৫৬-৭	৭৮	৪৭-৪৮ কক্কেও
৫৭-৮	৭৯	৪৮-৪৯ তাওভোও

ইংবেজি সন মোতাবেক সঁক ও লাক্কি মিলানি । ১৩১

ইংবেজি সন ।	মোতাবেক সঁক ।	লাক্কি ।
৮-১১-১৪-১৭-২০-২৩-২৬	৭-১০-১৩-১৬-১৯৮০	৪২-৪৫ কাপ্পাও
২৯-৬০	৮১	৫০-৫১ কাপ্পি
৬০-৬১	৮২	৫১-৫২ ডাপমাও
৬১-৬২	৮৩	৫২-৫৩ বাইচি
৬২-৬৩	৮৪	৫৩-৫৪ ককচেও
৬৩-৬৪	৮৫	৫৪-৫৫ প্লেকচিলা
৬৪-৬৫	৮৬	৫৫-৫৬ ককমুত
৬৫-৬৬	৮৭	৫৬-৫৭ খুতচান
৬৬-৬৭	৮৮	৫৭-৫৮ ককপ্পাও
৬৭-৬৮	৮৯	৫৮-৫৯ তাওমিত
৬৮-৬৯	৯০	৫৯-৬০ কাক্কেও

এক তাওচিলাতে জি জি লাক্কি লেখা জাই তাৰ নাম ও অঙ্ক ।

লাক্কি	লাক্কি	লাক্কি	লাক্কি
১ কাপ্পেও	১৬ কাহমাও	৩১ কাপ্পিলা	৪৬ কাতবাও
২ ডাপপ্পাও	১৭ খুতচি	৩২ ডাপমুত	৪৭ মুতমিত
৩ বাইচি	১৮ ককচেও	৩৩ বাইচান	৪৮ কককেও
৪ মুদমাও	১৯ তাওচিলা	৩৪ মুত্তবাও	৪৯ তাওতোও
৫ প্লেকচি	২০ কাসুত	৩৫ প্লেকমিত	৫০ কাপ্পাও
৬ কাতচেও	২১ কাপ্পচান	৩৬ কাক্কেও	৫১ কাপ্পি
৭ খুতচিলা	২২ ডাপপ্পাও	৩৭ খুততোও	৫২ ডাপমাও
৮ ককমুত	২৩ বাইমিত	৩৮ ককপ্পাও	৫৩ বাইচি
৯ তাওচান	২৪ মুদকেও	৩৯ তাওকি	৫৪ মুদচেও
১০ কাবাও	২৫ প্লেকতোও	৪০ কামাও	৫৫ প্লেকচিলা
১১ কাপ্পিত	২৬ কাতপ্পাও	৪১ কাপ্পি	৫৬ কাহমুত
১২ ডাপকেও	২৭ খুতজি	৪২ ডাপচেও	৫৭ খুতচান
১৩ বাইতোও	২৮ ককমাও	৪৩ বাইচিলা	৫৮ ককপ্পাও
১৪ মুদপ্পাও	২৯ তাওচি	৪৪ মুদমুত	৫৯ তাওমিত
১৫ প্লেককি	৩০ কাক্কেও	৪৫ প্লেকচান	৬০ কাক্কেও

	তোওপ্লাও	জি	মাও	চি	চেউ	চিহ্না	মৃত	চান	বাও	মিত	কেও
কাপ	১		৫১		৪১		৩১		২১		১১
ডাপ		২		৫২		৪২		৩২		২২	১২
বাই	১৩		৩		৫৩		৪৩		৩৩		২৩
মুজ		১৪		৪		৫৪		৪৪		৩৪	২৪
প্লেক	২৫		১৫		৫		৫৫		৪৫		৩৫
কাত		২৬		১৬		৬		৫৬		৪৬	৩৬
খুত	৩৭		২৭		১৭		৭		৫৭		৪৭
কজ		৩৮		২৮		১৮		৮		৫৮	৪৮
তাও	৪৯		৩৯		২৯		১৯		৯		৫৯
কা		৫০		৪০		৩০		১০		১০	৬০

এই অঙ্কায়লিৰ খোলাচা। কাপ আদি কা অন্ত প্ৰথম দহ লজ্জ, ও তোও আদি কেও অন্ত পৰ বাৰ লজ্জ, ঐ বাৰ লজ্জতে আদিবে আদি দ্বিতীয়ৰে দ্বিতীয় ক্ৰমে মিলাই; দহবে পুৰতি হলে পুনৰ দহৰ আদি একাদসত দ্বিতীয় দ্বাদসত ত্ৰিতীয় লজ্জ বাৰৰ আদিবে মিলাই লেখিব লাগে। এই ক্ৰমতে লিখিলে ১ কাপতোও পুনৰ ৬০ বচৰৰ মুৰতহে পৰেগৈ, কাৰন বাৰৰ একান্তৰিত কৰি ৬ বাৰ দহ লজ্জ লিখা হব, ইয়াতে ৬০ পোআ জাব। ইতি।

হিন্দু সঁক ৬০বে হবিলে জি সেস অৰু থাকে সেই অৰু
তলৰ লেখত চাই আহম মতে বচৰৰ নাম বুজিব। কিন্তু ১
বৈসাগৰ পৰা মুখ্য চান্দ্রে আঘোনৰ প্ৰথম দিনলৈকে কোনো
কথা ঘটিলে, হিন্দু সঁকত ১ বচৰ বাৰ্হে, তাক কাটিলে আহম
লাক্লিবে মিলিব।

	তোও	প্লাও	জি	মাও	চি	চেও	চিঙ্গা	মৃত	চান	বাও	মিত্ত	কে
কাপ	১১		১		৫১		৪১		৩১		২১	
ডাপ		১২		২		৫২		৪২		৩২		২২
বাই	২৩		১৩		৩		৫৩		৪৩		৩৩	
মুজ		২৪		১৪		৪		৫৪		৪৪		৩৪
প্নেক	৩৫		২৫		১৫		৫		৫৫		৪৫	
কাত		৩৬		২৬		১৬		৬		৫৬		৪৬
ধুত	৪৭		৩৭		২৭		১৭		৭		৫৭	
কজ		৪৮		৩৮		২৮		১৮		৮		৫৮
তাও	৫৯		৪৯		৩৯		২৯		১৯		৯	
কা		৬০		৫০		৪০		৩০		২০		১০

ইংবেজি সঁক ৬০বে হবিলে জি সেস অক থাকে সেই অক তলৰ লেখত চাই আহম মতে সেই বচৰৰ নাম বুজিব। কিন্তু মুখ্য চান্দ্রে আঘোনৰ প্ৰথম দিনৰ পৰা ডিচেম্বৰ মাহৰ অন্তলৈকে কোনো কথা ঘটিলে, ইংবেজি সঁক ১ বচৰ কম হই, সেই ১ বচৰ জুৰাই দিলে লাক্সি সঁকেৰে মিলিব।

	তোণ্ড	লাণ্ড	জি মাণ্ড	চি	চেও	চিঙ্গামুত	চানবাও	মিতকেও
কাপ	৩০	২০		১০		৬০	৫০	৪০
ডাপ		৩১	২১		১১		৬১	৫১
বাই	৪২		৩২		২২		৬২	৫২
মুজ		৪৩	৩৩		২৩		৬৩	৫৩
প্লেক	৫৪		৪৪		৩৪		৬৪	৫৪
কাত		৫৫	৪৫		৩৫		৬৫	৫৫
খুত	৬		৫৬		৪৬		৬৬	৫৬
কজ		৭	৫৭		৪৭		৬৭	৫৭
তাণ্ড	১৮		৫৮		৪৮		৬৮	৫৮
কা		১৯	৯		৫৯		৬৯	৫৯

জি ১২ মাহে বচব হই সেই সকল মাহৰ নাম । ১৩৫

আহম মতে	হিন্দু মতে	আহম মতে	হিন্দু মতে
ডেন ত্যিক্স ১	আধোন	ডেন ত্যিত ৭	জ্যেষ্ঠ
ডেন কাম ২	পৌস	ডেন পেত ৮	আসাৰ
ডেন চাম ৩	মাঘ	ডেন কাও ৯	আৱন
ডেন চি ৪	ফাগুন	ডেন চিপ ১০	ভাদ্ৰ
ডেন হা ৫	চৈত্ৰ	ডেন চিপ ইট ১১	আশ্বিন
ডেন কক ৬	বৈসাখ	ডেন চিপ চং ১২	কাৰ্তিক

এই বাৰ মাহে বচব হই । এনে বচবৰ কাপত্যোও ইস্তক, কাকেও লাগায়দ, ৬০ বচব এক তাওচিঙ্গা হই, তদজথা

১ নেঙ্গ তাওচিঙ্গা	৮ পেত তাওচিঙ্গা	১৫ চিপহা তাওচিঙ্গ
২ চং ”	৯ কাও ”	১৬ চিপ কক ”
৩ চাম ”	১০ চিপ ”	১৭ চিপ ত্যিত ”
৪ চি ”	১১ চিপইত ”	১৮ চিপ পেত ”
৫ হা ”	১২ চিপ চং ”	১৯ চিপ কাও ”
৬ কক ”	১৩ চিপ চাম ”	২০ চাও ”
৭ ত্যিত ”	১৪ চিপ চি ”	

লেখৰ নিমিত্ত একাদি ক্ৰমিক অঙ্ক আহম সান্ধক মতে ।

১ নেঙ্গ	২০ চাও	৬০ কক চিপ
২ চঙ্গ	২১ চাওইত	৬১ কক চিপ নেং
৩ চাম	২২ চাও চং এবং	৭০ ত্যিত চিপ
৪ চি	৩০ চাম চিপ	৭১ ত্যিত চিপ নেং
৫ হা	৩১ চাম চিপ ইত	৮০ পেত চিপ
৬ কক	৩২ চাম চিপ চং	৮১ পেত চিপ নেং
৭ ত্যিত	৪০ চি চিপ	৯০ কাও চিপ
৮ পেত	৪১ চি চিপ নেং	৯১ কাও চিপ নেং
৯ কাও	৪২ চি চিপ চং এবং	১০০ পাক
১০ চিপ	৫০ হা চিপ	২০০ চং পাক, এবং
১১ চিপ ইত	৫১ হা চিপ নেঙ্গ	১০০০ বিং
১২ চিপ চং	৫২ হা চিপ চঙ্গ	১১০০ বিং পাক
এবমাদি লাগায়দ ১৯		এবমাদি ।
চলে		

ইয়াদাও ইংবেজি সন ও বাঙ্গালা সঁক লাক্ৰি ।

ইংবেজি সনৰ ১৩ আপ্ৰেল ইস্তক ৩১ ডিচেম্বৰতক ৭৮ আট সতৰ অঙ্ক বাদ দিলে মোতাবেক সঁক পোআ জাব, ও ১ জানুআৰি ইস্তক ১২ আপ্ৰেল পৰ্জন্ত ৭৯ অঙ্ক বাদ দিলে মোতাবেক সঁক হব ।

মোতাবেক সঁক ১ বৈসাগ ইস্তক ১৮ পৌস পৰ্জন্ত ৭৮ অঙ্ক জোগ দিলে ইংবেজি সন পোআ জাব, এবং ১৯ পৌস ইস্তক ৩০ চৈত্র তক ৭৯ অঙ্ক জোগ দিলে ইংবেজি সন পোআ জাব ।

মোতাবেক সঁক ইস্তক ১ বৈসাগ লাঃ ৩০ কাৰ্ত্তিক ৫৬১ অঙ্ক বাদ দিলে আহম লাক্ৰিৰ অঙ্ক সংখ্যা পোআ জাব, ও ১ আঘোন ইস্তক ৩০ চৈত্র তক ৫৬০ অঙ্ক বাদ দিলে ঐ কপ হব ।

ইতি ।

